

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
ฉบับสมบูรณ์
โครงการรูปแบบการจัดการกลุ่มผู้พิการเพื่อการพัฒนาอาชีพ
และสวัสดิการโดยความร่วมมือของชุมชนอำเภอคลอง
จังหวัดอุดรธานี

โดย
นางสุชม ไทอุ่นทวี และคณะ

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค
และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ
มีนาคม 2548

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
ฉบับสมบูรณ์

**โครงการรูปแบบการจัดการกลุ่มผู้พิการเพื่อการพัฒนาอาชีพ
และสวัสดิการโดยความร่วมมือของชุมชนอำเภอตรอน
จังหวัดอุดรธานี**

คณะผู้วิจัย

นายสุขุม	ใหม่จันทร์ดี	หัวหน้าโครงการ
นายนิวัฒน์	พงษ์พจน์	ทีมวิจัย
นายพงศ์ศักดิ์	ทองอยู่	ทีมวิจัย
นางสาวสุภัชชรา	คงตาม	ทีมวิจัย

**สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค
และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ
มีนาคม 2548**

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผนหาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ "คน" ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัยตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็ง ในการแก้ปัญหาของตนเองและสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาลักษณะอื่น ๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงอยู่ที่ "กระบวนการ" มากกว่า "ผลลัพธ์" เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการ แก้ปัญหาของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย "เวที" (การประชุม เสวนา พูดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิก อบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่น ๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ "ปัญญา" ในกระบวนการวิจัย

"กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น" หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ "คำถาม" หรือ "ความสงสัย" บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือ ประเด็น "คำถาม" ต้องคมชัด โดยมีการ แยกแยะประเด็นว่า ข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา "ข้อมูล" ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของ ข้อมูล มีการ "วางแผน" การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ "บันทึก" มีการ "ทบทวน" ความก้าวหน้า "วิเคราะห์" ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ "ถอด" กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาอย่างชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ "สรุปบทเรียน" ตอบคำถามที่ ตั้งไว้ แล้วอาจจะทำใหม่ให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย "ผู้ที่สงสัย" ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัย เพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัย อีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็น การสร้างความรู้ใน ตัวคนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหด้วยการทดลอง ทำจริงและมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระเบียบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็น เป็น ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว.สำนักงานภาค ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการ ดังกล่าวมาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงาน ด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะที่เดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงานเป็นปัญหาที่สร้างความ

หนักใจให้แก่ นักวิจัยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว. สำนักงานภาค จึงได้ปรับปรุงแบบการเขียนรายงานให้มีความยืดหยุ่นและมีความง่ายต่อการนำเสนอ งานออกมาในรูปแบบที่นักวิจัยถนัดโดยไม่ยึดติดในเรื่องของภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่า ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยโดยกลไกสำคัญที่จะช่วยให้นักวิจัยให้มีความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้นคือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัยสู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น อาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สกว.สำนักงานภาค

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามหลักของการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ตอนที่ 1 ระเบียบคณะกรรมการบริหารกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการว่า ด้วยหลักเกณฑ์ให้กู้ยืมเงินทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2542	7
ตอนที่ 2 สถิติการเงินกู้ของคนพิการ	8
ตอนที่ 3 หน่วยงานรับผิดชอบเกี่ยวกับคนพิการ	9
ตอนที่ 4 พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542	11
ตอนที่ 5 ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย	12
ตอนที่ 6 ระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ว่าด้วยการจัดแหล่ง ประโยชน์และการใช้จ่ายเงินของกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2536 (ฉบับที่ 1)	14
ตอนที่ 7 กฎมาตรฐานว่าด้วยการสร้างความเสมอภาคทางโอกาสให้แก่ คนพิการองค์การสหประชาชาติ พ.ศ.2537	16
ตอนที่ 8 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับนโยบายด้านความพิการ	18
ตอนที่ 9 แผนปฏิบัติการแม่บทว่าด้วยสิทธิมนุษยชนด้านคนพิการ	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ขั้นตอนการดำเนินการ	41
การเก็บรวบรวมข้อมูล	42
เครื่องมือในการเก็บข้อมูล	43
การวิเคราะห์ข้อมูล	43

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
ตอนที่ 1 สภาพเดิมของผู้พิการ อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี	44
ตอนที่ 2 แนวทางและกลไกการประสานความร่วมมือระหว่างผู้พิการ ชุมชน และองค์กรภาครัฐ	54
ตอนที่ 3 รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการ	58
ตอนที่ 4 ข้อค้นพบจากการดำเนินการศึกษา	
ตอนที่ 5 ผลการดำเนินการของกลไกความร่วมมือในการส่งเสริมอาชีพ และสวัสดิการผู้พิการ	65
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	67

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่	
1 สภาพปัญหาของกลุ่มผู้พิการ อ.ตรอน	47
2 ความต้องการของผู้พิการ อ.ตรอน	49
3 ศักยภาพของผู้พิการอำเภอตรอน	50
4 โครงสร้างการบริหารจัดการ	51
5 กลไกการประสานความร่วมมือระหว่างผู้พิการ ชุมชน และองค์กรภาครัฐ	56
6 โครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการเพื่อพัฒนาอาชีพและสวัสดิการระดับตำบล	60
7 โครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการเพื่อพัฒนาอาชีพและสวัสดิการระดับอำเภอ	62
8 เครือข่ายการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการ เพื่อพัฒนาอาชีพและสวัสดิการผู้พิการอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี	63
9 แผนงานและโครงการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาผู้พิการ	68
10 รูปแบบกระบวนการจัดการเวทีวิจัย เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการ เพื่อการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการโดยความร่วมมือของชุมชนอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี	71
11 แนวทางการส่งเสริมอาชีพและสวัสดิการผู้พิการ	72

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้รัฐต้องจัดสวัสดิการ การพัฒนาอาชีพและการศึกษาอย่างทัดเทียมกันของคนในสังคม โดยเฉพาะผู้พิการที่ขาดโอกาสกว่าคนปกติในจังหวัดอุดรดิตถ์มีผู้พิการที่ทางประชาสงเคราะห์จังหวัดได้ขึ้นทะเบียนไว้เป็นจำนวนประมาณ 4,000 คน โดยการจดทะเบียนผู้พิการจะต้องได้รับการตรวจจากแพทย์เพื่อระบุว่าผู้พิการมีลักษณะความพิการแบบใด เพื่อนำไปรับรองแพทย์ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านยื่นจดทะเบียนที่ประชาสงเคราะห์จังหวัด โดยผู้พิการที่ได้รับขึ้นทะเบียนไว้จะได้รับ สวัสดิการดังนี้ คือ เบี้ยยังชีพคนพิการ ปีละไม่เกิน 2 ครั้ง เป็นเงินไม่เกิน 2,000 บาท ต่อ 1 คน เงินสงเคราะห์ครอบครัวคนพิการ เงินสนับสนุนในการจัดซื้ออุปกรณ์สำหรับคนพิการ เงินกู้เพื่อประกอบอาชีพ และเงินสำหรับการจัดกิจกรรมให้แก่คนพิการ แต่ด้วยงบประมาณที่จำกัด จึงมีผู้พิการเพียงบางส่วนที่ได้รับสวัสดิการ แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้ผู้พิการอยู่ในสังคม ในชุมชนได้อย่างเท่าเทียมกับบุคคลปกติ ด้วยสาเหตุหลายประการ อาทิสภาพความพิการที่แตกต่างกัน การศึกษาที่ขาดโอกาสเรียนหนังสือในโรงเรียนเท่าคนปกติ เพราะไม่สามารถไปโรงเรียนได้สะดวกเท่าคนปกติ อุปกรณ์ที่เอื้อให้ผู้พิการช่วยเหลือตัวเองได้มีจำกัดเช่น รถเข็น การประกอบอาชีพก็จำกัดเพียงแค่ว่าไม่ก็อาชีพเช่น ขายล็อตเตอรี่ เป็นต้นหรือโอกาสที่จะได้พัฒนาทักษะอาชีพที่ตรงต่อสภาพความพิการและตรงต่อความสามารถของผู้พิการนั้น ที่ผ่านมามีผู้พิการจะมีโอกาสเข้ารับการฝึกอาชีพน้อย บวกกับการฝึกอาชีพจะถูกกำหนดไว้ก่อน ซึ่งไม่ตรงกับความต้องการและสภาพความพิการของผู้พิการ ที่ผ่านมามีผู้พิการจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสได้รับรู้และเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของตนเอง เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี

ในปัจจุบันรัฐเองก็ได้พยายามส่งเสริมให้โอกาสผู้พิการมากขึ้น โดยมีโครงการต่างๆเพื่อผู้พิการเช่น การฝึกอาชีพผู้พิการโดยกรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งจะดำเนินการประกาศรับสมัครผู้พิการเข้ารับการฝึกในโรงเรียนฝึกอาชีพของประชาสงเคราะห์ซึ่งมีอยู่เพียงไม่กี่ที่ แต่จากที่ผ่านมามีผู้พิการจำนวนน้อยมากที่ขอเข้ารับการฝึกอาชีพตามที่ทางหน่วยงานเสนอไปด้วยสาเหตุหลายประการ อาทิไม่ทราบข่าวสาร ไม่อยากไปฝึกที่ไกลๆ สภาพความพิการไม่เอื้อต่อการฝึก ไม่มีคนดูแล เป็นต้น

สำหรับในจังหวัดอุดรดิตถ์ผู้พิการได้มีการรวมกลุ่มโดยตั้งเป็นชมรมผู้พิการจังหวัดอุดรดิตถ์ขึ้น มีการประชุมปีละ 1 ครั้งโดยประชาสงเคราะห์เป็นผู้ดำเนินการจัดประชุมประจำปีให้ แต่จากที่ผ่านมามีการทำงานของกลุ่มไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากไม่บุคคลที่ทำงานอย่างแท้จริง

การดำเนินงานส่วนใหญ่ ประชาสงเคราะห์เป็นผู้ดำเนินการ เป็นผู้ประสานงานให้ทำให้ผู้พิการไม่มีส่วนรวมในการทำงานและดำเนินการด้วยตัวของผู้พิการเองได้อย่างเต็มที่ ทำให้ไม่สามารถขยายผลต่อไปได้ รวมถึงงบประมาณก็จะรอจากประชาสงเคราะห์เป็นหลัก สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ทราบข้อมูลและไม่มีโอกาสในการได้รับการส่งเสริมเนื่องจากมีความห่างไกลกัน อีกทั้งผู้พิการเดินทางลำบากและไม่มีรายได้ต้องอาศัยครอบครัวเป็นหลัก เนื่องจากในหมู่บ้าน 1 หมู่บ้านจะมีผู้พิการจำนวนไม่มากการติดต่อประสานงานระหว่างสมาชิกในชมรมผู้พิการจึงทำได้ยาก เพราะผู้พิการจะอยู่เฉพาะที่ โอกาสที่จะได้มาประชุมกันก็มีเพียงปีละ 1 ครั้ง ซึ่งในแต่ละครั้งก็จะมีเฉพาะตัวแทนของแต่ละอำเภอเท่านั้น ซึ่งผู้พิการของแต่ละอำเภอก็ประสานกันได้ยากเพราะอยู่ห่างไกลกันการเดินทางไม่สะดวก ประชาสงเคราะห์ได้จัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเพื่อทำหน้าที่ให้การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านในเบื้องต้น โดยคณะกรรมการศูนย์ดูแลแต่ละศูนย์โดยมีเงินประจำศูนย์สงเคราะห์ ศูนย์ละ 12,500 บาท จัดสรรดูแลชาวบ้านผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านเช่น ผู้สูงอายุ เด็ก แม่บ้าน ผู้พิการ แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากมีงบประมาณจำกัด และมีหน้าที่ทำเฉพาะในหมู่บ้านซึ่งหมู่บ้านของแต่ละพื้นที่มีความห่างไกลกัน

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นได้มีความพยายามของผู้พิการที่จะพึ่งพาตนเองและได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาการเกิดอาชีพโดยที่จะได้ไม่ต้องได้รับความช่วยเหลือจากประชาสงเคราะห์เพียงอย่างเดียว ซึ่งกลุ่มผู้พิการนั้นได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรมอาชีพจากสำนักงานกองทุนเพื่อสังคม โดยองค์กรกลุ่มส่งเสริมอาชีพคนพิการอุดรดิตถ์ เลขที่ 276/78 ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ กุมภาพันธ์ 2544 ถึง ธันวาคม 2544 งบประมาณสนับสนุนทั้งหมด 476,280 บาท เงินสมทบ 101,000 บาท โดยแยกเป็นงบประมาณในกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ อบรมซ่อมมอเตอร์และพัดลม 6 รุ่น อบรมช่างหนัง 6 รุ่น ฝึกอบรมคนพิการ อุดรดิตถ์ 3 ครั้ง ศึกษาดูงาน จ.เชียงใหม่ โดยกลุ่มมีสมาชิกเบื้องต้นเพียง 25 คน แต่มีความตั้งใจที่จะดำเนินการโดยตัวผู้พิการเอง หากได้รับโอกาสอย่างทัดเทียม

ในพื้นที่อำเภอรัตนวาปีจังหวัดอุดรดิตถ์มี 5 ตำบลคือ ตำบลวังแดง ตำบลข่อยสูง ตำบลหาดสองแคว ตำบลบ้านแก่ง และตำบลน้ำอ่าง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตร โดยมีอาชีพหลักคือทำนา สำหรับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ตำบลน้ำอ่าง หมู่ที่ 8 บ้านไร่น้อยได้รับรางวัลที่ 1 จากการประกวดศูนย์สงเคราะห์ประจำหมู่บ้านของจังหวัดเนื่องจากมีการจัดการที่ดี และความร่วมมือร่วมใจของชุมชน อีกทั้งมีการรวมกลุ่มเกษตรกรในการเพิ่มรายได้ และกำหนดสัดส่วนของผลกำไรคืนทุนต่อชุมชน อีกทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ก็ให้ส่วนในการสนับสนุนเรื่องผู้พิการเช่น องค์การบริหารส่วนตำบลวังแดงได้มีเจ้าหน้าที่ประจำตำบลช่วยทำหน้าที่ประสานทั้งใน อบต. และหน่วยงานเพื่อให้การส่งเสริมผู้ด้อยโอกาส รวมถึงมีกลุ่มแม่บ้านที่ได้รับการยกย่องที่ ตำบลน้ำอ่างและตำบลน้ำอ่างมีการผลิตเสื้อเพื่อส่งออกจะเห็นได้ว่าพื้นที่

อำเภอตรอนจึงเป็นอำเภอที่มีความพร้อม ถ้าหากมีการสร้างภาคีร่วมกันในระดับพื้นที่และองค์กร
ในชุมชน ในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้พิการร่วมกัน

จากปัญหาและข้อมูลดังกล่าวถ้าหากผู้พิการได้มีโอกาสที่จะพบปะประสานงานในระดับ
พื้นที่ได้อย่างเป็นระบบ จนสามารถวางแผนและแนวทางในการพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม
มีหน่วยงานและองค์กรต่างๆในการ สนับสนุนเบื้องต้นเพื่อให้ผู้พิการพึ่งตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรี
และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขทัดเทียมการคนปกติ

สำหรับองค์กรที่จะให้การเข้าร่วมในระดับภาคีนั้นจะมีหน้าที่และบทบาทที่สามารถเอื้อ
ต่อผู้พิการได้ เช่น กรมประชาสงเคราะห์มีงบประมาณในการให้ทุนประกอบอาชีพทุนละ 20,000
บาท/คน/ปี กรมพัฒนาฝีมือแรงงานมีงบประมาณในการฝึกอบรมทักษะต่าง ๆ ให้ผู้พิการได้
โรงเรียนพิเศษของผู้พิการ ก็สามารถสนับสนุนในเรื่องการเรียนให้ทัดเทียมกับคนปกติ การศึกษา
นอกโรงเรียนก็ให้การส่งเสริมการศึกษาและทักษะอาชีพได้ในบางส่วน และสถาบันพัฒนาองค์กร
ชุมชนในการสนับสนุนทุนสินเชื่อในการประกอบอาชีพของผู้พิการในแต่ละท้องถิ่น เป็นต้น

ดังนั้นภาคีความร่วมมือของหน่วยงานและองค์กรท้องถิ่นในการจะขับเคลื่อนและ
สนับสนุนองค์กรผู้พิการจึงมีความสำคัญที่จะเอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนร่วมกับผู้พิการในท้องถิ่น
เมื่อมีการร่วมมือกันระดับเครือข่ายของผู้พิการ จนสามารถที่จะจัดการและประสานภายใน
องค์กรได้ จนสามารถมีแผนงานทั้งในระดับกลุ่มองค์กรและระดับภาคี ก็จะเป็นนิมิตรหมายที่มอง
เห็นความร่วมมือกันในชุมชนและองค์กรประกอบต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนร่วม
กันระหว่างบุคคลปกติและผู้พิการในชุมชนนั้น ๆ

คำถามวิจัยหลัก

1. การรวมกลุ่ม ศักยภาพผู้พิการ การพัฒนาอาชีพและสวัสดิการของผู้พิการที่ผ่านมาเป็น
อย่างไร
2. ทำอย่างไรกลุ่มผู้พิการจะสามารถพัฒนาการบริหารจัดการตนเองได้อย่างเหมาะสมและ
ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อศึกษาสถานภาพผู้พิการ กลุ่มผู้พิการ และการบริหารจัดการกลุ่ม
2. เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการ

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษานี้ มีการกำหนดขอบเขตการศึกษา 2 ส่วน คือ ขอบเขตด้านเนื้อหา และขอบเขตด้านเนื้อหา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการ เพื่อการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการโดยความร่วมมือของชุมชน อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งประกอบด้วย 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลวังแดง ตำบลหาดสองแคว ตำบลบ้านแก่ง ตำบลข่อยสูง และตำบลน้ำอ่าง

ขอบเขตเนื้อหา

ในการศึกษา ได้กำหนดเนื้อหา เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลและให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์เนื้อหาการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ศึกษาถึงสภาพเดิมของกลุ่มผู้พิการ อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี

- ข้อมูลพื้นฐานของผู้พิการ
- การบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการ
- การวิเคราะห์จุดเด่น จุดอ่อน ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานของกลุ่มผู้พิการ

2. ศึกษาแนวทางและกลไกความร่วมมือระหว่างกลุ่มผู้พิการ ชุมชน และหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง

3. ศึกษารูปแบบการบริหารงานกลุ่มของผู้พิการ ที่เอื้อต่อการพัฒนาอาชีพ และสวัสดิการของผู้พิการในชุมชน

- โครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่ม/เครือข่ายผู้พิการ
- บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของกลุ่ม/เครือข่าย ที่เอื้อต่อการพัฒนาอาชีพ และสวัสดิการของกลุ่มผู้พิการ

4. ปัจจัยและเงื่อนไขในการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการ อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี

นิยามศัพท์

รูปแบบการบริหารจัดการ หมายถึง วิธีการที่ปฏิบัติร่วมกันของกลุ่ม ในการจัดการกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

กลุ่มผู้พิการ หมายถึง ผู้พิการที่ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มตั้งแต่ระดับ หมู่บ้าน ระดับตำบล และอำเภอ

การพัฒนาอาชีพ หมายถึง การส่งเสริมทักษะความรู้ในการประกอบอาชีพ จนสามารถประกอบอาชีพด้วยตนเองได้

การส่งเสริมสวัสดิการ หมายถึง การร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อให้เกิดการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชีวิตความเป็นอยู่อย่างมีสุขภาพ และความสุขตามความเหมาะสมในการดำเนินคุณภาพชีวิตในชุมชน

คุณภาพชีวิต หมายถึง การมีชีวิตที่ปกติสุข ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ของบุคคล

ความพิการ หมายถึง สาเหตุความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา หรือประสาทสัมผัส หรือจากสภาพการณ์ด้านการแพทย์ หรืออาการเจ็บป่วยทางจิต

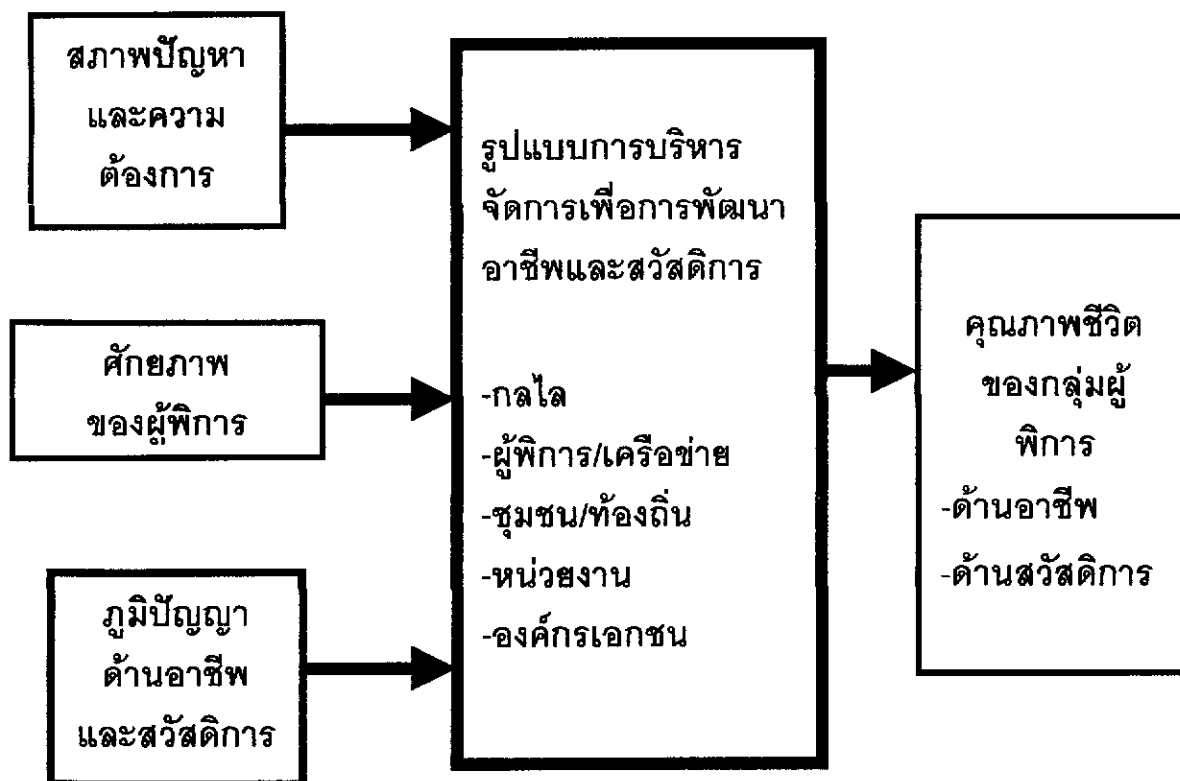
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้พิการได้รับรูปแบบในการจัดการกลุ่มและเกิดความร่วมมือระหว่างผู้พิการ ชุมชนและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการ นอกจากนี้ยังสามารถก่อให้เกิดกลุ่มผู้พิการในระดับท้องถิ่น เพื่อทำให้เกิดเครือข่ายของความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ได้ฐานข้อมูลในการขยายผลสู่องค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชนเพื่อการวางแผนงานการพัฒนาด้านอาชีพและสวัสดิการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

3. กลุ่มผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยความร่วมมือของกลุ่มผู้พิการ ชุมชนและองค์กรภาครัฐ

กรอบแนวคิด

ในการศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการ เพื่อพัฒนาอาชีพและสวัสดิการ โดยความร่วมมือของชุมชน ในครั้งนี้ต้องการศึกษาถึงสภาพปัญหาของผู้พิการที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการในชุมชน โดยค้นหาความต้องการของกลุ่มผู้พิการจากการระดมถึงแนวทางในการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการร่วมกัน โดยศึกษาถึงศักยภาพของกลุ่มผู้พิการที่เหมาะสมกับการพัฒนาอาชีพและสร้างสวัสดิการร่วมกับชุมชน ค้นหาศักยภาพและภูมิปัญญาด้านอาชีพในท้องถิ่นที่จะช่วยเสริมให้ผู้พิการสามารถมีอาชีพและสวัสดิการ ในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเท่าเทียมและมีศักดิ์ศรี เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะสามารถให้คนทุกเพศทุกวัย ทั้งคนปกติ และผู้พิการ อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยจำแนกตามหมวดหมู่เป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ระเบียบคณะกรรมการบริหารกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการว่าด้วยหลักเกณฑ์ให้กู้ยืมเงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2542

ตอนที่ 2 สถิติการเงินกู้ของคนพิการ

ตอนที่ 3 หน่วยงานรับผิดชอบเกี่ยวกับคนพิการ

ตอนที่ 4 พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

ตอนที่ 5 ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย

ตอนที่ 6 ระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ว่าด้วยการจัดหาผลประโยชน์และการใช้จ่ายเงินของกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2536(ฉบับที่ 1)

ตอนที่ 7 กฎมาตรฐานว่าด้วยการสร้างความเสมอภาคทางโอกาสให้แก่คนพิการ องค์การสหประชาชาติ พ.ศ.2537

ตอนที่ 8 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับนโยบายด้านความพิการ

ตอนที่ 9 แผนปฏิบัติการแม่บทว่าด้วยสิทธิมนุษยชนด้านคนพิการ

ตอนที่ 1 ระเบียบคณะกรรมการบริหารกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้กู้ยืมเงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2542

อาศัยอำนาจตามความในข้อ 5(4) แห่งระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการว่าด้วยการจัดหาผลประโยชน์และการใช้จ่ายเงินของกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2536 แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการว่าด้วยการจัดหาผลประโยชน์และการใช้จ่ายเงินของกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 คณะกรรมการบริหารกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ จึงวางระเบียบการกู้ยืมเงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการไว้ ดังนี้

ข้อ 4

“เงินกองทุน” หมายความว่า เงินทุนหมุนเวียนเพื่อการให้กู้ยืมเป็นทุนประกอบอาชีพหรือเพื่อขยายกิจการ

หมวด 1 วัตถุประสงค์ของการให้กู้ยืม

ข้อ 7 การให้กู้ยืม มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อการประกอบอาชีพ
2. เพื่อการขยายกิจการ

หมวด 2 คุณสมบัติของผู้มีสิทธิกู้ยืม

ข้อ 8 ผู้มีสิทธิกู้ยืมเงินกองทุน ต้องเป็นคนพิการที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้

- (1) เป็นคนพิการที่ได้จดทะเบียนแล้วตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบห้าปี บุคคลที่มีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ ต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดา หรือผู้ปกครองก่อน
- (3) ต้องมีชื่อในทะเบียนบ้านอยู่ในท้องที่ที่ยื่นขอกู้ กรณีที่ไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในท้องที่นั้น ต้องได้รับการรับรองจากเจ้าหน้าที่องค์กรท้องถิ่นหรือกรรมการขององค์กรคนพิการที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล
- (4) ไม่มีหนี้ค้ำจากกองทุนนี้ ทั้งนี้ มิให้ใช้บังคับกับการให้กู้ยืมเงินตามข้อ 14 เว้นแต่คณะกรรมการจะมีความเห็นเป็นอย่างอื่น

คนพิการที่มีอายุต่ำกว่ากำหนดตามวรรคหนึ่ง (2) อาจมีสิทธิกู้ได้เมื่อคณะกรรมการเห็นว่า เพื่อความเหมาะสมแก่การดำรงชีพหรือการประกอบอาชีพ

ตอนที่ 2 สวัสดิการเงินกู้ของคนพิการกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการผู้มีสิทธิกู้ยืม

ตารางที่ 1 สวัสดิการเงินกู้ของคนพิการกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการผู้มีสิทธิกู้ยืม

หน่วยงานภาครัฐ/เอกชน	คนพิการที่จดทะเบียนเป็นคนพิการ กับกรมประชาสงเคราะห์
- รูปแบบโครงการที่จะนำไปฟื้นฟู สมรรถภาพ	- เพื่อการประกอบอาชีพหรือเพื่อขยาย กิจการไม่เกินคนละ 20,000 บาท หรือ เพื่อซื้อคอมพิวเตอร์ไม่เกินคนละ 30,000 บาท

กรมประชาสงเคราะห์

กรมประชาสงเคราะห์ให้กู้ยืมเงินคนพิการที่จดทะเบียนแล้ว

1. การกู้ยืมเงินทุนหมุนเวียน เพื่อการประกอบอาชีพหรือเพื่อขยายกิจการที่ดำเนินการแล้ว คนพิการมีสิทธิกู้ได้ไม่เกินคนละ 20,000 บาท โดยต้องมีหลักทรัพย์หรือบุคคลค้ำประกันต่อเจ้าหน้าที่กรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งจะมีคณะกรรมการบริหารกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นผู้พิจารณาอนุมัติให้กู้ยืม คนพิการที่กู้ยืมเงินต้องใช้จ่ายเงินกู้ภายใน 5 ปี โดยไม่มีดอกเบี้ย

2. เงินสงเคราะห์ครอบครัว คนพิการจะขอได้ครั้งเดียว ไม่เกิน 6,000 บาท โดยจะแบ่งจ่ายเป็น 3 ครั้ง ๆ ละ 2,000 บาท เมื่อขอไปแล้วจะไม่มีสิทธิขออีก

3. เบี้ยยังชีพ จะจ่ายให้คนพิการที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยจ่ายให้เป็นรายเดือน ๆ ละ 500 บาท ตลอดชีพ

4. ค่าใช้จ่ายสำหรับเด็กพิการในครอบครัว ไม่เกิน 3 ครั้ง ๆ ละ 1,000 บาท

สวัสดิการทั้ง 4 ข้อ ในส่วนภูมิภาค คนพิการติดต่อขอรับเงินสนับสนุนดังกล่าวได้จากสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด

ตอนที่ 3 หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับคนพิการ

ภาครัฐ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม มีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบคนพิการโดยตรง และหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนคนพิการในด้านการฝึกอาชีพ การส่งเสริมอาชีพ การจัดงาน และการจ้างงาน ดังนี้

หน่วยงานหลัก

◆ กรมประชาสงเคราะห์ มีหน่วยงานที่ดำเนินการด้านการฝึกอาชีพคนพิการ 7 แห่ง

- ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง จ.สมุทรปราการ
- ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการขอนแก่น จ.ขอนแก่น
- ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการบ้านทองพูนเผ่าพันธ์ จ.อุบลราชธานี
- ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหยาดฝน จ.เชียงใหม่
- ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการภาคใต้ จ.นครศรีธรรมราช
- ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.อุบลราชธานี
- ศูนย์บริการสวัสดิการสังคมเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ จ.ลพบุรี

◆ สำนักงานประกันสังคม มีหน่วยงานที่ดำเนินการด้านการฝึกอาชีพคนพิการ 1 แห่ง

- ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน

หน่วยงานสนับสนุน

◆ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนในด้านอาชีพแก่คนพิการ

เปิดโอกาสให้คนพิการเข้ารับการฝึกอาชีพพร้อมกับคนปกติ ในหน่วยงานฝึกอาชีพของกรม ซึ่งมี
หน่วยงานในสังกัดอยู่ทั่วประเทศ

- สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานทุกแห่ง
- ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานทุกแห่ง

♦ **กรมการจัดหางาน** เป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนเรื่องการจัดหางานแก่คนพิการ
มีหน่วยงานในสังกัดทั่วประเทศ

- สำนักงานจัดหางานจังหวัด
- สำนักงานจัดหางานกรุงเทพ 1-9

กระทรวงศึกษาธิการ

- ♦ กรมสามัญศึกษา
- ♦ กรมอาชีวศึกษา

กระทรวงสาธารณสุข

- ♦ โรงพยาบาลของรัฐทั่วประเทศ

ภาคเอกชน

มีหน่วยงานที่ให้การดูแลและช่วยเหลือคนพิการทางด้านการให้บริการด้านต่าง ๆ
ที่สำคัญ มีดังนี้

1. สมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย

73/7-8 ซ.เทพประสาน ถ.ติวานนท์ ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000 โทร. 580-1098

2. สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย

144/9 หมู่บ้านรัฐดิพร เพลส ถ.พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250
โทร. 717-1902-3 โทรสาร 717-1904

3. สมาคมคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย

ชั้น 5 อาคาร สว.(ตรงข้ามสถานีไฟ สามเสน) ถ.เทอดดำริ เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทร. 243-6828 โทรสาร 243-6828

4. สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย

85/1-2 ซ.บุญอยู่ ถ.ดินแดง แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทร. 245-9846, 246-3835 โทรสาร 247-6031

5. ชมรมสตรีตาบอดแห่งประเทศไทย

85/1-2 ช.บุญอยู่ ถ.ดินแดง แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทร. 247-6031, 233-9160-79

6. มูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย

420 ถ.ราชวิถี แขวงทุ่งพญาไท ในพระบรมราชูปถัมภ์ เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
โทร. 246-0070, 246-1431 โทรสาร 248-1365-8

7. มูลนิธิราชสุดา ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

135/111-5 ถ.พุทธมณฑลสาย 4 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม โทร. 889-2203

8. มูลนิธิสังเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการ

78/5 ถ.ติวานนท์ แขวงบางตลาด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120 โทร. 583-8396, 583-7999

9. สมาคมคนพิการพระประแดง

30/1 ซอยบางยอ 1 ถ.เพชรหึงส์ แขวงบางยอ เขตพระประแดง จ.สมุทรปราการ 10130
โทร. 463-5929

10. ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด

78/2 ถ.ติวานนท์ ต.บางตลาด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120 โทร. 583-7327 โทรสาร 583-2534

ตอนที่ 4 พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

มาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดใน กฎกระทรวง

มาตรา 13 บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ ดังต่อไปนี้

(1) การสนับสนุนจากรัฐ ให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และการให้ การศึกษาแก่บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล

(2) เงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ใน ความดูแลที่ครอบครัวจัดให้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด

(3) การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา

มาตรา 28 หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคล ตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความ เหมาะสมของแต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ

สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

สำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากคุณลักษณะในวรรคหนึ่ง และ วรรคสองแล้ว ยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพชั้นสูงและการค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

ตอนที่ 5 ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิ คนพิการไทย

คนพิการหรือทุพพลภาพเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า จึงสมควรที่จะได้รับสิทธิและ โอกาสในการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ ได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการถูกเอารัดเอาเปรียบ ได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองด้วยความเสมอภาคได้รับข้อ มูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับความพิการ และได้รับการยอมรับในศักดิ์ศรีแห่งความ เป็นมนุษย์

ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทยนี้ให้ความสำคัญต่อสิทธิ โอกาส ความเสมอภาค การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และความต้องการของคนพิการหรือทุพพลภาพ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราช อาณาจักรไทย

คณะผู้จัดทำอันประกอบด้วย องค์กรที่เกี่ยวข้องกับคนพิการทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและ
องค์กรของคนพิการ จะดำเนินการด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้คนพิการได้รับประโยชน์สูงสุดตาม
เจตนารมณ์แห่งปฏิญญา

ความเป็นมา

องค์การสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญเรื่องสิทธิ โอกาส และความเสมอภาคของคน
พิการ โดยในปี พ.ศ. 2541 ได้ประกาศปฏิญญาด้านสิทธิของคนพิการทางสติปัญญาและการ
เรียนรู้ พ.ศ. 2518 ประกาศปฏิญญาด้านสิทธิของคนพิการ พ.ศ. 2524 ประกาศให้เป็นปีคน
พิการสากล และประกาศให้ช่วงปี พ.ศ. 2526 - 2535 เป็นทศวรรษของคนพิการพร้อมทั้งกำหนด
แผนปฏิบัติการโลก เมื่อสิ้นสุดทศวรรษคนพิการแล้วคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอ
เซียและแปซิฟิก องค์การสหประชาชาติ ต้องการที่จะปฏิบัติกิจกรรมและรณรงค์เรื่องสิทธิและ
โอกาสของคนพิการอย่างต่อเนื่องจึงได้ประกาศในปี พ.ศ. 2536 - 2545 เป็นทศวรรษคนพิการ
ของภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก

สำหรับประเทศไทยรัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญเรื่องสิทธิและโอกาสของคนพิการ
เช่นกัน โดยหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกับคนพิการได้ยกย่องพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพ
คนพิการตั้งแต่ พ.ศ. 2520 และเมื่อปีคนพิการสากล พ.ศ. 2524 ได้จัดกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้ง
ประกาศใช้แผนการสงเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติระยะยาว(พ.ศ.2525-2534)

ในปี พ.ศ. 2534 ได้มีการตราพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และต่อมาได้
ประกาศกฎกระทรวง ระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งกำหนดนโยบายของรัฐเพื่อให้คนพิการได้รับสิทธิ
โอกาส และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างเท่าเทียมกับสมาชิกอื่นในสังคม

เมื่อ พ.ศ. 2536 ผู้นำรัฐบาลไทยได้ร่วมลงนามพร้อมกับผู้นำของประเทศในภูมิภาคนี้ใน
ประกาศการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และความเสมอภาคของคนพิการในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก
เพื่อเป็นคำมั่นสัญญาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และขจัดเจตคติที่ไม่ถูกต้องของสังคมที่
มีต่อคนพิการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติถึงเรื่องการคุ้มครองเสรีภาพ
ศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ สิทธิของคนพิการ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งตนเองได้

เพื่อเป็นการนำเจตนารมณ์ในเรื่องสิทธิโอกาส และความเสมอภาคของคนพิการดังที่
ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปฏิญญาขององค์การสหประชาชาติ ประกาศการมี
ส่วนร่วมอย่างเต็มที่และความเสมอภาคของคนพิการในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก แผนงานและ
กฎระเบียบอื่น ๆ ที่ได้กำหนดไว้ไปสู่การปฏิบัติ ผู้แทนจากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับคนพิการทั้งภาค

รัฐและเอกชน และองค์กรคนพิการ จึงได้ร่วมกันจัดทำปฏิญญาดำวยสิทธิคนพิการไทยเพื่อถือปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คนพิการ

ปฏิญญาดำวยสิทธิคนพิการไทยนี้ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2541

ตอนที่ 6 ระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ว่าด้วยการจัดหาผลประโยชน์ และการใช้จ่ายเงินของกองทุน ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2536 (ฉบับที่ 1)

เพื่อให้การบริการกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในการจัดหาผลประโยชน์และใช้จ่ายเงินของกองทุนเป็นประโยชน์แก่คนพิการทางการแพทย์ การศึกษา สังคม และการมีอาชีพ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 (5) และมาตรา 16 วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการว่าด้วยการจัดหาผลประโยชน์และการใช้จ่ายเงินของกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2536"

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในระเบียบนี้

"คนพิการ" หมายความว่า คนพิการที่ได้จดทะเบียนตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534

"กองทุน" หมายความว่า กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

"คณะกรรมการ" หมายความว่า คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

ข้อ 4 ให้มีคณะกรรมการซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการตามมาตรา 11 ประกอบด้วยอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ เป็นประธาน รองอธิบดีที่อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ มอบหมายเป็นรองประธานผู้แทนกระทรวงกลาโหมผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุขผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัย ผู้แทนสำนักงบประมาณ ผู้แทนกรมการแพทย์ผู้แทนกรมการจัดหางาน ผู้แทนกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ผู้แทนกองนิติการสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการกองคลัง กรมประชาสงเคราะห์ผู้แทนสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ผู้แทนศูนย์สิทธิมนุษยชนเพื่อการพัฒนาคนพิการทางแพทย์แห่งชาติ ผู้แทนสมาคมพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย ผู้แทนคนพิการที่ได้จดทะเบียนแล้ว 1 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแต่งตั้งอีกไม่เกินสามคนเป็นอนุกรรมการ และหัวหน้าสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

อนุกรรมการที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้

ข้อ 5 ให้คณะอนุกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) อนุมัติแผนงานและโครงการที่หน่วยงานหรือองค์กรภาครัฐและเอกชนขอรับการสนับสนุน
- (2) ให้ความเห็นชอบการใช้จ่ายเงินกองทุน
- (3) ควบคุมและติดตามผลการดำเนินงานของกองทุนให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแผนงาน และโครงการที่หน่วยงานหรือองค์กรภาครัฐและเอกชนขอรับการสนับสนุน
- (4) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการกู้ยืมเงิน
- (5) ผ่อนผันการชำระหนี้เงินกู้
- (6) เสนอขออนุมัติให้ตัดหนี้สูญต่อคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ
- (7) จัดหาเงินและทรัพย์สินสมทบกองทุน

ข้อ 6 กองทุนมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำเนินงานและสงเคราะห์ช่วยเหลือคนพิการและสนับสนุนสถาบันบริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางการแพทย์ การศึกษา สังคมและการฝึกอาชีพตลอดจนศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา และองค์กรที่เกี่ยวข้อง กับคนพิการ

ข้อ 7 เงินกองทุนประกอบด้วย

- (1) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
- (2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับบริจาคจากประชาชน จากนิติบุคคลหรือจากองค์กรทั้งในประเทศและต่างประเทศหรือที่ได้รับจากการจัดกิจกรรม
- (3) ดอกผลของเงินกองทุนและจากการขายหรือหาประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้รับบริจาค
- (4) รายได้อื่น ๆ

ข้อ 8 การใช้จ่ายเงินกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการ ดังต่อไปนี้

- (1) เป็นทุนหมุนเวียนสำหรับคนพิการกู้ยืมไปประกอบอาชีพ
- (2) ส่งเสริมช่วยเหลือคนพิการให้สามารถประกอบอาชีพได้
- (3) สงเคราะห์ครอบครัวคนพิการด้านการเงิน เครื่องอุปโภค บริโภคที่จำเป็น
- (4) สนับสนุนแผนงานและโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้านอาชีพ โดยส่งเสริมการเตรียมทักษะอาชีพ การอบรมและฝึกอาชีพการปรับปรุงขยายกิจการศูนย์ฝึกอาชีพและโรงงานในอารักขา รวมทั้งการฝึกและประกอบอาชีพโดยชุมชน

(5)สนับสนุนแผนงานและโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางการแพทย์ในการดำเนินงานป้องกันความพิการการรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และประดิษฐ์พัฒนาเครื่องมืออุปกรณ์ และเครื่องช่วยคนพิการประเภทต่าง ๆ

(6)สนับสนุนแผนงานและโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษาในการดำเนินการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ การผลิตอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนสำหรับคนพิการและการให้ทุนการศึกษาแก่คนพิการที่มีฐานะยากจน

(7) สนับสนุนแผนงานและโครงการค้นคว้า ศึกษา วิจัยและผลิตเอกสารทางวิชาการ

(8)สนับสนุนแผนงานและโครงการพัฒนาศูนย์บริการที่ปฏิบัติงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทุกสาขา โดยให้การอบรมและแนะนำการปฏิบัติงานเพื่อเสริมสมรรถนะของบุคลากร

(9) สนับสนุนด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน

(10)สนับสนุนแผนงานและโครงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อคนพิการ

(11)สนับสนุนแผนงานและโครงการปรับปรุงแก้ไขสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่จำเป็นสำหรับคนพิการ

(12) สนับสนุนหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐและเอกชนหรือหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย ตลอดจนการดำเนินคดีแก่คนพิการ

(13) สนับสนุนการดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาผลประโยชน์ของกองทุน

(14) ใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ของผู้บริจาค

(15) ใช้จ่ายในการบริหารงานของกองทุน

(16) ใช้จ่ายเพื่อกิจการอื่นที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนพิการตามที่คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเห็นชอบ

ตอนที่ 7 กฎมาตรฐานว่าด้วยการสร้างความเสมอภาคทางโอกาสให้แก่คนพิการองค์การสหประชาชาติ พ.ศ. 2537

สมัชชาสหประชาชาติได้ให้การรับรองกฎมาตรฐานว่าด้วยการสร้างความเสมอภาคทางโอกาสให้แก่คนพิการฉบับนี้ในการประชุมสมัยที่ 48 เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2537 (ตามมติที่ 48/96)

การดำเนินงานที่ผ่านมาในระดับระหว่างประเทศเพื่อนำไปสู่กฎมาตรฐาน

1. สิทธิของคนพิการเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากจากองค์การสหประชาชาติและองค์กรระหว่างประเทศอื่น ๆ มาเป็นเวลาช้านานแล้ว ดังจะเห็นได้ว่า ผลงานที่สำคัญที่สุดที่เกิดขึ้นจากปีคนพิการสากล เมื่อ พ.ศ. 2524 ก็คือ การจัดทำ **แผนปฏิบัติการระดับโลกว่าด้วย**

เรื่องคนพิการ' ขึ้นมาเป็นผลสำเร็จ ซึ่งสมัชชาสหประชาชาติก็ได้ให้การรับรองแผนนี้ตามมติที่ 37/52 เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2525 แล้ว ซึ่งทั้งปีคนพิการสากลและแผนปฏิบัติการระดับโลกว่าด้วยเรื่องคนพิการ ได้เป็นเสมือนพลังอันแข็งแกร่งที่ทำให้เกิดความก้าวหน้าด้านนี้ขึ้น เพราะนอกจากจะได้เน้นถึงสิทธิของคนพิการที่จะมีโอกาสทัดเทียมกับพลเมืองอื่น ๆ ในสังคม และได้รับส่วนแบ่งที่เท่าเทียมจากสังคมในการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น อันเป็นผลพวงของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแล้ว ก็ยังมีการให้คำจำกัดความของคำว่า "Handicap" (ความเสียเปรียบ, อุปสรรค) ขึ้นเป็นครั้งแรก ว่าหมายถึง ผลรวมของความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างคนพิการกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวคนพิการอีกด้วย

2. ในการประชุมระดับโลกของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทบทวนการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการระดับโลกว่าด้วยเรื่องคนพิการ ในวาระที่ทศวรรษคนพิการขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน เมื่อ พ.ศ. 2530 ได้มีข้อเสนอแนะจากที่ประชุมว่า ควรจะค้นคิดปรัชญาที่จะใช้เป็นแนวทางสำหรับการจัดลำดับความสำคัญของเรื่องที่จะดำเนินการในอนาคตข้างหน้า โดยที่ปรัชญาดังกล่าวควรตั้งอยู่บนรากฐานของความตระหนักในสิทธิของคนพิการ

3. ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ ที่ประชุมข้างต้นจึงมีข้อเสนอแนะว่าสมัชชาสหประชาชาติควรจะจัดการประชุมพิเศษขึ้น เพื่อทำหน้าที่ร่างอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือก ปฏิบัติต่อคนพิการในทุกรูปแบบขึ้น เพื่อที่รัฐสมาชิกองค์การสหประชาชาติจะได้ให้สัตยาบันเมื่อสิ้นสุดทศวรรษคนพิการขององค์การสหประชาชาติแล้ว

4. ร่างอนุสัญญานับที่ว่านี้จัดทำขึ้นโดยประเทศอิตาลี และได้นำเสนอต่อสมัชชาสหประชาชาติในระหว่างการประชุมสมัยที่ 42 แล้ว ต่อมาประเทศสวีเดนก็ได้นำเสนอร่างอนุสัญญานับดังกล่าวเพิ่มเติมจากเดิม ในการประชุมสมัยที่ 44 ของสมัชชาสหประชาชาติ อย่างไรก็ตามในการนำเสนอทั้ง 2 ครั้งยังไม่ปรากฏว่ามีความเห็นเป็นฉันทามติในเรื่องความเหมาะสมของอนุสัญญาดังกล่าว อีกประการหนึ่งผู้แทนหลายท่านที่เข้าประชุมก็ให้ข้อคิดเห็นว่า บทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่ในปัจจุบันก็ดูเหมือนว่าจะได้ให้หลักประกันด้านสิทธิแก่คนพิการเท่าเทียมกับบุคคลอื่นอยู่แล้วด้วย

จุดประสงค์และสาระสำคัญของกฎหมายมาตรฐาน

ว่าด้วยการสร้างความเสมอภาคทางโอกาสให้แก่คนพิการ

1. กฎหมายมาตรฐานว่าด้วยความเสมอภาคทางโอกาสให้แก่คนพิการฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยอาศัยพื้นฐานประสบการณ์ที่ได้รับในช่วงทศวรรษคนพิการขององค์การสหประชาชาติ(พ.ศ.2526-2535) ร่วมกับบทบัญญัติของกฎหมายระหว่างประเทศที่ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อันได้แก่ ปฏิญญาสากลว่า (ประกาศโดยสมัชชาสหประชาชาติ ตามข้อมติที่ 37/53, ด้วยสิทธิมนุษยชน กติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ⁶ รวมทั้งแผนปฏิบัติการระดับโลกว่าด้วยเรื่องคนพิการ

ซึ่งบทบัญญัติทั้งหลายที่ได้กล่าวมานี้ก็ล้วนแล้วแต่เป็นฐานรากทางการเมืองและศีลธรรมของกฎหมายมาตรฐานฉบับนี้ทั้งสิ้น)

2. แม้ว่าจะไม่มีการนำกฎหมายมาตรฐานฉบับนี้บังคับใช้ แต่กฎหมายฐานก็สามารถจะใช้เป็นกฎที่ถือเป็นประเพณีปฏิบัติระหว่างประเทศได้ ถ้าหากมีการนำไปใช้ในประเทศสมาชิกหลาย ๆ รัฐด้วยเจตจำนงที่ให้ความเคารพต่อกฎที่ระบุอยู่ในกฎหมายระหว่างประเทศ อันมีนัยที่แสดงให้เห็นถึงพันธกรณีทางศีลธรรมและการเมืองอันเข้มแข็งได้ทีเดียวในนามของรัฐสมาชิกองค์การสหประชาชาติที่จะร่วมกันดำเนินงานเพื่อสร้างความเสมอภาคทางโอกาสให้แก่คนพิการ โดยมีหลักการสำคัญที่เน้นความรับผิดชอบ การปฏิบัติกร และความร่วมมือซึ่งกันและกันทั้งนี้ เรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนพิการ การช่วยคนพิการให้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และความเสมอภาคให้แก่คนพิการ ก็ได้ระบุไว้ในข้อ 5 - 12 ของกฎหมายมาตรฐานฉบับนี้ด้วยแล้ว กฎหมายฐานจึงเป็นเสมือนเครื่องมือที่จะกำหนดนโยบายและการดำเนินงานให้แก่ทั้งคนพิการและองค์กรของคนพิการและยังสามารถจะใช้กฎหมายมาตรฐานฉบับนี้เป็นฐานของความร่วมมือทางวิชาการและเศรษฐกิจในระหว่างรัฐสมาชิก องค์การสหประชาชาติ และองค์กรระหว่างประเทศอื่น ๆ ได้อีกด้วย

3. กฎหมายฐานฉบับนี้มีจุดประสงค์เพื่อความมั่นใจว่า เด็กหญิง เด็กชาย ผู้หญิง และผู้ชายที่พิการในฐานะที่ต่างก็เป็นสมาชิกของสังคมก็สามารถที่จะใช้สิทธิของตนเอง และมีภาระหน้าที่เช่นเดียวกับสมาชิกอื่นของสังคมได้ อีกประการหนึ่งในทุกสังคมของโลกก็ยังคงมีอุปสรรคที่ขวางกั้นคนพิการ ไม่ให้ใช้สิทธิเสรีภาพที่ตนเองมีอยู่ จึงเป็นการยากยิ่งที่คนพิการจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น จึงถือเป็นความรับผิดชอบของรัฐสมาชิกที่จะดำเนินงานอย่างเหมาะสม เพื่อขจัดอุปสรรคดังกล่าวออกไป โดยที่คนพิการและองค์กรของคนพิการเองก็ควรจะมีบทบาทอย่างแข็งขันในฐานะของหุ้นส่วนร่วมกระบวนการที่จะขจัดอุปสรรคดังกล่าว อันจะทำให้การสร้างความเสมอภาคทางโอกาสให้แก่คนพิการ มีคุณภาพการอย่างสำคัญต่อความพยายามอย่างกว้างขวางทั่วโลกที่จะระดมพลังทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจากเหตุผลทั้งหมดที่ได้กล่าวมาจึงควรจะได้ให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อบุคคลกลุ่มต่าง ๆ เป็นต้นว่า ผู้หญิง เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้ยากจน แรงงานอพยพ ผู้ที่มีความพิการซ้ำซ้อน

ตอนที่ 8 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับนโยบายด้านความพิการ

1. แนวคิดพื้นฐานที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้จะปรากฏอยู่ทั่วไปตลอดเนื้อหาของกฎหมายมาตรฐานฉบับนี้ โดยแนวคิดพื้นฐานดังกล่าวเกิดจากแผนปฏิบัติระดับโลกว่าด้วยเรื่องความพิการ และในบางกรณีแนวคิดเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาที่เกิดขึ้นในระหว่างทศวรรษคนพิการขององค์การสหประชาชาติ

ความพิการและทุพพลภาพ (Disability and Handicap)

“ความพิการ” หมายถึงข้อจำกัดทั้งหลายที่ทำให้ประชากรประเทศใดประเทศหนึ่งไม่อาจทำหน้าที่ของตนเองได้ อันเนื่องมาจากข้อเท็จจริงที่ว่า คนเราอาจจะพิการได้จากสาเหตุความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา หรือประสาทสัมผัส หรือจากสภาพการณ์ด้านการแพทย์ หรืออาการเจ็บป่วยทางจิตที่กล่าวมานี้ก็อาจมีลักษณะถาวรก็ได้ หรือเกิดขึ้นเพียงชั่วคราวชั่วครั้งชั่วคราวเท่านั้นก็ได้

“ทุพพลภาพ” (Handicap) หมายถึง การสูญเสียโอกาสหรือการถูกจำกัดโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในวิถีทางของชุมชน ในระดับที่เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ ซึ่งสื่อให้เห็นถึงการเผชิญหน้าของคนพิการกับสิ่งแวดล้อม โดยที่จุดประสงค์ของการใช้คำ ๆ นี้ก็เพื่อจะเน้นให้ชัดว่ายังมีข้อบกพร่องต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมและในกิจกรรมหลายประเภทที่สังคมจัดขึ้น ตัวอย่าง เช่น ข้อมูลข่าวสาร การติดต่อสื่อสาร และการศึกษาซึ่งกีดขวางคนพิการไม่ให้มีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป

“ความพิการ” และ “ทุพพลภาพ” (Disability and Handicap) ดังที่ได้ให้คำนิยามไว้ข้างต้นควรจะได้รับการพิจารณาจากมุมมองทางประวัติศาสตร์ด้านความพิการสมัยปัจจุบัน เนื่องจากในช่วงทศวรรษที่ 1970 (พ.ศ.2513-2522) ได้มีปฏิริยาตอบโต้อย่างรุนแรงจากทั้งผู้แทนองค์กรของคนพิการเองและนักวิชาชีพในด้านความพิการ เพื่อที่จะต่อต้านการใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวกับความพิการในยุคนั้น เนื่องจากทั้ง **“ความพิการ”** และ **“ทุพพลภาพ” (Handicap)** ต่างก็เป็นคำศัพท์ที่ใช้กันมาอย่างคลุมเครือและสับสน ซึ่งยังผลให้การวางแผนทางกำหนดนโยบายและดำเนินงานทางการเมืองในด้านความพิการยุ่งยากตามไปด้วย และด้วยเหตุที่คำศัพท์ทั้งสองคำนี้สะท้อนให้เห็นว่ามาจากกรอบคิดทางการแพทย์และการตรวจวินิจฉัยความผิดปกติของบุคคลซึ่งได้ละเลยความไม่สมบูรณ์หรือข้อบกพร่องต่างๆ ที่มาจากสังคมหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวคนเรา

ในปี พ.ศ. 2533 องค์การอนามัยโลกได้ให้การรับรอง “เกณฑ์ระหว่างประเทศเพื่อจำแนกความหมายของความบกพร่อง (Impairments) ความพิการ (disability) และทุพพลภาพ” (Handicaps) ซึ่งนอกจากจะแยกแยะความหมายของคำศัพท์ทั้ง 3 คำนี้ได้อย่างถูกต้องแม่นยำมากกว่าเดิมแล้ว ก็ยังได้แสดงลักษณะสัมพันธ์ของคำศัพท์ทั้ง 3 คำนี้ ให้ปรากฏอีกด้วย โดยเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของคำศัพท์แต่ละคำ และนับแต่นั้นมาก็ได้มีการใช้คำศัพท์ทั้ง 3 คำดังกล่าวอย่างแพร่หลายในงานสาขาต่างๆ เป็นต้นว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพ การศึกษา สถิติ นโยบาย กฎหมาย ประชากร สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ และมนุษยวิทยา อย่างไรก็ตาม การแสดงความกังวลว่า การให้ความหมายของคำว่า **“ทุพพลภาพ” (Handicap)** ตามเกณฑ์การจำแนกชุดนี้ได้ให้น้ำหนักแก่ด้านการแพทย์มากเกินไป ทั้งยังมีจุดเน้นอยู่ที่ตัวบุคคลแต่ละคน จึงยังไม่อาจจะชี้ชัดลงไปได้ว่าสภาพการณ์ทางสังคมหรือความคาดหวังของสังคม กับความสามารถของบุคคลแต่ละคนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างไรบ้างกับคำว่า **“ทุพพลภาพ” (Handicap)** ซึ่งก็จะมี การนำข้อท้วงติงนี้และข้อคิดเห็นอื่น ๆ ของผู้ใช้ประโยชน์จากเกณฑ์จำแนกความหมายของคำศัพท์ทั้ง 3 คำ ชุดนี้ ไปพิจารณาปรับปรุงเกณฑ์จำแนกความหมายชุดใหม่ที่จะจัดทำขึ้นในโอกาสต่อไป หลังจากที่เอกสารขององค์การอนามัยโลกชุดที่ว่านี้ได้พิมพ์เผยแพร่มาเป็นเวลา 12 ปีแล้ว

“การป้องกัน” หมายถึง กระบวนการใด ๆ ก็ตามที่มุ่งป้องกันไม่ให้เกิดความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ หรือประสาทสัมผัส (เรียกได้ว่าเป็นการป้องกันแบบปฐมภูมิหรือขั้นต้น) หรือป้องกันไม่ให้ความบกพร่องนั้นเป็นสาเหตุให้เกิดข้อจำกัดในสมรรถภาพด้านต่าง ๆ อย่างถาวร หรือเกิดความพิการขึ้นต่อไป (เรียกว่า การป้องกันแบบทุติยภูมิ) ซึ่งการป้องกันในที่นี้

จะหมายความว่ารวมถึงการดำเนินงานต่าง ๆ กันในหลายรูปแบบ เป็นต้นว่า สาธารณสุขมูลฐาน การดูแลก่อนและหลังคลอด การให้การศึกษาด้านโภชนาการ การรณรงค์สร้างภูมิคุ้มกันโรคติดต่อ มาตรการควบคุมโรคเรื้อรังประจำท้องถิ่น กฎข้อบังคับเพื่อความปลอดภัย โครงการป้องกันอุบัติเหตุในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ กัน รวมทั้งการดัดแปลงสถานที่ทำงานเพื่อป้องกันความพิการ และโรคที่เกิดจากการทำงาน ตลอดจนการป้องกันความพิการที่เกิดจากมลภาวะของสิ่งแวดล้อม หรือความขัดแย้งด้านกำลังอาวุธ

“การฟื้นฟูสมรรถภาพ” หมายความว่า กระบวนการที่เอื้ออำนวยให้คนพิการได้ก้าวถึงระดับสูงสุดของสมรรถภาพทางด้านร่างกาย ประสาทสัมผัส สติปัญญา จิตใจ และหรือสังคม และสามารถดำรงสมรรถภาพในระดับสูงสุดนั้นไว้ได้ต่อไป จึงเป็นการให้เครื่องมือแก่คนพิการที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิตตนเองให้มีความเป็นอิสระมากขึ้น โดยที่การฟื้นฟูสมรรถภาพนี้จะครอบคลุมถึงมาตรการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้สมรรถภาพนั้น ๆ ของคนพิการเกิดขึ้นมากได้ และหรือฟื้นฟูสมรรถภาพเดิมของเขาขึ้นมาใหม่ หรืออาจจะขจัดเชยการสูญเสียสมรรถภาพนั้น ๆ ไป ซึ่งกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพที่ว่านี้ไม่เกี่ยวข้องกับใด ๆ เลยกับการรักษาพยาบาลในขั้นต้น แต่หมายความว่ามาตรการและกิจกรรมที่ครอบคลุมกว้างขวาง ตั้งแต่การฟื้นฟูสมรรถภาพขั้นพื้นฐานหรือทั่ว ๆ ไปจนถึงกิจกรรมที่เน้นการบรรลุถึงเป้าหมายอย่างแท้จริง อาทิเช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพให้แก่คนพิการ

“การสร้างความสะดวกทางโอกาสให้แก่คนพิการ” หมายความว่า กระบวนการที่ทำให้ระบบต่าง ๆ ของสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นต้นว่า บริการ กิจกรรม ข้อมูลข่าวสารและเอกสารต่าง ๆ ได้รับการจัดทำขึ้นสำหรับประชาชนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนพิการ

หลักการความสะดวกทางสิทธิมี ความหมายว่า ความต้องการจำเป็นของบุคคลแต่ละคนมีความสำคัญโดยเท่าเทียมกัน ฉะนั้น ความต้องการจำเป็นดังกล่าวจึงต้องนำมาใช้เป็นฐานสำหรับการวางแผนในแต่ละสังคม นอกจากนี้ ทรัพยากรทั้งหมดในสังคมก็ต้องถูกใช้ไปเพื่อประกันว่า บุคคลทุกคนจะต้องมีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะมีส่วนร่วมในสังคม

คนพิการเป็นสมาชิกของสังคมเช่นเดียวกับบุคคลอื่น และมีสิทธิที่จะอยู่อาศัยในชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเอง และควรจะได้รับความสะดวกสนับสนุนตามความต้องการจำเป็นที่มีอยู่ ภายใต้โครงสร้างปกติของสังคมในด้านการศึกษา สาธารณสุข การจ้างงาน และบริการสังคม

เมื่อคนพิการได้รับสิทธิอันเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในสังคมแล้ว เขาก็ควรมีบทบาทหน้าที่ที่เท่าเทียมด้วย เพราะเมื่อคนพิการได้รับสิทธิต่าง ๆ ที่ตนเองสมควรจะได้รับ สังคมก็ควรที่จะเพิ่มความคาดหวังที่มีต่อคนพิการให้สูงขึ้นจากเดิม ดังนั้น จึงควรมีการดำเนินงานที่จะช่วยคนพิการให้ก้าวเข้ามารับผิดชอบสังคมอย่างเต็มที่ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม ซึ่งก็จะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างความสะดวกทางโอกาสให้แก่คนพิการในสังคมอีกด้วย จนถึงกิจกรรมที่เน้นการบรรลุถึงเป้าหมายอย่างแท้จริง อาทิเช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ ให้แก่คนพิการ

เงื่อนไขพื้นฐานในการมีส่วนร่วมที่เท่าเทียมกัน

กฎข้อที่ 1 การสร้างความสำนึก รัฐต้องดำเนินงาน เพื่อสร้างความสำนึกของสังคมเกี่ยวกับคนพิการในเรื่องสิทธิ ความต้องการจำเป็น ศักยภาพ และการให้ประโยชน์แก่สังคมของบรรดาคนพิการ

1. รัฐต้องประกันว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบได้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารล่าสุดเกี่ยวกับโครงการและบริการต่างๆ ให้แก่คนพิการและครอบครัว รวมทั้งนักวิชาชีพในด้านนี้และสาธารณชน ทั้งนี้ ข้อมูลข่าวสารที่จะให้แก่คนพิการจะต้องอยู่ในรูปแบบที่คนพิการสามารถแสวงหาได้

2. รัฐต้องริเริ่มและสนับสนุนการรณรงค์ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับคนพิการและนโยบายด้านความพิการโดยสื่อให้เห็นว่า คนพิการเป็นพลเมืองซึ่งมีสิทธิและภาระหน้าที่เช่นเดียวกับพลเมืองอื่นในสังคม อันจะสร้างความถูกต้องให้กับมาตรการต่างๆ ที่จะจัดอุปสรรคต่อคนพิการในการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

3. รัฐต้องส่งเสริมให้สื่อมวลชนเสนอภาพของคนพิการไปในทางบวก โดยปรึกษาหารือกับองค์กรของคนพิการในเรื่องนี้

4. รัฐต้องประกันว่า โครงการการศึกษาสำหรับสาธารณชนสะท้อนในทุกแง่มุมถึงหลักการของการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และความเสมอภาค

5. รัฐต้องเชิญคนพิการและครอบครัว รวมทั้งองค์กรของคนพิการให้เข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการการศึกษาสำหรับสาธารณชนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ ในด้านความพิการ

6. รัฐต้องส่งเสริมองค์กรธุรกิจภาคเอกชนให้รวมเรื่องของความพิการในทุกแง่มุมไว้ในกิจกรรมของภาคเอกชน

7. รัฐต้องริเริ่ม และส่งเสริมโครงการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสำนึกของคนพิการในด้านสิทธิและศักยภาพของตนเอง ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลที่ว่าถ้าหากคนพิการมีการพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น และมีการเสริมศักยภาพของตนเองให้มากขึ้นแล้วก็จะช่วยให้เขาสามารถใช้ประโยชน์จากโอกาสที่ตนเองมีอยู่ให้เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

8. การสร้างความสำนึกเกี่ยวกับคนพิการ ควรเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการให้การศึกษาแก่เด็กพิการ และในการดำเนินโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านต่างๆ คนพิการสามารถช่วยเหลือกันและกันเพื่อสร้างความสำนึกดังกล่าวโดยผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ ภายในองค์กรของตนเอง

9. การสร้างความสำนึกของคนพิการควรเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาสำหรับเด็กทุกๆ คน และควรเป็นองค์ประกอบหนึ่งของหลักสูตรฝึกอบรมครูและการฝึกอบรมแก่บุคคลทุกสาขาอาชีพด้วย

กฎข้อที่ 2 การรักษาพยาบาล รัฐต้องประกันว่า มีการจัดบริการรักษาพยาบาลที่มีประสิทธิภาพให้แก่คนพิการ

1. รัฐต้องจัดให้มีโครงการที่ดำเนินงานโดยนักวิชาชีพจากสหสาขา เพื่อที่จะตรวจพบ ประเมิน และให้การบำบัดรักษาผู้ที่มีความบกพร่องเสียตั้งแต่เนิ่นๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันความพิการลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากความพิการ หรือแม้แต่ขจัดความพิการให้หมดสิ้นไปได้ อีกทั้งต้อง

ประกันว่าโครงการนั้นนอกจากจะช่วยส่งเสริมให้คนพิการแต่ละคน และครอบครัวของเขาได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่แล้ว องค์กรของคนพิการอีกหลากหลายองค์กรควรมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ทั้งในระดับของการวางแผนและประเมินผลโครงการดังกล่าวด้วย

2. ผู้ทำงานในชุมชนท้องถิ่นต้องได้รับการฝึกอบรมให้มีส่วนร่วม ในงานด้านต่างๆ เช่น การตรวจพบความบกพร่องเสียตั้งแต่เนิ่นๆ การจัดบริการช่วยเหลือขั้นต้น และการส่งต่อผู้ที่มีความบกพร่องหรือพิการไปรับบริการที่เหมาะสมต่อไป

3. รัฐต้องประกันว่า คนพิการโดยเฉพาะเด็กจะได้รับการรักษาพยาบาลในระดับเดียวกัน และภายในระบบเดียวกันกับสมาชิกอื่นๆ ในสังคม

4. รัฐต้องประกันว่า บุคลากรด้านการแพทย์และสาขาใกล้เคียงทุกคนจะได้รับการฝึกอบรม และมีเครื่องมืออุปกรณ์เพียงพอที่จะให้บริการรักษาพยาบาลแก่คนพิการ รวมทั้งมีวิธีการและเทคโนโลยีในการรักษาพยาบาลที่เหมาะสมสอดคล้องกับความพิการด้วย

5. รัฐต้องประกันว่า บุคลากรทางการแพทย์ บุคลากรในสาขาใกล้เคียงการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้องจะได้รับการฝึกอบรมอย่างเพียงพอ เพื่อที่บุคลากรเหล่านี้จะได้ไม่ให้อำนาจนำที่ไม่เหมาะสมแก่ผู้ปกครองของคนพิการ เพราะอาจไปจำกัดทางเลือกสำหรับลูกหลานพิการของเขา การฝึกอบรมนี้ควรเป็นกระบวนการที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของข้อมูลข่าวสารล่าสุดที่มีอยู่

6. รัฐต้องประกันว่า คนพิการจะได้รับการบำบัดรักษาและได้รับยาที่จำเป็นสำหรับเขา อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ทำหน้าที่ของตนเองได้หรือปรับปรุงสมรรถภาพของตนเองให้ดีขึ้นต่อไปได้

กฎข้อที่ 3 การฟื้นฟูสมรรถภาพ รัฐต้องประกันว่า การจัดบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ แก่คนพิการสามารถทำให้บุคคลเหล่านั้นก้าวไปสู่ระดับที่อยู่ได้ด้วยตนเองและสามารถทำหน้าที่ได้อย่างสูงสุดอีกทั้งยังสามารถดำรงสถานะนี้ไว้ได้ต่อไป

1. รัฐต้องจัดทำโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในระดับชาติ ให้แก่คนพิการทุกๆ กลุ่ม โดยโครงการที่ว่านี้ควรอยู่บนพื้นฐานของความต้องการจำเป็นที่แท้จริงของคนพิการแต่ละคน รวมทั้งตั้งอยู่บนหลักการของการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และความเสมอภาคกับบุคคลอื่นในสังคม

2. โครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในระดับชาติที่กล่าวถึงนี้ ควรประกอบด้วยกิจกรรมที่กว้างขวางหลากหลาย เป็นต้นว่า การฝึกอบรมทักษะพื้นฐานให้แก่คนพิการเพื่อปรับปรุงสมรรถภาพของเขาให้ดีขึ้นจากเดิม หรือชดเชยสมรรถภาพที่เสียไป การให้คำปรึกษาแก่คนพิการและครอบครัว การพัฒนาความสามารถในการพึ่งตนเอง และบริการที่จัดให้เป็นครั้งคราว เช่น การประเมินและการแนะแนว

3. คนพิการทุกคน ซึ่งรวมถึงผู้ที่มีความพิการรุนแรง หรือพิการซ้ำซ้อนที่ต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพ ควรได้เข้าถึงบริการที่ว่านี้

4. คนพิการและครอบครัว ควรมีส่วนในการกำหนดรูปแบบและจัดการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับตัวคนพิการและครอบครัวของเขา

5.ควรจัดบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทุกประเภทขึ้นในชุมชนท้องถิ่นที่มีคนพิการอาศัยอยู่ แต่อย่างไรก็ดีในบางกรณีที่ต้องการให้บรรลุวัตถุประสงค์บางประการของการฝึกอบรมอาจจัดหลักสูตรพิเศษด้านฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีระยะเวลาสั้นๆ ในรูปแบบของการพักอาศัยร่วมกัน ในสถานที่ที่เหมาะสม

6.คนพิการและครอบครัวควรได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสมรรถภาพ เป็นต้นว่า เป็นครูผู้ได้รับการฝึกอบรม เป็นวิทยากรหรือผู้ให้คำปรึกษา

7.รัฐต้องใช้ประโยชน์จากความเชี่ยวชาญขององค์กรของคนพิการเสมอเมื่อมีการจัดทำหรือประเมินผลโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

กฎข้อที่ 4 บริการสนับสนุนด้านต่าง ๆ รัฐต้องประกันการพัฒนาและการจัดหาวัสดุสิ่งของเพื่อสนับสนุนคนพิการในด้านต่างๆ รวมทั้งจัดหาเครื่องช่วยให้แก่คนพิการ เพื่อช่วยให้คนพิการมีความเป็นตัวเองในการดำรงชีวิตประจำวันมากขึ้น และสามารถใช้สิทธิของตนเองได้

1. รัฐต้องประกันว่า การจัดหาอุปกรณ์และเครื่องช่วยความพิการ และความช่วยเหลือส่วนบุคคลที่ให้แก่คนพิการ รวมทั้งบริการล่ามที่ตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นของบุคคลเหล่านี้เป็นมาตรการสำคัญที่จะช่วยให้การสร้างความเสมอภาคทางโอกาสให้แก่คนพิการบรรลุผลสำเร็จ

2. รัฐต้องสนับสนุนการพัฒนา การผลิต การจำแนกแจกจ่าย และการให้บริการด้านอุปกรณ์และเครื่องช่วยความพิการ รวมทั้งการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้

3. เพื่อที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น รัฐต้องใช้ประโยชน์จากความรู้ทางเทคนิควิชาการที่มีอยู่ทั่วไป แต่สำหรับรัฐซึ่งมีอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูงควรใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่ว่ามีอย่างเต็มที่ เพื่อยกมาตรฐานและประสิทธิภาพของอุปกรณ์และเครื่องช่วยความพิการ ทั้งนี้ควรถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะส่งเสริมให้มีการพัฒนาและผลิตอุปกรณ์และเครื่องช่วยความพิการที่ง่ายและไม่แพง โดยใช้วัสดุท้องถิ่นหากเป็นไปได้ คนพิการควรมีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตอุปกรณ์และเครื่องช่วยความพิการดังกล่าว

4. รัฐต้องตระหนักว่า คนพิการทุกคนที่ต้องการอุปกรณ์และเครื่องช่วยความพิการควรได้รับสิ่งเหล่านี้ตามความเหมาะสม รวมทั้งได้รับความช่วยเหลือด้านการเงินร่วมด้วย ซึ่งหมายความว่า จะต้องมีการจัดหาอุปกรณ์และเครื่องช่วยความพิการดังกล่าวให้แก่คนพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย หรือในราคาที่ต่ำพอที่คนพิการหรือครอบครัวของเขาจะสามารถซื้อหามาได้

5.สำหรับโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีการจัดหาอุปกรณ์และเครื่องช่วยความพิการให้แก่คนพิการ รัฐต้องคำนึงถึงความต้องการเฉพาะของเด็กชายและเด็กหญิงพิการเกี่ยวกับการออกแบบอุปกรณ์และเครื่องช่วยดังกล่าว และความคงทนของการใช้งาน รวมทั้งความเหมาะสมกับอายุของผู้ใช้มาพิจารณาประกอบด้วยเสมอ

6. รัฐต้องสนับสนุนการจัดโครงการให้ความช่วยเหลือส่วนบุคคลและบริการล่ามภาษามือ โดยเฉพาะการจัดให้แก่คนพิการมากหรือพิการซ้ำซ้อน และสนับสนุนการพัฒนาโครงการต่อไป

เพราะจะช่วยเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมในชีวิตประจำวันให้แก่คนพิการ โดยอาจจะให้บริการที่บ้าน ที่ทำงาน ในโรงเรียน หรือระหว่างการทำกิจกรรมนันทนาการของเขา

7. ในการจัดรูปแบบโครงการให้ความช่วยเหลือส่วนบุคคลแก่คนพิการนี้ ควรให้คนพิการ ซึ่งเป็นผู้ให้บริการ เป็นผู้มีบทบาทอย่างสำคัญในการกำหนดแนวทางการให้บริการ

กฎข้อที่ 5 การเข้าถึงสิ่งต่างๆ รัฐต้องตระหนักถึงการให้คนพิการได้เข้าถึงสิ่งต่างๆ นั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการสร้างความเสมอภาคทางโอกาสให้แก่คนพิการในทุกด้าน ของสังคมระหว่างคนพิการกับบุคคลอื่น รัฐต้องดำเนินงานดังต่อไปนี้ให้แก่คนพิการ คือ (ก) แนะนำโครงการของกิจกรรมที่使人พิการสามารถเข้าถึงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพได้ และ (ข) ดำเนิน มาตรการต่างๆ ที่使人พิการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและติดต่อสื่อสารได้

(ก) การเข้าถึงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

1. รัฐต้องริเริ่มมาตรการต่างๆ ที่จะจัดอุปสรรคในการเข้าถึงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้ แก่คนพิการ มาตรการเหล่านี้ได้แก่ การสร้างมาตรฐานและกำหนดแนวทางเพื่อ使人พิการได้เข้า ถึงสิ่งต่างๆ รวมทั้งการพิจารณาออกกฎหมายเพื่อประกันว่า คนพิการจะสามารถเข้าถึงสิ่งต่างๆ ในสังคมได้ เป็นต้นว่า ที่อยู่อาศัย อาคารสถานที่ บริการขนส่งสาธารณะ และการคมนาคมขนส่ง โดยวิธีการอื่น ตลอดจนถนนหนทางและสิ่งแวดล้อมกลางแจ้งทั้งหลายทั้งปวง

2. รัฐต้องประกันว่า สถาปนิก วิศวกรก่อสร้าง และบุคคลอื่นในฐานะนักวิชาชีพที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับการออกแบบและก่อสร้างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จะได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอเกี่ยวกับนโยบายด้านความพิการ และมาตรการที่จะ使人พิการได้เข้าถึงสิ่งต่างๆ อย่าง สมฤทธิ์ผล

3. ข้อกำหนดที่จะ使人พิการได้เข้าถึงสิ่งต่างๆ ควรได้รับการบรรจุไว้ในการออกแบบและ ก่อสร้างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ นับตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการออกแบบสิ่งแวดล้อมเหล่านี้

4. ควรปรึกษาหารือองค์การของคนพิการเสมอเมื่อมีการกำหนดมาตรฐานและหลักเกณฑ์ เพื่อ使人พิการสามารถเข้าถึงสิ่งต่างๆ ทั้งนี้ คนพิการควรมีส่วนร่วมในสถานที่ตั้งในช่วงของการ วางแผนระยะแรกที่กำลังออกแบบโครงการก่อสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ เพื่อประกันว่า คนพิการ จะมีโอกาสเข้าถึงสิ่งต่างๆ เหล่านี้มากที่สุด

(ข) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการติดต่อสื่อสาร

1. คนพิการและครอบครัว รวมทั้งผู้พิทักษ์สิทธิประโยชน์ให้แก่คนพิการ แล้วแต่กรณีควร ได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารในทุกขั้นตอนเกี่ยวกับการวิเคราะห์วินิจฉัยของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในเรื่อง ของโครงการและบริการด้านความพิการ และสิทธิของคนพิการที่มีต่อโครงการและบริการดังกล่าว โดยให้มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารดังกล่าวในรูปแบบที่คนพิการสามารถเข้าถึงได้ด้วย

2. รัฐต้องจัดทำกลยุทธ์เพื่อ使人พิการหลากหลายกลุ่มเข้าถึงบริการข้อมูลข่าวสารและ เอกสารต่างๆ อาทิ ควรนำอักษรเบรลล์ บริการเทปบันทึกเสียง อักษรขยายใหญ่และเทคโนโลยี อื่นๆที่เหมาะสมมาใช้เพื่อให้ผู้ที่มีความบกพร่องทางสายตาได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็น ตัวหนังสือและเอกสาร ขณะเดียวกันควรนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ เพื่อให้ผู้ที่มีบกพร่องทาง การฟังได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นคำพูดด้วย

3. ควรพิจารณานำภาษามือมาใช้ในการให้การศึกษาแก่เด็กหูหนวกทั้งในครอบครัวและชุมชน ทั้งนี้ ควรให้บริการล่ามภาษามือด้วยเพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนหูหนวกและคนอื่นๆ

4. ควรพิจารณาความต้องการจำเป็นของคนพิการด้านการติดต่อสื่อสารในลักษณะอื่นด้วย

5. รัฐต้องส่งเสริมให้สื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ ให้บริการที่คนพิการสามารถเข้าถึงได้

6. รัฐต้องประกันว่า คนพิการสามารถเข้าถึงระบบบริการและระบบข้อมูลข่าวสารใหม่ที่ใช้คอมพิวเตอร์ซึ่งให้บริการแก่สาธารณชนทั่วไปได้ตั้งแต่แรกเริ่ม หรือระบบดังกล่าวถูกประยุกต์ให้คนพิการสามารถเข้าถึงได้

7. ควรมีการปรึกษาหารือองค์ของคนพิการเมื่อมีการกำหนดมาตรการที่จะช่วยให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการข้อมูลข่าวสารได้

กฎข้อที่ 6 การศึกษา รัฐต้องตระหนักถึงหลักการที่จะให้โอกาสทางการศึกษาที่เสมอภาคในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาแก่เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ที่พิการในสถานศึกษาแบบเรียนร่วม รวมทั้งประกันว่า การศึกษาสำหรับคนพิการจะเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา

1. ให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาแบบสามัญศึกษารับผิดชอบต่อเรื่องจัดการศึกษาให้แก่คนพิการในสถานศึกษาแบบเรียนร่วม โดยถือว่าการให้ศึกษาแก่คนพิการเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการวางแผนการศึกษาระดับชาติ รวมทั้งการพัฒนาลัทธิสูตรและการจัดระบบโรงเรียน

2. การจัดการศึกษาในโรงเรียนแบบเรียนร่วม ต้องอยู่บนเงื่อนไขสำคัญที่ว่าทางโรงเรียนจะจัดให้มีล่ามและบริการสนับสนุนต่างๆ ที่เหมาะสมแก่นักเรียน และควรจัดให้นักเรียนได้เข้าถึงสิ่งต่างๆ ได้และจัดบริการสนับสนุนให้แก่นักเรียนอย่างเพียงพอด้วย เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นของเด็กที่มีความพิการแตกต่างกัน

3. กลุ่มผู้ปกครอง และองค์กรของคนพิการ ควรมีส่วนร่วมในกระบวนการให้การศึกษาในทุกระดับ

4. ในรัฐที่ให้การศึกษาแบบบังคับ ควรจัดให้เด็กหญิงเด็กชายที่มีความพิการในทุกประเภทและทุกระดับ รวมทั้งผู้ที่มีความพิการขั้นรุนแรง ได้รับการศึกษาด้วย

5. รัฐต้องได้ให้ความสนใจเป็นพิเศษแก่บุคคลกลุ่มต่อไปนี้ คือ

(ก) เด็กเล็กมากที่พิการ

(ข) เด็กวัยก่อนเรียนที่พิการ

(ง) ผู้ใหญ่พิการ โดยเฉพาะสตรี

6. เพื่อที่จะบูรณาการการศึกษาสำหรับคนพิการในโรงเรียนแบบเรียนรวม รัฐต้อง

(ก) มีนโยบายที่ระบุไว้ชัดเจนเป็นที่เข้าใจและยอมรับของโรงเรียนและชุมชน

ในวงกว้าง

(ข) ให้หลักสูตรมีความยืดหยุ่น สามารถเพิ่มเติมและปรับได้

(ค) จัดหาวัสดุการศึกษาที่มีคุณภาพ มีการอบรมครูผู้สอนและให้ความสนับสนุนแก่ครูอย่างต่อเนื่อง

7. การศึกษาแบบเรียนรวมและโครงการการศึกษาที่ใช้ชุมชนเป็นฐานควรเป็นแนวทางที่สอดคล้องกันในการให้การศึกษาที่เน้นประสิทธิภาพ และจัดการฝึกอบรมให้แก่คนพิการ ทั้งนี้ โครงการระดับชาติที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน ควรส่งเสริมให้ชุมชนใช้และพัฒนาทรัพยากรตนเอง เพื่อให้การศึกษาของชุมชนแก่คนพิการ

8. ในกรณีที่ระบบโรงเรียนสามัญยังไม่ตอบสนองความต้องการจำเป็นของคนพิการทุกคนได้อย่างเพียงพอ อาจพิจารณาจัดการศึกษาพิเศษให้แก่คนพิการโดยมุ่งเป้าหมายไปยังการเตรียมนักเรียนให้ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนสามัญ มีมาตรฐานและจุดหมายปลายทางเดียวกันกับการศึกษาสามัญ ตลอดจนมีความเชื่อมโยงกับการศึกษาสามัญอย่างใกล้ชิดด้วย โดยอย่างน้อยที่สุด ควรให้นักเรียนพิการได้รับทรัพยากรทางการศึกษาเท่าเทียมกับนักเรียนที่ไม่พิการ ทั้งนี้ รัฐต้องมีเป้าหมายที่จะบูรณาการบริการการศึกษาพิเศษให้เข้ากับการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างค่อยเป็นค่อยไป อย่างไรก็ดีในบางกรณีเป็นที่ทราบกันว่า การศึกษาพิเศษเป็นรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับนักเรียนพิการบางคนในปัจจุบัน

9. โดยที่คนหูหนวกและคนตาบอดต่างมีความต้องการจำเป็นพิเศษด้านการติดต่อสื่อสาร หากจัดการศึกษาให้แก่บุคคลเหล่านี้ในโรงเรียนเฉพาะ หรือจัดชั้นเรียนและห้องพิเศษในโรงเรียนแบบเรียนรวมน่าจะเหมาะสมกว่ารูปแบบอื่น ทั้งนี้ ในระยะเริ่มต้นควรให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อความต้องการจำเป็นที่เน้นในการเรียนการสอนในด้านความรู้สึทางวัฒนธรรม ซึ่งจะยังผลให้คนหูหนวกหรือทั้งหูหนวกและตาบอด มีทักษะในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และมีความเป็นอิสระมากที่สุดด้วย

กฎข้อที่ 7 การจ้างงาน รัฐต้องตระหนักถึงหลักการที่ว่า ต้องเพิ่มศักยภาพแก่คนพิการในการใช้สิทธิทางด้านมนุษยชนของตนเอง โดยเฉพาะในสาขาการจ้างงาน ในเขตชนบทหรือเขตเมือง คนพิการจะต้องได้รับโอกาสอันเท่าเทียมกับบุคคลอื่นที่จะได้รับการจ้างงาน ซึ่งก่อให้เกิดรายได้ในตลาดแรงงาน

1. กฎหมายและข้อบังคับในด้านการจ้างงาน จะต้องไม่เลือกปฏิบัติกับคนพิการและจะต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานของเข

2. รัฐต้องสนับสนุนอย่างแข็งขันให้คนพิการเป็นส่วนหนึ่งของการจ้างงานที่เปิดกว้างเสรี โดยอาศัยมาตรการหลายๆ ประการ อาทิ การฝึกอบรม การกำหนดโควตาการจ้างงานที่ใช้การจูงใจเป็นหลัก การจ้างงานที่มีการสงวนหรือกำหนดตำแหน่งไว้ให้ การให้เงินกู้ยืมหรือเงินให้เปล่าเพื่อทำธุรกิจขนาดเล็ก การทำสัญญาพิเศษหรือให้สิทธิในการผลิตสินค้าที่มีความสำคัญ การลด

ภาษีอากร การปฏิบัติตามสัญญาที่จัดทำขึ้นกับธุรกิจที่จ้างงานคนพิการ หรือการให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคหรือการเงินแก่ธุรกิจที่จ้างคนพิการ ซึ่งรัฐต้องส่งเสริมนายจ้างให้ปรับสิ่งต่างๆ ตามความเหมาะสมเพื่อเอื้ออำนวยต่อคนพิการ

3. โครงการดำเนินงานของรัฐต้องประกอบด้วย

(ก) มีมาตรการที่จะออกแบบและปรับสถานที่ทำงาน และบริเวณที่ทำงานในแนวทางที่จะทำให้บุคคลที่มีความพิการต่างๆ กัน สามารถเข้าถึงสถานที่ดังกล่าว

(ข) สนับสนุนให้ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ รวมทั้งการพัฒนาและการผลิตเครื่องช่วยความพิการ เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนมาตรการที่จะเอื้ออำนวยให้คนพิการได้เข้าถึงเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ เหล่านี้ เพื่อช่วยให้เขามีงานทำและสามารถทำงานต่อไปได้

(ค) จัดการฝึกอบรมและสถานที่อย่างเหมาะสมให้แก่คนพิการ รวมทั้งให้ความสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เช่น ให้ความช่วยเหลือส่วนบุคคลและบริการล่าม

4. รัฐต้องริเริ่มและสนับสนุนการรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนักให้แก่สาธารณชน เพื่อที่จะเอาชนะเจตคติในทางลบและอคติที่มีต่อคนงานพิการ

5. ในฐานะที่เป็นนายจ้าง รัฐต้องสร้างสภาพที่เอื้ออำนวยสำหรับการจ้างงานคนพิการในภาครัฐบาล

6. รัฐ องค์การของลูกจ้างและนายจ้าง ควรร่วมมือกันเพื่อประกันว่า นโยบายที่จะคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานที่ได้สัดส่วน และส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เงื่อนไขการจ้างงาน อัตราค่าจ้างแรงงาน รวมทั้งมาตรการที่จะปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในการทำงาน เพื่อการป้องกันผู้ใช้แรงงานไม่ให้เกิดเจ็บ หรือเกิดความบกพร่องใดๆ ขึ้นจากการทำงาน ตลอดจนมาตรการที่จะฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ใช้แรงงานที่ได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน

7. จุดมุ่งหมายของการจ้างงานต้องให้คนพิการได้รับการว่าจ้างงานในตลาดแรงงานที่เปิดกว้างเสรีเสมอ แต่สำหรับผู้ที่ไม่อาจได้รับการจ้างงานอย่างเปิดกว้างเสรีได้ ควรมีทางเลือกให้แก่บุคคลเหล่านี้ โดยอาจจัดให้เข้าทำงานในโรงงานในอารักขาที่จัดเป็นหน่วยเล็กๆ หรือการจ้างงานภายใต้การสนับสนุนช่วยเหลือ แต่ควรให้ความสำคัญกับการประเมินคุณภาพของโครงการจ้างงานคนพิการดังกล่าว โดยประเมินในประเด็นที่ว่าโครงการมีความเหมาะสมหรือไม่ และเพียงพอหรือไม่ที่จะให้โอกาสแก่คนพิการได้มีงานทำในตลาดแรงงาน

8. ควรดำเนินมาตรการที่จะรวมคนพิการไว้ในกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการฝึกอบรมและโครงการจ้างงานต่างๆ ทั้งในภาคเอกชนและกลุ่มที่รวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ

9. รัฐ องค์การของผู้ใช้แรงงานและนายจ้าง ต้องร่วมมือกับองค์การของคนพิการ เพื่อดำเนินมาตรการที่จะให้โอกาสแก่คนพิการได้รับการฝึกอบรมและได้รับการว่าจ้างงาน ซึ่งจะครอบคลุมถึงเรื่องชั่วโมงทำงานที่ยืดหยุ่น งานเสริมนอกเวลา การแบ่งสรรงานกับผู้อื่น การประกอบอาชีพอิสระ และการดูแลคนพิการ

กฎข้อที่ 8 การประกันรายได้และการประกันสังคม รัฐมีความรับผิดชอบที่จะจัดให้คนพิการได้รับการประกันสังคมและการประกันรายได้

1. รัฐต้องประกันการสนับสนุนรายได้แก่คนพิการอย่างเพียงพอ และด้วยเหตุจากความพิการหรือเพราะปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องกับความพิการซึ่งยังผลให้บุคคลเหล่านี้ต้องสูญเสียรายได้ไปชั่วคราว หรือมีรายได้ลดลงจากเดิม หรืออาจจะถูกปฏิเสธไม่ให้ได้รับโอกาสในการทำงาน รัฐควรประกันว่าในการสนับสนุนรายได้ให้แก่คนพิการนี้ ได้พิจารณาค่าใช้จ่ายประจำที่คนพิการหรือครอบครัวต้องสูญเสียไปอันเนื่องมาจากความพิการด้วย

2. สำหรับประเทศที่มีระบบการประกันสังคม โครงการประกันสังคมหรือโครงการสวัสดิการทางสังคมอยู่แล้ว หรือที่กำลังจัดให้มีขึ้นเพื่อประชาชนทั่วไป รัฐนั้นต้องประกันว่าคนพิการไม่ถูกกีดกันหรือเลือกปฏิบัติจากระบบและโครงการดังกล่าว

3. รัฐต้องประกันว่า ผู้ที่ให้การดูแลคนพิการจะได้รับการสนับสนุนด้านรายได้ และได้รับความคุ้มครองโดยระบบการประกันสังคม

4. ระบบการประกันสังคมควรประกอบด้วยการสร้างสิ่งจูงใจเพื่อให้คนพิการได้ฟื้นฟูความสามารถในการหารายได้ของตนเองขึ้นมาใหม่ ระบบดังกล่าวควรเป็นการจัดฝึกอาชีพ การส่งเสริมให้มีการจัด พัฒนาและสนับสนุนทางการเงินเพื่อการฝึกอาชีพ ตลอดจนการช่วยเหลือด้านบริการ จัดหางานให้คนพิการทำภายหลังการฝึกอาชีพแล้วด้วย

5. โครงการการประกันสังคมควรจัดหาสิ่งจูงใจให้คนพิการได้หางานทำเพื่อให้สามารถหารายได้ หรือหารายได้ใหม่อีกครั้ง

6. ควรสนับสนุนด้านรายได้แก่คนพิการทราบเท่าที่สภาพความพิการไม่เป็นอุปสรรคในการหางานทำ และควรลดความช่วยเหลือหรือยุติการช่วยเหลือเมื่อคนพิการเหล่านี้มีรายได้เพียงพอและมั่นคงแล้วเท่านั้น

7. ในประเทศที่ส่วนใหญ่ภาคเอกชนเป็นผู้จัดหาระบบการประกันสังคม รัฐต้องส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่น องค์กรสวัสดิการสังคมและครอบครัว ได้กำหนดมาตรการเพื่อให้ช่วยเหลือตนเองขึ้น และสร้างสิ่งจูงใจให้คนพิการทำงาน หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการจ้างงาน

กฎข้อที่ 9 ชีวิตครอบครัวและเกียรติภูมิของบุคคล รัฐต้องส่งเสริมให้คนพิการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในชีวิตครอบครัว ส่งเสริมสิทธิของคนพิการที่จะมีเกียรติภูมิ และประกันว่ากฎหมายของประเทศจะไม่เลือกปฏิบัติกับคนพิการในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศ การแต่งงาน และการเป็นผู้ปกครองเด็ก

1. คนพิการควรได้อยู่ร่วมกับครอบครัวของตนเอง รัฐต้องสนับสนุนให้รวมเรื่องการให้คำปรึกษาครอบครัวเกี่ยวกับความพิการและผลของความพิการที่ส่งผลต่อชีวิตครอบครัวไว้ในบริการให้การปรึกษาแก่ครอบครัวตามที่เห็นเหมาะสม อีกทั้งยังต้องจัดบริการดูแลครอบครัวที่มีคนพิการ รัฐต้องขจัดอุปสรรคทั้งหมดให้แก่ผู้ที่ต้องการจะรับเด็กหรือผู้ใหญพิการไปอุปการะหรือไปเป็นบุตรบุญธรรมด้วยเช่นกัน

2. คนพิการต้องไม่ถูกปฏิเสธโอกาสในเรื่องที่เกี่ยวกับเพศ มีความสัมพันธ์ระหว่างเพศ รวมทั้งการเป็นผู้ปกครอง และโดยพิจารณาถึงอุปสรรคของคนพิการในการแต่งงานและมีครอบครัว รัฐต้องสนับสนุนให้มีการให้คำปรึกษาที่เหมาะสม โดยคนพิการจะต้องเข้าถึงวิธีการวางแผนครอบครัวได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น รวมทั้งได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสมรรถภาพของร่างกายในเรื่องทางเพศ

3. รัฐต้องส่งเสริมให้มีมาตรการที่จะเปลี่ยนแปลงเจตคติในทางลบที่ยังมีในสังคมต่อคนพิการ โดยเฉพาะในหมู่เด็กสาวพิการและสตรีพิการ เกี่ยวกับการแต่งงาน เพศสัมพันธ์และการเป็นผู้ปกครอง อีกทั้งยังต้องสนับสนุนให้สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการขจัดเจตคติทางลบดังกล่าวนี้ด้วย

4. คนพิการและครอบครัวจำเป็นต้องได้รับทราบวิธีการป้องกันและระมัดระวังตัวให้พ้นจากการถูกทารุณกรรมทางเพศและถูกทารุณกรรมในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะคนพิการซึ่งค่อนข้างเสี่ยงต่อการถูกทารุณกรรมในครอบครัวของตัวเอง ในชุมชน หรือในสถาบันต่างๆ และจำเป็นต้องได้รับการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการหลีกเลี่ยงเมื่อเกิดการทารุณกรรม และการรายงานพฤติกรรมของการถูกทารุณกรรม

กฎข้อที่ 10 วัฒนธรรม รัฐจะต้องประกันว่า คนพิการจะได้รับการยอมรับในฐานะส่วนหนึ่งทางสังคมและสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป

1. รัฐต้องประกันว่า คนพิการมีโอกาสที่จะใช้ประโยชน์จากศักยภาพของตนเองที่สร้างสรรค์ มีศิลปะและทางสติปัญญา ซึ่งไม่เพียงแต่เพื่อประโยชน์ของคนพิการเองเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการพัฒนาชุมชนทั้งในเขตเมืองและชนบท ตัวอย่างกิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่ ศิลปะ ดนตรี วรรณกรรม ละคร ศิลปะปูนปั้น วาดภาพ ประติมากรรม และสำหรับในประเทศที่กำลังพัฒนา ต้องเน้นทั้งรูปแบบศิลปะแบบพื้นบ้านและศิลปะสมัยใหม่ เช่น การเชิดหุ่น การอ่านบทกวี และเรื่องเล่าต่างๆ

2. รัฐต้องส่งเสริมให้มีการจัดสถานที่สำหรับการแสดงทางวัฒนธรรม และการให้บริการต่างๆ ทางวัฒนธรรม สำหรับคนพิการ อาทิ โรงมหรสพ พิพิธภัณฑ์ โรงภาพยนตร์ และห้องสมุด

3. รัฐต้องริเริ่มให้มีการใช้ประโยชน์จากเทคนิคพิเศษสำหรับคนพิการในด้านวรรณกรรม ภาพยนตร์และละคร

กฎข้อที่ 11 นันทนาการและการกีฬา รัฐจะดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อประกันว่าคนพิการจะมีโอกาสเท่าเทียมกับบุคคลอื่น ในการร่วมกิจกรรมนันทนาการและเล่นกีฬา

1. รัฐต้องริเริ่มจัดให้มีมาตรการที่จะช่วยคนพิการให้เข้าถึงสถานที่จัดนันทนาการและเล่นกีฬา อาทิ โรงแรม ชายหาด สนามกีฬา โรงยิม ฯลฯ โดยมาตรการที่ควรประกอบด้วย การให้ความสนับสนุนแก่บุคลากรในการจัดโครงการนันทนาการและการกีฬา รวมทั้งโครงการที่จะกำหนดวิธีการที่จะเข้าถึงสิ่งต่างๆ เหล่านี้ และการมีส่วนร่วม และโครงการข้อมูลข่าวสารและการฝึกอบรม

2. หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว บริษัทนำเที่ยว โรงแรม องค์การอาสาสมัคร และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนันทนาการหรือการท่องเที่ยว ควรให้บริการแก่ประชาชนทุกคน และควรคำนึงถึงความต้องการเฉพาะของคนพิการด้วย รวมทั้งจัดการฝึกอบรมที่ยั่งยืนเพื่อช่วยเสริมกระบวนการที่ได้กล่ามาแล้วทั้งหมด

3. องค์กรด้านการกีฬาควรได้รับการสนับสนุนให้สร้างโอกาสแก่คนพิการที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬา ซึ่งในบางกรณีมาตรการที่เพียงพอแต่ให้คนพิการได้เข้าถึงการกีฬาก็เพียงพอแล้วที่จะเปิดโอกาสให้คนพิการได้เข้าไปมีส่วนร่วม แต่ในบางกรณี อาจต้องมีการจัดสถานที่หรือประเภทกีฬาพิเศษให้แก่คนพิการ รัฐต้องสนับสนุนให้คนพิการได้มีส่วนร่วมในการแข่งขันกีฬาระดับชาติและระดับระหว่างประเทศ

4. คนพิการที่เข้าร่วมในกิจกรรมกีฬาควรได้รับคำแนะนำและการฝึกอบรมเช่นเดียวกับบุคคลอื่น

5. ผู้จัดการแข่งขันกีฬาและนันทนาการควรปรึกษาหารือกับองค์กรของคนพิการเมื่อจะกำหนดให้บริการด้านนี้แก่คนพิการ

กฎข้อที่ 12 ศาสนา รัฐจะส่งเสริมให้มีมาตรการให้คนพิการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาในชุมชนของตน

1. รัฐต้องสนับสนุนให้มีมาตรการที่จะจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการและให้คนพิการสามารถประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ทั้งนี้ โดยการปรึกษาหารือกับหน่วยงานที่มีหน้าที่ด้านการศาสนา

2. รัฐต้องสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในเรื่องความพิการแก่สถาบันและองค์กรต่างๆ ด้านศาสนา โดยสนับสนุนให้หน่วยงานด้านการศาสนาได้รวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายด้านความพิการไว้ในหลักสูตรฝึกอบรมนักวิชาชีพด้านศาสนา และในโครงการการศึกษาด้านศาสนาด้วย

3. รัฐต้องส่งเสริมให้คนพิการทางประสาทสัมผัสสามารถเข้าถึงวรรณกรรมทางศาสนา

4. รัฐและ/หรือองค์กรด้านศาสนา ควรปรึกษาหารือกับองค์กรของคนพิการเมื่อจะกำหนดมีมาตรการเพื่อให้คนพิการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาอย่างเท่าเทียมกับบุคคลอื่น

กฎข้อที่ 13 ข้อมูลข่าวสารและการวิจัย รัฐมีความรับผิดชอบสูงสุดในการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของคนพิการนี้ ส่งเสริมการวิจัยที่ครอบคลุมทุกด้าน รวมทั้งอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อชีวิตของบุคคลเหล่านี้

1. รัฐควรเก็บรวบรวมสถิติที่ระบุเพศหญิงชายไว้สม่ำเสมอเป็นระยะ รวมทั้งข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของคนพิการ การจัดเก็บสถิติข้อมูลดังกล่าวควรให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกับสำมะโนประชากรและการสำรวจครัวเรือนของประเทศ โดยอาจร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับองค์กรต่อไป นี้ คือ มหาวิทยาลัย สถาบันวิจัย และองค์กรของคนพิการ การเก็บรวบรวมข้อมูลควรจะต้องจัดให้มีคำถามเกี่ยวกับโครงการและบริการ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากโครงการหรือบริการดังกล่าว

2. รัฐควรพิจารณาจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับความพิการขึ้น ซึ่งรวมถึงสถิติเกี่ยวกับบริการ และโครงการสำหรับคนพิการที่มีอยู่ในสังคม และสถิติของคนพิการกลุ่มต่าง ๆ โดยในการจัดเก็บสถิติเหล่านี้ก็จะต้องคำนึงถึงความต้องจำเป็นที่จะคุ้มครองความเป็นส่วนตัว และเกียรติภูมิส่วนบุคคลของคนพิการแต่ละคนด้วยเช่นกัน

3. รัฐควรริเริ่ม และสนับสนุนโครงการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิตของคนพิการและครอบครัวของเขา การวิจัยดังกล่าวควรจะรวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุ ประเภท และความหนาแน่นของจำนวนความพิการ จำนวนโครงการด้านความพิการที่มีอยู่ในปัจจุบัน และความสำเร็จของโครงการต่าง ๆ เหล่านี้ รวมถึงตลอดถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาและประเมินผลของบริการและมาตรการสนับสนุน

4. รัฐควรพัฒนาจัดทำหลักเกณฑ์ ตลอดจนบรรทัดฐานในการดำเนินการสำรวจระดับชาติขึ้นมา โดยร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ของคนพิการ

5. รัฐควรอำนวยความสะดวกให้คนพิการมีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูลและการวิจัย โดยควรให้การสนับสนุนเป็นพิเศษในการคัดเลือกคนพิการที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้าร่วมในการวิจัยดังกล่าว

6. รัฐควรสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนผลงานวิจัย และประสบการณ์จากการวิจัย

7. รัฐควรดำเนินมาตรการเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และความรู้เกี่ยวกับความพิการ แก่ฝ่ายการเมืองและการบริหารในทุกระดับ ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น

กฎข้อที่ 14 การกำหนดนโยบายและการวางแผน รัฐต้องประกันว่า ประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความพิการได้รับการบรรจุไว้ในกำหนดนโยบายและการวางแผนระดับชาติที่เกี่ยวข้อง

1. รัฐควรริเริ่มจัดให้มีนโยบายระดับชาติสำหรับคนพิการที่เพียงพอ พร้อมทั้งกระตุ้นและสนับสนุนให้มีการดำเนินงานตามนโยบายนี้ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น

2. รัฐควรให้องค์กรของคนพิการเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในแผนและโครงการทั้งหลาย ซึ่งสัมพันธ์กับคนพิการหรือมีผลต่อสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของคนพิการ

3. ความต้องการจำเป็น และปัญหาของคนพิการควรได้รับการบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาทั้งหลาย และต้องไม่ถูกพิจารณาเป็นเอกเทศ

4. ความรับผิดชอบสูงสุดของรัฐที่มีต่อสภาพของคนพิการไม่ใช่การปล่อยให้ฝ่ายอื่นละทิ้งความรับผิดชอบต่อคนพิการ บุคคลใดก็ตามที่มีหน้าที่ให้บริการ จัดกิจกรรม หรือให้ข้อมูลข่าวสารในสังคมควรได้รับการสนับสนุนให้ยอมรับในหน้าที่ความรับผิดชอบที่จะจัดโครงการต่าง ๆ ให้แก่คนพิการ

5. รัฐควรอำนวยความสะดวกในการพัฒนาโครงการและมาตรการต่าง ๆ เพื่อคนพิการโดยชุมชนท้องถิ่น หนทางหนึ่งที่ทำได้คือการจัดทำคู่มือรายการดำเนินงาน ตลอดจนจัดโครงการฝึกอบรมต่าง ๆ ให้บุคลากรในท้องถิ่น

กฎข้อที่ 15 กฎหมาย รัฐมีความรับผิดชอบในการสร้างพื้นฐานทางกฎหมายเพื่อเป็นมาตรการที่จะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมและความเสมอภาคอย่างเต็มที่สำหรับคนพิการ

1. บทบัญญัติระดับชาติที่ว่าด้วยสิทธิและภาระหน้าที่ของพลเมือง ควรครอบคลุมถึงสิทธิและภาระหน้าที่ของคนพิการด้วย รัฐมีพันธะที่จะช่วยให้คนพิการได้ใช้สิทธิของตนเอง รวมถึงสิทธิในฐานะความเป็นมนุษย์ สิทธิของพลเมือง และสิทธิทางการเมืองบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกับพลเมืองอื่น รัฐต้องประกันว่า องค์การของคนพิการมีส่วนร่วมทั้งในการพัฒนาตัวบทกฎหมายในระดับชาติที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการ รวมทั้งการประเมินผลตัวบทกฎหมายเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง

2. การดำเนินการทางกฎหมายอาจจำต้องจัดเงื่อนไข ซึ่งอาจส่งผลในทางลบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนพิการรวมถึงการถูกรังควานและการตกเป็นเหยื่อบทบัญญัติใด ๆ ของกฎหมายที่เลือกปฏิบัติต่อคนพิการต้องถูกยกเลิก กฎหมายระดับชาติก็ควรมีบทลงโทษที่เหมาะสม ในกรณีที่มีการละเมิดหลักการของการไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคล

3. การตรากฎหมายระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับคนพิการอาจปรากฏในสองลักษณะที่แตกต่างกัน สิทธิและภาระหน้าที่ของคนพิการอาจจะบรรจุไว้ในกฎหมายทั่วไป หรือในกฎหมายเฉพาะ กฎหมายเฉพาะสำหรับคนพิการอาจจะตราขึ้นได้หลาย ๆ วิธี คือ

- (ก) โดยการตรากฎหมายที่เกี่ยวกับคนพิการโดยเฉพาะขึ้นเป็นกฎหมายเอกเทศ
- (ข) โดยการรวมเรื่องของคนพิการไว้ในกฎหมายภายใต้หัวข้อเฉพาะ
- (ค) โดยการกล่าวถึงคนพิการโดยเฉพาะไว้ในตัวบทที่ช่วยในการตีความกฎหมายที่มีอยู่การผสมผสานแนวทางที่แตกต่างกันเหล่านี้อาจจะเป็นวิธีการที่พึงประสงค์ และการให้มีบทบัญญัติที่ยืนยันสิทธิอาจได้รับการพิจารณาด้วย

4. รัฐอาจพิจารณาจัดให้มีกลไกอย่างเป็นทางการที่รับฟังคำร้องทุกข์ เพื่อทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ให้แก่คนพิการ

กฎข้อที่ 16 นโยบายเศรษฐกิจ รัฐมีความรับผิดชอบที่จะจัดหางบประมาณสำหรับโครงการและมาตรการในระดับชาติ เพื่อสร้างโอกาสที่เท่าเทียมให้แก่คนพิการ

1. รัฐควรรวมเรื่องของคนพิการไว้ในงบประมาณปกติของทุกหน่วยงาน ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น

2. รัฐ องค์การเอกชน และองค์กรอื่น ๆ ที่สนใจ ควรประสานเพื่อกำหนดวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการสนับสนุนโครงการและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ

3. รัฐควรพิจารณาใช้มาตรการทางเศรษฐกิจ (เช่น เงินกู้ การยกเว้นภาษี เงินช่วยเหลือที่กำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ กองทุนพิเศษ และอื่น ๆ) เพื่อกระตุ้นและสนับสนุนการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกันในสังคมให้แก่คนพิการ

4. เสนอแนะให้จัดตั้งกองทุนพัฒนาคนพิการขึ้นในรัฐ เพื่อสามารถให้การสนับสนุนโครงการนำร่อง และโครงการช่วยเหลือตนเองในระดับรากหญ้า

กฎข้อที่ 17 การประสานงาน รัฐเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดตั้งและเสริมสร้างความเข้มแข็งของคณะกรรมการประสานงานระดับชาติหรือองค์กรที่มีลักษณะเดียวกันเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางระดับชาติในด้านความพิการ

1. คณะกรรมการประสานงานระดับชาติหรือองค์กรลักษณะเดียวกัน ควรเป็นองค์กรถาวร ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและกฎระเบียบในการบริหารงานที่เหมาะสม

2. การมีผู้แทนจากทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชน จะช่วยให้มีองค์ประกอบที่เป็นทั้งสหสาขา และสหวิชาชีพ โดยที่ผู้แทนอาจมาจากกระทรวงที่เกี่ยวข้องในภาครัฐ องค์กรของคนพิการ และองค์กรเอกชน

3. องค์กรของคนพิการควรจะมีบทบาทสูงในคณะกรรมการประสานงานระดับชาติ เพื่อประกันว่ามีการสนองตอบที่เหมาะสมต่อปัญหาของคนพิการ

4. คณะกรรมการประสานงานระดับชาติ ควรจะมีอิสระและทรัพยากรเพียงพอที่จะปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบตามขีดความสามารถในการตัดสินใจ คณะกรรมการควรรายงาน รัฐในระดับสูงสุด

กฎข้อที่ 18 องค์กรของคนพิการ รัฐควรตระหนักถึงสิทธิขององค์กรของคนพิการ ในการเป็นตัวแทนของคนพิการในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น รัฐควรตระหนักในบทบาทขององค์กรของคนพิการในฐานะที่ปรึกษาในการตัดสินใจใด ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องความพิการ

1. รัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนทางเศรษฐกิจและด้วยวิธีการอื่น ๆ ในการจัดทำและเสริมความเข้มแข็งให้แก่องค์กรของคนพิการ สมาชิกในครอบครัวและหรือผู้พิทักษ์สิทธิประโยชน์ รัฐควรจะตระหนักว่า องค์กรเหล่านี้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายด้านความพิการทั้งสิ้น

2. รัฐควรมีการติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่องกับองค์กรของคนพิการ และประกันว่า องค์กรของคนพิการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายของรัฐบาล

3. บทบาทขององค์กรของคนพิการได้แก่การระบุความต้องการจำเป็นและลำดับความสำคัญ การเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงานและประเมินผลการบริการและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของคนพิการ การส่งเสริมให้สาธารณชนตระหนักในปัญหาความพิการ ตลอดจนการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

4. ในฐานะที่องค์กรของคนพิการเป็นกลไกที่จะทำให้เกิดการช่วยเหลือตนเองในหมู่คนพิการ องค์กรของคนพิการต้องจัด และสนับสนุนให้คนพิการ มีโอกาสในการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการช่วยเหลือกันเองในระหว่างสมาชิก ตลอดจนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันด้วย

5. องค์กรของคนพิการสามารถแสดงบทบาทการเป็นที่ปรึกษาได้ในหลายๆ ด้าน เป็นต้นว่า เป็นผู้แทนถาวรในคณะกรรมการขององค์กรที่รัฐบาลเป็นผู้ให้งบประมาณสนับสนุนร่วม อยู่ในคณะกรรมการสิทธิของทางราชการ และให้ความรู้ความเชี่ยวชาญในการดำเนินโครงการต่างๆ

6. บทบาทขององค์กรของคนพิการในฐานะที่ปรึกษาควรดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาและให้การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและข้อมูลข่าวสารระหว่างรัฐและองค์กรของคนพิการ

7. องค์การของคนพิการควรเป็นผู้แทนถาวรอยู่ในคณะกรรมการประสานงานระดับชาติ ด้านความพิการ หรือองค์กรที่มีลักษณะเดียวกัน

8. บทบาทขององค์การของคนพิการในห้องถิ่นหรือชุมชนควรได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างเข้ม ให้แข็งเพื่อประกันว่าองค์การของคนพิการสามารถส่งผลกระทบต่อกิจการใดๆ ที่เกิดขึ้นในระดับชุมชน

กฎข้อที่ 19 การฝึกอบรมบุคลากร รัฐต้องรับผิดชอบในการประกันให้มีการฝึกอบรมบุคลากรอย่างเพียงพอในทุกระดับที่มีส่วนร่วมในการวางแผน และการจัดให้มีโครงการ และบริการที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ

1. รัฐควรประกันว่า หน่วยงานของรัฐทุกแห่งที่ให้บริการด้านคนพิการมีการจัดฝึกอบรมให้ แก่บุคลากรอย่างเพียงพอ

2. ในการฝึกอบรมนักวิชาชีพด้านความพิการ และการจัดหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความ พิการให้แก่โครงการฝึกอบรมทั่ว ๆ ไป หลักการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของคนพิการ และความ เสมอภาคควรได้รับการบรรจุไว้อย่างเหมาะสม

3. รัฐควรพัฒนาโครงการฝึกอบรมต่าง ๆ ขึ้น โดยปรึกษาหารือกับองค์การของคนพิการ และให้คนพิการได้มีส่วนร่วมในฐานะครู วิทยากร หรือที่ปรึกษาของโครงการฝึกอบรม เจ้าหน้าที่ดังกล่าว

4. การฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานในชุมชนมีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะใน ประเทศที่กำลังพัฒนาซึ่งควรให้คนพิการมีส่วนร่วมสร้างค่านิยม ความสามารถและเทคโนโลยี ที่เหมาะสม รวมทั้งทักษะซึ่งคนพิการ ผู้ปกครอง ครอบครัวและสมาชิกสามารถปฏิบัติได้

ตอนที่ 9 แนวทางในการปฏิบัติของประชาชนทั่วไปต่อบุคคลพิการ ดังนี้

ศึกษาหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เกี่ยวกับบุคคลพิการทุกประเภทเพื่อทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ในสภาพความพิการ แล้วจะทำให้ทัศนคติความกลัว ความรังเกียจ ทัศนคติเชิงลบต่าง ๆ หดไป ทำให้เกิด การยอมรับบุคคลพิการได้มากขึ้น

1. เมื่อสามารถยอมรับบุคคลพิการได้แล้ว ก็สามารถให้การสนับสนุนส่งเสริมให้เขามีโอกาสได้ แสดงความสามารถ ให้โอกาสเขาได้ทำงานร่วมกับคนปกติ

2. ถ้ายกย่องทัศนคติเชิงบวกหรือที่ถูกต้องให้กับบุคคลอื่น ๆ ที่ยังไม่เข้าใจบุคคลพิการโดยให้ ข้อมูลที่เป็นจริงแก่บุคคลเหล่านั้น

3. ถ้ายกย่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบุคคลพิการเพื่อให้ประชาชนทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจที่ ถูกต้องเกี่ยวกับคนพิการ

4. ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่ให้บริการแก่บุคคลพิการและครอบครัวให้ได้รู้จักและใช้ บริการและครอบครัวให้ได้รู้จักและใช้บริการที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลพิการ

5. ให้การสนับสนุนและเร่งรัด ให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกกฎข้อบังคับและระเบียบ การปฏิบัติงานการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเพื่อบุคคลพิการจะได้มีโอกาสรับสิทธิที่พึงมีพึงได้ตาม กฎหมาย และมีโอกาสได้ใช้ ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมของคนปกติ

แนวคิด การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัว ชุมชน

แนวคิด การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัว ชุมชน มีการปฏิบัติในประเทศไทย มานานพอสมควร แต่ส่วนใหญ่จะเน้นเฉพาะการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์ และการเตรียม ความพร้อมพื้นฐานในรูปแบบที่เรียกว่า รูปแบบทางการแพทย์ (Medical Model) วิธีการทำงานจะ เป็นการปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเป็นส่วนใหญ่ (Expert Model) ในด้านการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เน้นแนวคิดการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการ ร่วมจัดการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้สามารถเป็นผู้จัดการศึกษาได้

สำหรับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการก็เช่นกัน ครอบครัว ชุมชน และสังคม มีบทบาท ในการทำงานแบบมีส่วนร่วม ทั้งลักษณะผู้ส่งเสริมการเรียนรู้และฟื้นฟูสมรรถภาพ และลักษณะ ผู้จัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมในเชิงการบริหาร การจัดการศึกษา การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ (Partnership Model)

สาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่สนับสนุนแนวคิดดังกล่าวมีหลายมาตรา อาทิ

- มาตรา 8 (2) การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก **สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา**
- มาตรา 9 (6) การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาโดยยึดหลัก การมีส่วนร่วม ของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น
- มาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น **ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ สถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดใน กฎกระทรวง**
- มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบัน สังคมอื่น ๆ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมี การจัดการศึกษา มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการ ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการ สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

วิธีการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยครอบครัว มีหลายรูปแบบ เช่น

1. การจัดในลักษณะครอบครัวฝึกและเตรียมความพร้อมเด็กพิการตามคำแนะนำที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญ

2. การจัดสอนลูกพิการ ด้วยตนเอง และนำเด็กไปทดสอบความรู้ตามหลักสูตรการศึกษา นอกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน

3. การตั้งกลุ่มการเรียนรู้ และลงทะเบียนกลุ่มการเรียนรู้กับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน

4. การรวมกลุ่มครอบครัว โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน

ในด้านชุมชน หรือองค์กรเอกชนที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มีทั้งชมรม สมาคม และมูลนิธิ ซึ่งมีจำนวนไม่มากนักที่จัดบริการการศึกษาอย่างเป็นกิจลักษณะ การกระจายบริการเชิงภูมิศาสตร์ไม่ทั่วถึง และจัดเฉพาะบางประเภทความพิการ ซึ่งไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายการจัดการศึกษาขององค์กร จะจัดในลักษณะการเตรียมความพร้อมเด็กพิการ หรือการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน การจัดการสอนด้านอาชีพทั้งหลักสูตรระยะสั้น ระยะยาวรูปแบบการจัดการอาจจัดในลักษณะโรงเรียนเอกชน หรือลักษณะศูนย์การเรียนรู้ โดยงบประมาณจากการบริจาคของผู้ปกครองหรือประชาชนทั่วไป

วิธีการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยชุมชน และองค์กรเอกชน มีหลายรูปแบบ เช่น

1. ชมรม สมาคม มูลนิธิ จัดบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการและครอบครัวรวมถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยอาจจัดเต็มวันหรือบางช่วงเวลา

2. ชมรม สมาคม มูลนิธิ จัดศูนย์เด็กเล็ก เพื่อเตรียมความพร้อมเด็กพิการ

3. ชมรม สมาคม มูลนิธิ จัดการเรียนการสอนในลักษณะชั้นเรียน ศูนย์การเรียนรู้ หรือโรงเรียน

4. ชมรม สมาคม มูลนิธิ จัดในลักษณะศูนย์เตรียมความพร้อมด้านอาชีพ

5. กรมการศึกษานอกโรงเรียน จัดกลุ่มการเรียนรู้และส่งครูอาสาเข้าไปสอนเน้นการเรียนรู้ตามหลักสูตรระดับต่าง ๆ (ภาครัฐร่วมกับภาคเอกชนดำเนินการ หรืออาจดำเนินการในพื้นที่ที่มีความพร้อม)

แนวโน้มอนาคต

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 18 (3) การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดได้ 3 ลักษณะ ตามมาตรา 18 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้แก่

(1) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

(2) โรงเรียน

(3) ศูนย์การเรียนรู้

ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่ หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด

เมื่อพิจารณา มาตรา 12 ประกอบมาตรา 18 (3) บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์และสถาบันสังคม สามารถจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในลักษณะศูนย์การเรียนรู้ได้

การจัดการศึกษาในลักษณะศูนย์การเรียนรู้สำหรับกลุ่มพิการ โดยจัดในลักษณะศูนย์การเรียนรู้ครอบครัวหรือบ้านเรียน (Home School) หรือลักษณะศูนย์การเรียนรู้ชุมชน นับเป็นแนวคิดที่น่าพิจารณา

จาก รายงานการวิจัย “การจัดการศึกษาโดยครอบครัว” โดยกลุ่มงานปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เมื่อมกราคม 2543 ได้ข้อสรุปดังนี้

1. การจัด “โรงเรียนในบ้าน” หรือ “Home School” เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีแบบแผนสำหรับเด็กที่เป็นสมาชิกในครอบครัว โดยกิจกรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นในบ้าน และมีพ่อแม่หรือผู้ปกครองทำหน้าที่เป็นครูหรือผู้กำกับกิจกรรม

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิด “Home School” ได้แก่ ปัญหาความไม่เหมาะสมของการศึกษาที่รัฐจัดให้หรือปรัชญาความเชื่อทางการศึกษาส่วนบุคคลของพ่อแม่ หรือความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งทำให้ผู้เรียนกำกับวิถีทางการเรียนรู้ของตนเอง ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์และ มัลติมีเดีย

3. มีงานวิจัย บ่งชี้ว่า เด็กที่เรียน “Home School” มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่าเด็กทั่วไป และมีทักษะทางสังคมไม่แตกต่างจากเด็กทั่วไป และพบว่า คุณวุฒิหรือความรู้ทางวิชาชีพของพ่อแม่ที่ทำการสอนไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ดังกล่าว

4. ข้อกำหนดด้านกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ในส่วน “Home School” มี 5 ประเด็น ดังนี้

1. สถานภาพและแนวการจัดทะเบียน
2. คุณสมบัติของพ่อแม่
3. เนื้อหาสาระของหลักสูตร
4. การติดตามตรวจสอบและนิเทศการสอน
5. การสอบวัดมาตรฐานความรู้และการเทียบโอน

5. ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน “Home School” มีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับความเชื่อและแรงจูงใจของพ่อแม่แต่ละครอบครัวที่เข้ามาจัด มีทั้งแนวหลักสูตรที่คล้ายคลึงกับที่โรงเรียนจัดให้ หรือหลักสูตร “สัมผัสชีวิต” ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

ด้านการเรียนการสอน มีหลายแนว เช่น การสอนแบบมีตารางสอนและแผนการสอนที่ชัดเจน จนถึงการสอนแบบไม่มีโครงสร้างชัดเจน

การวัดผล เน้นการวัดผลทางเลือก เช่น การใช้แฟ้มสะสมงาน

ตอนที่ 10 แผนปฏิบัติการแม่บทว่าด้วยสิทธิมนุษยชนด้านคนพิการ

1. สภาพปัญหา กล่าวได้ว่าแม้เพียงคำนิยามก็อาจสร้างความสับสนและก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับคนพิการได้ องค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายของคำที่เกี่ยวกับความพิการไว้ดังนี้

ความบกพร่องหรือชำรุด หมายถึง การสูญเสียหรือความผิดปกติในโครงสร้าง หน้าที่ของร่างกาย จิตใจ หรือสรีระวิทยา จะเป็นการถาวรหรือชั่วคราวก็ได้ หมายรวมถึง ความพิการของอวัยวะ ความสูญเสียหรือขาดหายของอวัยวะ ตลอดจนกลไกของร่างกาย และระบบการทำงานของจิตใจ เช่น สายตาข้างใดข้างหนึ่งเกิดการมัว พร่า หรือมองไม่เห็น แขนขาเกิดเป็นอัมพาต หูเกิดการสูญเสียการได้ยิน อากาศทางจิต ทางประสาท เป็นต้น

ความไร้ความสามารถหรือไร้สมรรถภาพ เป็นผลที่เกิดจากการชำรุดทำให้เกิดข้อ จำกัดหรือสูญเสียสมรรถภาพที่จะทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่ถือว่าเป็นปกติวิสัยของ มนุษย์ทั่วไปที่ควรทำได้ เช่น เด็กที่ตาเกิดการพร่ามัวทำให้เรียนหนังสือไม่ได้ตามปกติ นักไวโอลินเกิดอุบัติเหตุ

เหตุนี้ตัวคนไม่สามารถประกอบอาชีพสืโห่โอินได้, ช่างไม้ที่ต้องป็น ปายในที่สูง ถ้าเขาขาดจะไม่สามารถประกอบอาชีพช่างไม้ได้ต่อไป เป็นต้น

ความเสียเปรียบ หมายถึง ความเสียเปรียบของบุคคลใดบุคคลหนึ่งทำให้ไม่ อาจดำเนินชีวิต หรือแสดงบทบาทได้เหมาะสมสอดคล้องตามวัย เพศ สังคม และสิ่งแวดล้อม จึงทำให้การดำเนินชีวิตยากลำบากกว่าคนทั่วไป

กล่าวคือ เมื่อพิจารณาความบกพร่องหรือความสามารถของบุคคลใด ร่วมกับสภาพแวดล้อม วัย เพศ สังคม วัฒนธรรม จะสามารถวิเคราะห์ความเสียเปรียบ ของบุคคลนั้นได้ ความเสียเปรียบสามารถทำให้หมดไปและเกิดขึ้นใหม่ได้ ยกตัวอย่าง ในการประชุมครั้งหนึ่ง ณ สถานที่หนึ่ง ซึ่งมีคนพิการหลายประเภทร่วมประชุมด้วย หากสถานที่นั้นไม่มีทางลาดหรือลิฟท์ขึ้นอาคาร คนพิการนั่งรถเข็นจะเกิดความเสีย เปรียบ ในขณะที่คนหูหนวกสามารถใช้บันไดปกติได้ เมื่ออยู่ในห้องประชุม คนพิการร่างกายสามารถใช้สายตาอ่านมองและใช้หูฟังได้ปกติ ในขณะที่คนตาบอด และหูหนวกเสียเปรียบหากไม่มีเอกสารเป็นอักษรเบลล์และล่ามภาษามือ ตามลำดับ ครั้นเมื่อต้องการใช้ห้องน้ำ คนหูหนวกไม่มีปัญหา คนตาบอดอาจใช้คนนำทางหรือ ไม้เท้านำทางไป แต่ถ้าประตูห้องน้ำแคบหรือตัวห้องน้ำแคบ คนพิการนั่งรถเข็นจะเกิด ความเสียเปรียบขึ้นอีกครั้งหนึ่งตามการประเมินขององค์การสหประชาชาติ ประเทศกำลังพัฒนารวม ทั้งประเทศไทย มีคนพิการทุกประเภทประมาณร้อยละ 10 ของ ประชากรทั้งหมด แต่จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2534 พบว่า มีคนพิการในประเทศไทยประมาณร้อยละ 1.85 คนพิการเหล่านี้ส่วนใหญ่ยัง มีความสามารถ มีศักยภาพ มีกำลังใจและสำนึกที่จะ ทวงถามหาสิทธิความเป็น มนุษย์ ความเสมอภาคที่พึงมีพึงได้ ในขณะที่สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย เจตคติเชิงลบของสังคม ทำให้เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิพื้นฐาน เกิดการเลือกปฏิบัติต่อ คนพิการ พึงระลึกว่า "ปฏิบัติต่อคนพิการด้วยแนวคิดการสงเคราะห์มิใช่การคุ้มครอง และส่งเสริมสิทธิมนุษยชน"

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ให้การคุ้มครองสิทธิและ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนพิการไว้ อาทิ มาตรา 30 ที่มีให้มีการเลือกปฏิบัติโดย ไม่เป็นธรรมโดยเหตุความแตกต่างของสภาพทางกายหรือสุขภาพ และ มาตรา 55 ที่ให้คนพิการหรือทุพพลภาพมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและ ความช่วยเหลืออื่นจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 กำหนดให้คนพิการ ได้รับการคุ้มครอง ฟื้นฟู สงเคราะห์ พัฒนา และให้รับโอกาสในด้านต่างๆ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่

10 มีนาคม 2541 ให้หน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ให้บริการโดยตรงแก่ประชาชนจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการ แม้จะปรากฏอยู่ในกฎหมาย นโยบายต่างๆ แต่ตามความเป็นจริงแล้ว รัฐยังไม่ได้ ดำเนินการตามกฎหมายและนโยบาย หรือดำเนินการไปแล้วแต่เพียงบางส่วนในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภคและสิ่งจำเป็นต่างๆ สำหรับคน พิการนั้น ถือเป็นประเด็นสำคัญให้คนพิการเข้าถึงสิทธิต่างๆ ได้มีความพยายามออกกฎ กระทรวงตาม พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และพระราช บัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ในเรื่องระบบขนส่งมวลชน องค์การของคนพิการได้รณรงค์เรียกร้องอย่างต่อเนื่อง เป็นเวลานาน ให้อำนวยความสะดวกแก่คนพิการด้วย ความยากจนของคนพิการและครอบครัวเป็นปัญหาสำคัญต่อประเด็นสิทธิมนุษยชน การที่สมาชิกของครอบครัวและสังคมต่างต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอด คนพิการจึง ต้องถูกทอดทิ้ง ขาดการปฏิบัติที่เหมาะสม ไม่สามารถเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ และถูกละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน ระบบการศึกษาที่มีอยู่ยังไม่สนองสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการได้ นับตั้งแต่การ ศึกษาภาคบังคับไปจนถึงชั้นอุดมศึกษาหรือสายอาชีวะ รวมทั้งสถาบันฝึกอบรมอาชีพที่ บริการแก่บุคคลทั่วไปยังไม่เปิดรับคนพิการขาดศูนย์ประสานงาน ศูนย์ข้อมูลด้านคนพิการ ห้องสมุดสำหรับคนพิการ ขาดงานวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ไม่มีภาษามือไทยมาตรฐานสำหรับคนหู หนวก ขาดการประสานงานในระดับปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานเดียวกันหรือต่าง หน่วยงาน ระหว่างหน่วยงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการของรัฐและเอกชน การประสาน งานระดับนโยบาย ทั้งในระดับกระทรวงและในระดับชาติยังไม่มีประสิทธิภาพ คนพิการขาดการสนับสนุนให้รวมตัวเป็นองค์กรของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนพิการในต่างจังหวัด ที่จะคอยดูแลพิทักษ์รักษาสิทธิของตนเอง

คนพิการที่มีอาชีพ มีรายได้ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ยังมีจำนวนน้อย ขาดความเชื่อมั่นในตนเองทำให้ขาดการรวมกลุ่ม หรือพัฒนาองค์กรขาดความมั่นคง ไม่สามารถส่งเสริมหรือสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของคนพิการได้อย่างสมบูรณ์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการ เพื่อการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการ โดยความร่วมมือของชุมชนอำเภอดรอน จังหวัดอุดรดิตร เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) มีขอบเขตการศึกษา 2 ส่วน คือ ขอบเขตด้านพื้นที่ และขอบเขตด้านเนื้อหา ซึ่งมีรายละเอียดของขอบเขตด้านพื้นที่โดยการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการเพื่อการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการโดยความร่วมมือของชุมชนอำเภอดรอน จังหวัดอุดรดิตร ซึ่งประกอบด้วย 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลวังแดง ตำบลข่อยสูง ตำบลน้ำอ่าง ตำบลหาดสองแคว และตำบลบ้านแก้ง และรายละเอียดของขอบเขตเนื้อหาโดยกำหนดเนื้อหาเพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลและให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์เนื้อหาการวิจัยคือ ศึกษาถึงสภาพเดิมของกลุ่มผู้พิการ อำเภอดรอน จังหวัดอุดรดิตร ด้านข้อมูลพื้นฐานของผู้พิการ ด้านการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการ ด้านการวิเคราะห์จุดเด่น จุดอ่อน ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานของกลุ่มผู้พิการ ศึกษาแนวทางและกลไกความร่วมมือระหว่างกลุ่มผู้พิการ ชุมชน และหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง และศึกษารูปแบบการบริหารงานกลุ่มของผู้พิการ ที่เอื้อต่อการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการของผู้พิการในชุมชน ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่ม/เครือข่ายผู้พิการ ด้านบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของกลุ่ม/เครือข่าย ที่เอื้อต่อการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการของกลุ่มผู้พิการ ด้านปัจจัยและเงื่อนไขในการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการ อำเภอดรอน จังหวัดอุดรดิตร

โดยมีระยะเวลาในการดำเนินการ 12 เดือน ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2544 ถึงพฤศจิกายน 2545 ซึ่งประกอบด้วยวิธีดำเนินการวิจัย 4 ส่วนคือ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

1. ประชุมเตรียมความพร้อมนักวิจัยหลักและนักวิจัยร่วมเพื่อดำเนินการวิจัยตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ให้บรรลุวัตถุประสงค์
2. ประชุมเตรียมความพร้อมผู้พิการเพื่อดำเนินการวิจัยตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ให้บรรลุวัตถุประสงค์
3. ทีมผู้วิจัย ผู้พิการและชุมชนร่วมกันสำรวจผู้พิการแต่ละตำบลของอำเภอดรอนว่าเป็นอย่างไร ความสามารถของแต่ละบุคคล ความเหมาะสมในการนำอาชีพเข้าไปส่งเสริมรวมถึงความเป็นอยู่

4. ศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาและศักยภาพของผู้พิการ โดยการจัดเวทีและสัมภาษณ์
5. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แยกแยะสภาพปัญหาที่ผ่านมาเพื่อนำมาระดมแนวความคิดร่วมกับผู้พิการเพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมวิจัย
6. ทีมวิจัยร่วมกับผู้พิการระดมความคิดการหารูปแบบในการจัดการกลุ่มที่เหมาะสมและยั่งยืน
7. ผู้พิการนำรูปแบบในการจัดการกลุ่มดำเนินกิจกรรม
8. ผู้พิการและทีมวิจัยติดตามประเมินผลการดำเนินกิจกรรมกันเอง โดยมีทีมวิจัยให้การสนับสนุนและให้คำปรึกษาแนะนำ อย่างต่อเนื่อง
9. จัดเวทีประเมินผลรูปแบบการจัดการกลุ่มผู้พิการ
10. ทบทวนข้อสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติในการจัดการกลุ่มและรูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพและสวัสดิการของผู้พิการอำเภอตรอนจังหวัดอุดรธานี
11. ทีมวิจัยรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ประมวลผลและสรุปผลการวิจัย
12. เขียนรายงานการวิจัย รายงานการวิจัย และเผยแพร่งานวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนั้นจึงได้มีการเก็บข้อมูลหลายวิธีดังนี้

1. การทบทวนหนังสือ เอกสาร รายงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง
2. การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการใช้แนวทางการสัมภาษณ์ที่คณะผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสัมภาษณ์ในประเด็นต่างๆ ส่วนการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการโดยการพูดคุยกับบุคคลสำคัญที่สามารถให้ข้อมูลรายละเอียดในประเด็นที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย
3. การศึกษาจริงในพื้นที่และปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับกลุ่มผู้พิการ
4. การสังเกต โดยการสังเกตโดยตรงและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมขณะดำเนินการศึกษาวิจัย
5. การจัดเวทีเสวนา โดยจัดเป็นกลุ่มเล็กในแต่ละตำบลและเวทีกลุ่มใหญ่ระดับอำเภอ เพื่อให้ทุกกลุ่มได้มีส่วนร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนกันทั้งกลุ่มหลักและกลุ่มเครือข่าย

เครื่องมือในการวิจัย

1. การสนทนากลุ่ม
2. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและเป็นทางการ
3. การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม
4. การสอบถาม
5. แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐาน
6. ศึกษาในเอกสาร
7. เทปบันทึก
8. กล้องถ่ายภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความอาศัยมุมมองของนักวิจัยประกอบกับ มุมมองจากแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง และอาศัยวิธีการตรวจสอบจากกลุ่มที่ร่วมกัน สรุปและวิเคราะห์ประเมินผลร่วมกัน

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากผลการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการเพื่อการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการโดยความร่วมมือของชุมชน อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี โดยใช้กระบวนการในการระดมความคิดร่วมกันของกลุ่มผู้พิการ อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี การวิเคราะห์ตามประเด็นปัญหาในการวิจัยร่วมกับตามสำรวจข้อมูลตามแบบสอบถามสามารถสรุปผลการศึกษาเป็น 4 ตอน คือ สภาพเดิมของผู้พิการอำเภอตรอนจังหวัดอุดรธานี แนวทางและกลไกการประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการชุมชนและผู้พิการ รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการ และข้อค้นพบจากการดำเนินการศึกษา

ตอนที่ 1 สภาพเดิมของผู้พิการ อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี

อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานีเป็นอำเภอที่มีประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตร มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายมีองค์กรชุมชนที่มีความเข้มแข็งแต่ประชาชนบางส่วนยังด้อยโอกาสในด้านต่างๆ กลุ่มหนึ่งคือ ผู้พิการซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาสดังแต่กำเนิด ผู้พิการในอำเภอตรอนทั้งหมด 340 คน โดยแยกเป็น 5 ตำบล ดังนี้

ตำบลวังแดง มีจำนวนผู้พิการทั้งสิ้น 87 คนแยกเป็นผู้พิการทางสมอง 37 คน พิการแขน 10 คน พิการขา 27 คน พิการตา 4 คน พิการทางหู 2 พิการอื่น ๆ 7 คน

ตำบลน้ำอ่าง มีจำนวนผู้พิการทั้งสิ้น 75 คนแยกเป็นผู้พิการทางสมอง 21 คน พิการแขน 2 คน พิการขา 20 คน พิการตา 17 คน พิการทางหู 3 พิการอื่น ๆ 14 คน

ตำบลหาดสองแคว มีจำนวนผู้พิการทั้งสิ้น 56 คนแยกเป็นผู้พิการทางสมอง 13 คน พิการแขน 4 คน พิการขา 15 คน พิการตา 8 คน พิการทางหู 3 พิการอื่น ๆ 13 คน

ตำบลบ้านแก่ง มีจำนวนผู้พิการทั้งสิ้น 57 คนแยกเป็นผู้พิการทางสมอง 10 คน พิการแขน 8 คน พิการขา 12 คน พิการตา 5 คน พิการทางหู 7 พิการอื่น ๆ 12 คน

ตำบลข่อยสูง มีจำนวนผู้พิการทั้งสิ้น 65 คนแยกเป็นผู้พิการทางสมอง 14 คน พิการแขน 9 คน พิการขา 15 คน พิการตา 8 คน พิการทางหู 5 พิการอื่น ๆ 14 คน

โดยแยกเป็นผู้พิการที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ สามารถที่จะดำเนินกิจกรรมประจำวันและกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านอาชีพได้ ต่อ ผู้พิการที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้โดยคิดเป็นอัตราส่วน 7 : 3 ดังนั้นผู้พิการ 70 % สามารถที่จะประกอบอาชีพได้ หากได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนที่เพียงพอตรงกับศักยภาพของผู้พิการ และหากเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรทั้งอำเภอตรอนจำนวนผู้พิการมีเพียง 2 % ของประชากร ซึ่งถือว่าเป็นส่วนน้อย

จากการระดมความคิดระหว่างกลุ่มผู้พิการอำเภอตรอน สามารถทราบปัญหาและความต้องการร่วมทั้งศักยภาพของกลุ่มผู้พิการที่เอื้อต่อการพัฒนาอาชีพ ซึ่งแยกได้ 3 ด้านคือ สภาพปัญหาของกลุ่มผู้พิการ ความต้องการของกลุ่มผู้พิการ ศักยภาพของกลุ่มผู้พิการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สภาพปัญหาของผู้พิการ

จากการระดมความคิดของผู้พิการในอำเภอตรอนด้านปัญหาของผู้พิการสามารถสรุปเป็น 4 ประเด็นได้ดังนี้

1. ด้านการศึกษา

ผู้พิการอำเภอตรอนมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 1 คน (หมู่ 6 ต.วังแดง ปัจจุบันเดินทางไปเป็นครูสอนคนพิการที่ต่างจังหวัด) การศึกษาระดับมัธยมศึกษา 9 คนระดับประถมศึกษา 2 คน และต่ำกว่าระดับประถมศึกษา 9 คน จะเห็นได้ว่าจากจำนวนผู้พิการอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา จากการแลกเปลี่ยนและระดมแนวคิดถึงสภาพปัญหาของผู้พิการด้านการศึกษาเกิดจากสาเหตุสภาพปัญหาในหลายๆ ด้าน อธิบายได้ดังนี้

สาเหตุจากสภาพความพิการของร่างกายไม่สามารถรับรู้ได้เท่ากับคนปกติ ทั้งแขน ขา ตา เช่น กรณีผู้พิการทางสมอง สามารถรับรู้ได้ช้าทำให้การเรียนเรียนสามารถทำได้น้อย ความจำสั้น เป็นต้น อีกทั้งเครื่องมือ แลอุปกรณ์เฉพาะทางในการส่งเสริมการศึกษา เฉพาะความพิการของผู้พิการไม่ค่อยมีหรือไม่มีเลยก็ว่าได้ เช่น หนังสืออักษรเบล ขาเทียม เป็นต้น ในขณะที่เมื่อผู้พิการเข้าไปร่วมเรียนในโรงเรียนก็จะขาดการยอมรับ และการดูแล จากโรงเรียน สาเหตุจากความห่างไกลระหว่างโรงเรียน กับครอบครัว ผู้พิการ เนื่องจากการเดินทางไป-มา ไม่สะดวกเท่าคนปกติ เช่น รถเข็น ขาเทียม เวลาขึ้นรถไปมากก็มีความลำบากกว่าคนปกติอย่างมาก ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้ครอบครัวผู้พิการไม่สามารถซื้อหามาได้เนื่องจากความเป็นอยู่ที่ยากจน ผู้พิการบางคนมีอายุและวัยที่สูงกว่าที่จะเข้าเรียน จึงไม่ยากที่จะเข้าเรียนในลักษณะการเรียนตากปกร่วมกับเด็กนักเรียนทั่วไป ซึ่งยังไม่มีหลักสูตรการสอนไหนที่วางหลักสูตรและแผนงานการสอนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ในลักษณะ การศึกษาพิเศษนอกเรียน จึงทำให้มีผู้พิการจำนวนมากที่ไม่เข้าเรียน และมีความท้อแท้ต่อการเรียนในระบบที่ไม่เอื้ออำนวยแล้ว อีกทั้งการติดต่อสื่อสารในการศึกษาพิเศษไม่ทั่วถึง ผู้พิการส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นการเรียนรู้ของผู้พิการจึงเป็นการเรียนในลักษณะการเรียนรู้ด้วยตัวเอง โดยมีครอบครัวเป็นผู้ดูแล และส่งเสริมสนับสนุนเป็นหลัก ซึ่งครอบครัวต้องรับบทบาทหนักในการศึกษาเรียนรู้

2. ด้านครอบครัว

ผู้พิการโดยส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีอาชีพด้านการเกษตร และรับจ้าง ครอบครัวส่วนใหญ่จะดูแลผู้พิการในลักษณะตามมีตามเกิดตามภาวะรายได้ของครอบครัว โดยขาดความรู้ที่ถูกต้องในการส่งเสริมและพัฒนาผู้พิการอย่างเป็นระบบ ผู้พิการแยกตัวเป็นครอบครัวเดียวก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ต้องรับภาระหนักในการดูแลตัวเอง ทั้งด้านอนามัย อาชีพ สวัสดิการที่ขาดระบบการเรียนรู้อย่างถูกต้องและจากผลการศึกษาผู้พิการที่เข้าร่วมในการแลกเปลี่ยนและระดมแนวคิดสภาพปัญหาของผู้พิการด้านครอบครัว ผู้พิการอยู่ในครอบครัวที่มีฐานะยากจนมีรายได้น้อยเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ผู้พิการได้รับการดูแลไม่ครบถ้วนสมบูรณ์อันเนื่องมาจากขาดความรู้ในการดูแลผู้พิการอย่างถูกวิธี ในขณะที่กิจกรรมส่วนใหญ่ของครอบครัวชาวนาต้องใช้แรงงานในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ไม่เอื้อต่อสภาพร่างกาย ครอบครัวส่วนใหญ่ของผู้พิการต้องดิ้นรนในการทำมาเลี้ยงชีพ จึงเป็นอีกสาเหตุที่ทำให้มีเวลาดูแลผู้พิการน้อย และยังขาดความรู้ในการดูแลผู้พิการอย่างถูกต้องไม่ค่อยมีผู้รู้ และไม่มีการส่งเสริมข่าวสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมศักยภาพอาชีพและสวัสดิการของผู้พิการเท่าที่ควร.

3. ด้านอาชีพ

สภาพปัญหาของผู้พิการด้านอาชีพนั้น ผู้พิการส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสรับข้อมูลข่าวสารการศึกษาอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันเนื่องจากทักษะพื้นฐานด้านการศึกษาน้อยและการเปิดอบรมแต่ละครั้งอยู่ห่างไกลจากบ้านไม่เอื้อต่อการเดินทางของผู้พิการ บ้างครั้งต้องเดินทางไปอบรมต่างพื้นที่ห่างไกลครอบครัวทำให้ผู้พิการต้องดูแลตัวเอง ซึ่งเป็นความยากลำบากสำหรับผู้พิการอย่างมากและสภาพความพิการที่ไม่เอื้อต่อการฝึกอาชีพที่มีการอบรม และการฝึกอบรมอาชีพยังไม่เอื้อต่อการนำมาประกอบอาชีพในท้องถิ่น วิชาชีพที่เปิดอบรมมีน้อย และค่อนข้างเจาะจงหรือกำหนดการอบรมให้ผู้พิการไม่มีโอกาสได้เลือกตามศักยภาพของผู้พิการ หลังการฝึกอบรมผู้พิการขาดเงินทุนประกอบอาชีพ

สำหรับในพื้นที่อำเภอตรอน ผู้พิการอยู่กระจัดกระจายทำให้การติดต่อระหว่างผู้พิการด้วยกันมีความลำบาก ทำให้การรวมกลุ่มให้ได้จำนวน 25 คนต่อกลุ่ม ในการฝึกซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ไม่เอื้อต่อการฝึกอบรมอาชีพให้ผู้พิการ รวมถึงการฝึกอบรมด้านอาชีพผู้พิการส่วนใหญ่ต้องการประกอบอาชีพในครัวเรือน (อยู่ที่บ้าน) และอยู่ในชุมชน เนื่องจากมีครอบครัวดูแลนั่นเอง

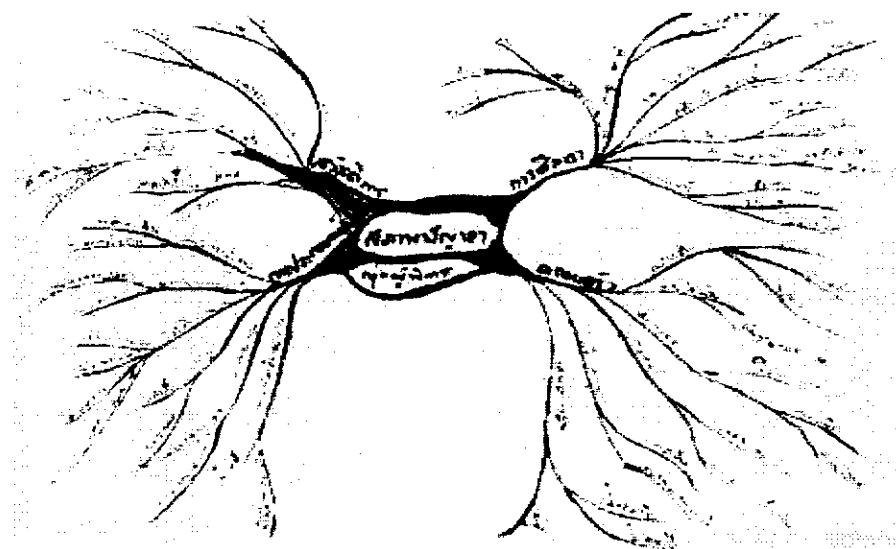
4. ด้านสวัสดิการ

สภาพปัญหาของผู้พิการด้านสวัสดิการ ผู้พิการได้รับการสนับสนุนด้านสวัสดิการโดยได้รับเบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท แต่มีจำนวนน้อยกว่าผู้พิการที่ไม่ได้รับ กิจกรรมในการส่งเสริมสวัสดิการให้แก่ผู้พิการน้อย ขาดการประสานความร่วมมือในการส่งเสริมสวัสดิการให้แก่ผู้พิการระหว่างหน่วยงานและชุมชนที่ชัดเจน ผู้พิการมีโอกาสในการเข้าถึงสวัสดิการที่หน่วยงานของ

ผู้พิการน้อยส่วนหนึ่งมาจากผู้พิการไม่รู้ข้อมูล ข่าวสารด้านสวัสดิการที่ถูกต้องของผู้พิการโดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพรบ. ส่งเสริมศักยภาพผู้พิการปี 2536 ผู้พิการมีร่างกายที่อ่อนแอกว่าคนปกติทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยทางการพิการบ่อย ในขณะที่หน่วยงานในพื้นที่ยังขาดเครื่องมืออุปกรณ์ในทางการแพทย์ในการรักษาผู้พิการ จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า แม้กฎหมายจะกำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้พิการไว้แต่ในความเป็นจริง ผู้พิการไม่มีโอกาสเข้าถึงสิทธิเหล่านั้นได้เท่าที่ควรจะได้รับในระดับพื้นฐานเท่านั้น ยังมีอีกหลาย ๆ สาเหตุ โดยเฉพาะผู้พิการต้องการความเข้าใจด้านจิตใจในการดูแลและส่งเสริมให้เขาเป็นคนที่มีความศักยภาพและไม่เป็นภาระในสังคม

สภาพปัญหาทั้งหมดของผู้พิการในอำเภอตรอนในแต่ละด้านสามารถสรุปเป็นแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิที่ 1 สภาพปัญหาของกลุ่มผู้พิการ อ.ตรอน

ความต้องการของผู้พิการ

จากการระดมความคิดในเวทีในด้านความต้องการของผู้พิการอำเภอตรอนสามารถสรุปได้ 4 ประเด็นคือ

1. ด้านการศึกษา

ความต้องการด้านการศึกษา ผู้พิการมีความต้องการศึกษาในสถานศึกษาที่อยู่ภายในชุมชนอยู่ใกล้ ๆ ครอบครัว โดยต้องการศึกษาเพียงขั้นพื้นฐานให้สามารถ อ่านออก เขียนได้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการเข้ารับการพัฒนาด้านอาชีพ โดยเฉพาะวิชาชีพด้านช่างต่างๆที่สามารถประกอบอาชีพอยู่บ้านได้ และเพื่อรับรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองด้านสิทธิประโยชน์อันพึงได้รับ ในการสนับสนุนการศึกษาด้านอาชีพของผู้พิการนั้นควรมีการสนับสนุนจัดหาเครื่องมือ

อุปกรณ์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพให้ผู้พิการอย่างครบถ้วน โรงเรียนควรจัดการเรียนการสอนให้ผู้พิการเรียนร่วมกับคนปกติ หรือจัดการเรียนเฉพาะกลุ่มคนพิการที่มีความต้องการการเรียนรู้เฉพาะด้าน โดยโรงเรียนให้เท่าเทียมกันด้านการศึกษา ให้การยอมรับและมีการดูแลเป็นพิเศษในโรงเรียน โรงเรียนควรจัดบุคลากรเฉพาะที่มีความรู้ด้านผู้พิการ โดยเฉพาะองค์ประกอบภาครัฐควรจัดการสนับสนุนทุนการศึกษาเล่าเรียนให้กับผู้พิการ และอำนวยความสะดวกในการเดินทาง ไป-มา ระหว่างโรงเรียนกับครอบครัวซึ่งเป็นข้อจำกัดที่สำคัญในการศึกษาของผู้พิการ

2. ด้านครอบครัว

ความต้องการของผู้พิการด้านครอบครัว ผู้พิการต้องการให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มมากขึ้น เพื่อจะนำมาจัดซื้ออุปกรณ์ขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตให้ผู้พิการ และทำให้ครอบครัวมีเวลาในการดูแลเอาใจใส่ผู้พิการมากขึ้น ครอบครัวเป็นผู้ที่มีสำคัญในการดำรงชีวิตของผู้พิการ ทั้งการให้ความรู้ การดูแลรักษา พยาบาลขั้นพื้นฐานสำหรับการดูแลผู้พิการ ซึ่งหน้าที่หน่วยงานภาครัฐจะให้การส่งเสริมความรู้อย่างถูกต้องแก่ครอบครัวในการอยู่ร่วมกับผู้พิการอย่างมีสุข

3. ด้านอาชีพ

ความต้องการของผู้พิการด้านอาชีพจากเวที พบว่า ผู้พิการส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน และไม่สามารถประกอบอาชีพได้ เนื่องจากสาเหตุขาดความรู้เฉพาะด้านอาชีพตามศักยภาพที่ผู้พิการมีอยู่ และขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพโดยเฉพาะอาชีพส่วนตัว ขาดแหล่งทุนหมุนเวียนสำหรับประกอบอาชีพผู้พิการเนื่องจากแหล่งทุนในชุมชนทั่วไป จะให้เฉพาะคนปกติเท่านั้นที่มีสิทธิกู้ยืมมาประกอบอาชีพได้ เนื่องจากสภาพความพิการของผู้พิการจึงทำให้แหล่งทุนต่าง ๆ ไม่มั่นใจในการนำเงินทุนไปประกอบอาชีพ ในขณะที่ผู้พิการมีความต้องการที่จะประกอบอาชีพอยู่ในบ้านหรือในชุมชนโดยมีครอบครัวดูแลในเวลาที่เป็นได้ สำหรับการฝึกอาชีพส่วนใหญ่ผู้พิการไม่มีโอกาสได้เข้ารับการอบรม เพราะมีการอบรมน้อย และไม่มีความรู้ที่คนพิการต้องการ โดยผู้พิการต้องการให้มีการอบรมอาชีพที่มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อให้ผู้พิการได้มีโอกาสที่จะเลือกตามความถนัดบ้าง “ไม่ใช่ให้ขายแต่ล็อตเตอรี่ เพราะอาชีพถือเป็นศักดิ์ศรีอันหนึ่งที่ผู้พิการพึงได้รับ” เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีไม่ต้องเป็นภาระสังคมตลอดไป การประกอบอาชีพในชุมชนผู้พิการมีความต้องการอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ เช่น อุปกรณ์การซ่อมมอเตอร์ไซด์ อุปกรณ์เลี้ยงปลาสวยงาม อุปกรณ์เย็บผ้า เป็นต้น การเพิ่มทุนทักษะอาชีพ การอบรมอาชีพผู้พิการต้องการอบรมในพื้นที่ เพื่อสะดวกในการเดินทางเข้าร่วมอบรม และจะรู้สึกอบอุ่นหากได้รับการอบรมร่วมกับคนปกติ การอบรมไม่ควรตั้งเงื่อนไขมากจนผู้พิการไม่สามารถเข้าร่วมได้ เช่น การอบรมให้เฉพาะกลุ่มผู้พิการมีสมาชิกตั้งแต่ 25 คนขึ้นไปในการร้องขอรับการอบรม ในขณะที่การอบรมควรมีอุปกรณ์เฉพาะที่ให้ผู้พิการใช้ฝึกเป็นพิเศษ เมื่ออบรมเสร็จสิ้นผู้พิการต้องการให้มีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพร่วมกับคนปกติในชุมชน และรวมกลุ่มเฉพาะผู้พิการในตำบล

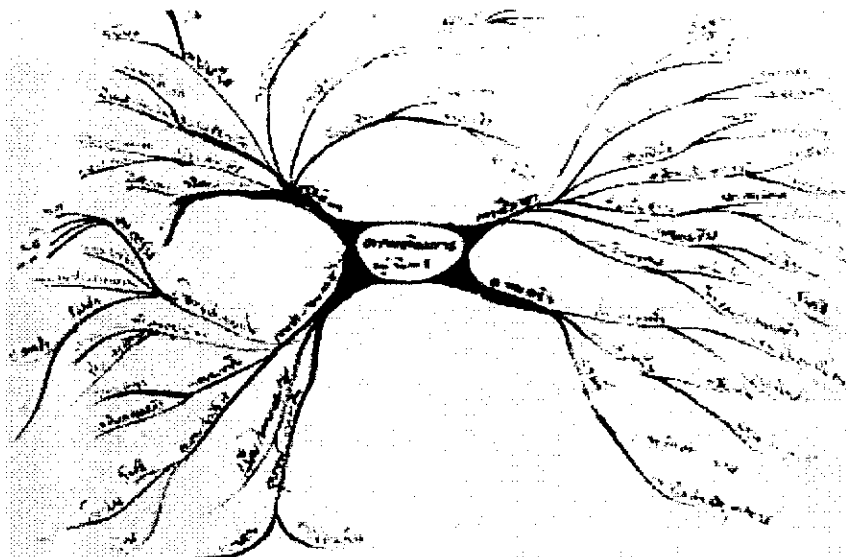
4. ด้านสวัสดิการ

ความต้องการของผู้พิการด้านสวัสดิการ พบว่า ผู้พิการต้องการได้รับการสงเคราะห์ในรูปแบบเบี้ยยังชีพจากประชาสงเคราะห์ มีการจัดรูปแบบสวัสดิการร่วมกับชุมชนในการปันผลกำไรจากกลุ่มอาชีพ หรืองบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลมาจัดตั้งเป็นกองทุน สวัสดิการของผู้พิการในอำเภอตรอน รวมกับการระดมทุนจากกลุ่มผู้พิการ มีวิธีการออมทรัพย์ในระดับตำบลและอำเภอ โดยให้ชุมชนเข้าร่วมมามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกองทุน และต้องการให้กองทุนสามารถดำเนินการช่วยเหลือในรูปแบบการจัดหาอุปกรณ์ในการดำเนินชีวิต เช่น รถเข็น ขาเทียม เป็นต้น

ผู้พิการต้องการการรักษาพยาบาลอย่างต่อเนื่องและเป็นประจำ โดยอยากให้โรงพยาบาลและอนามัยตำบลวางแผนการเยี่ยมเยียนดูแลรักษาพยาบาลในระดับหมู่บ้าน ตำบลทุกเดือน เพื่อรู้ถึงสภาพปัญหาของความพิการและโรคประจำตัวของผู้พิการอย่างใกล้ชิด และประสานข้อมูลข่าวสารการรักษาพยาบาลให้ทั่วถึงตัวผู้พิการโดยเฉพาะครอบครัวผู้พิการ ควรมีการจัดฝึกอบรมด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ดูแลเพื่อดูแลรักษาเบื้องต้นผู้พิการ กรณีผู้พิการเสียชีวิต ต้องการให้มีระบบการจัดการด้านการฃาปนกิจผู้พิการเพื่อลดภาระของครอบครัวของผู้พิการ

จากเวทีระดมความคิดความต้องการของผู้พิการสามารถสรุปเป็นแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิที่ 2 ความต้องการของผู้พิการ อ.ตรอน

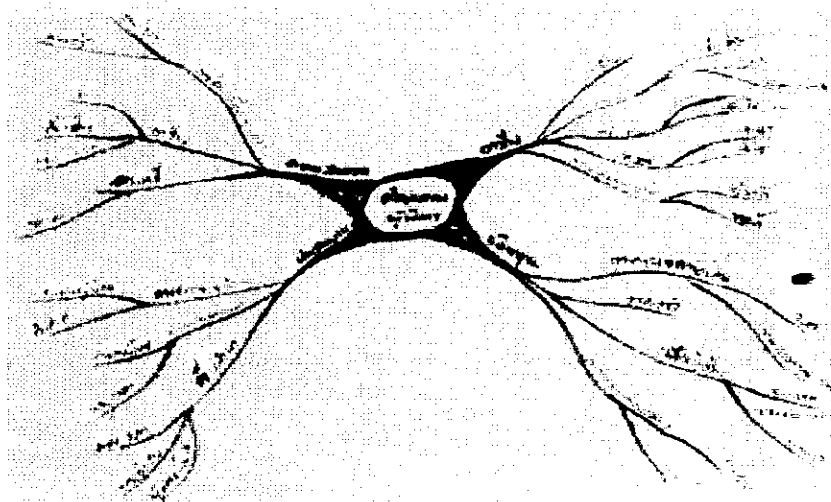
ศักยภาพของผู้พิการ อำเภอตรอน

ผู้พิการอำเภอตรอนมีศักยภาพที่เชื่อต่อการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการผู้พิการที่หลากหลาย เช่น ด้านช่าง ด้านเกษตรกรรม ด้านศิลปะและด้านอื่นๆ ซึ่งสามารถเป็นแกนนำเพื่อการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายในการบริหารจัดการด้านการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการ โดยแยกตามจำนวนผู้ที่มีศักยภาพต่างๆ ดังนี้

จำนวนผู้พิการที่มีความสามารถด้านการเย็บผ้า	12	คน
จำนวนผู้พิการที่มีความสามารถด้านซ่อมจักรยานยนต์	5	คน
จำนวนผู้พิการที่มีความสามารถด้านการมอเตอร์	3	คน
จำนวนผู้พิการที่มีความสามารถด้านเลี้ยงสัตว์	25	คน
จำนวนผู้พิการที่มีความสามารถด้านทำนา	15	คน
จำนวนผู้พิการที่มีความสามารถด้านช่างไม้	7	คน
จำนวนผู้พิการที่มีความสามารถด้านช่างกลึง	3	คน
จำนวนผู้พิการที่มีความสามารถด้านดนตรี	3	คน
จำนวนผู้พิการที่มีความสามารถด้านอื่น ๆ	10	คน
รวมทั้งสิ้น	83	คน

จะเห็นได้ว่าผู้พิการมีศักยภาพหลายด้านที่สามารถพัฒนาฝีมือเพื่อพัฒนาเป็นแกนนำกลุ่มผู้พิการในการจัดกลุ่มอาชีพและรวมกลุ่มด้านสวัสดิการนอกจากผู้พิการจะมีศักยภาพด้านทักษะอาชีพแล้วผู้พิการยังมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองเพื่อลดภาระของครอบครัวและชุมชนสังคมของตนดังสรุปในแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 ศักยภาพของผู้พิการอำเภอตรอน

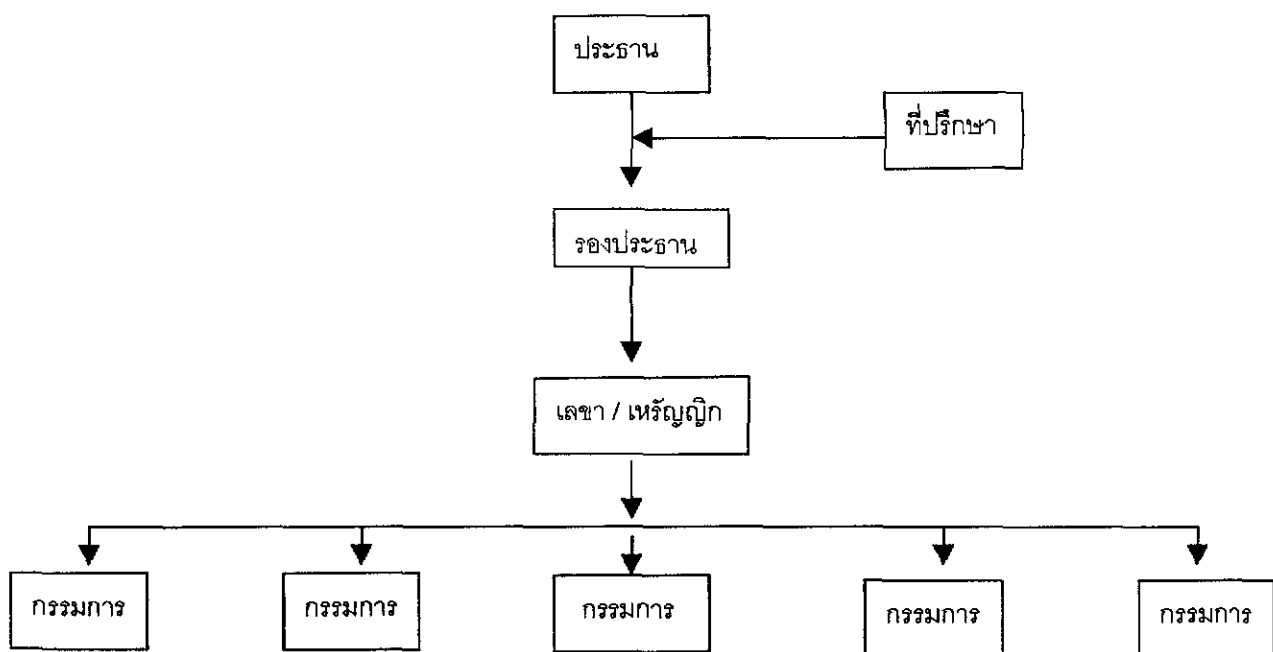

การบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการ

การดำเนินการของกลุ่มผู้พิการ เริ่มจากการสำรวจข้อมูลผู้พิการในแต่ละหมู่บ้านเพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้พิการในการประสานกับองค์กรหรือหน่วยงานในการสนับสนุนผู้พิการ ซึ่งมีองค์กรที่เข้าสนับสนุนได้แก่ ประชาสงเคราะห์จังหวัด และ นักการเมือง โดยสนับสนุนด้านอุปกรณ์ในการดำรงชีวิต เช่น แวนสายตา รถเข็นผู้พิการ และด้านงบประมาณให้ผู้พิการประกอบกิจกรรมเสริมรายได้

การรวมกลุ่มผู้พิการช่วงแรก ๆ เป็นเพียงการสำรวจผู้พิการแต่ละหมู่บ้านเพื่อเป็นฐานข้อมูลของผู้พิการในการเสนอขอรับการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน การรวมกลุ่มของผู้พิการอย่างเป็นรูปธรรมโดยมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องยังไม่มี การปฏิบัติส่วนใหญ่ผู้พิการในแต่ละหมู่บ้านจะมีการรวมกลุ่มเพียงรวมชื่อจัดตั้งกลุ่มไม่มีการดำเนินกิจกรรมมีเพียงบางหมู่บ้านที่มีการรวมกลุ่มแต่เป็นการรวมกลุ่มแบบหลวม ๆ ซึ่งมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการเป็นแนวทางเดียวกัน ดังสรุปได้ตามแผนภูมิโครงสร้างการบริหารจัดการ

แผนภูมิที่ 4 โครงสร้างการบริหารจัดการ

โครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่มมีการกำหนดที่ปรึกษาซึ่งประกอบด้วย ผู้นำหมู่บ้าน ประธาน อบต. กำนัน และมีการเลือกประธานและรองประธานจากการคัดเลือกผู้พิการที่มีศักยภาพด้านอาชีพสามารถเป็นผู้นำกลุ่มผู้พิการได้และเป็นผู้พิการที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

การคัดเลือกเลขาและเหรัญญิกซึ่งคัดเลือกจากผู้พิการที่มีศักยภาพด้านการบันทึกและคำนวณ ส่วนคณะกรรมการบริหารมีการกำหนดให้มีคณะกรรมการตั้งแต่ 5-9 คน ตามขนาดหรือจำนวนของกลุ่มผู้พิการ และกำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ประสานงานระหว่างกลุ่มผู้พิการกับองค์กรต่างๆ ซึ่งการจัดตั้งกลุ่มจะแยกตามหมู่บ้าน บางหมู่บ้านไม่มีการขับเคลื่อนในรูปแบบกลุ่มเนื่องจากขาดผู้ประสานซึ่งต้องเป็นผู้นำที่ศรัทธาของชุมชนและกลุ่มผู้พิการ และต้องมีจิตสาธารณะ

การดำเนินกิจกรรมของผู้พิการในระดับตำบลและอำเภอ ที่มีการขับเคลื่อนค่อนข้างดี คือ ตำบลวังแดง เนื่องจากมีการมอบเบี้ยยังชีพผู้พิการ และศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน ซึ่งมีเงินสนับสนุน 12,500 บาท รวมทั้งมีการจ้างเจ้าหน้าที่ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ให้ประจำตำบล คือ คุณนิวัฒน์ พงษ์พจน์

จุดแข็งของกลุ่มผู้พิการ

จากการศึกษาพบจุดแข็งที่เอื้อต่อการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการของผู้พิการดังนี้.

1. ด้านผู้พิการ ผู้พิการมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ทางวิชาการเพื่อให้ผู้พิการทราบข้อมูลข่าวสาร เพื่อประสานเชื่อมโยงกับองค์กรอื่น ๆ เข้าสนับสนุนด้านสิทธิประโยชน์ของผู้พิการ

- ผู้พิการมีศักยภาพในการเป็นผู้นำสูง กล้าแสดงออกแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มและองค์กรชุมชนสามารถดำเนินการจัดเวทีชาวบ้านได้เอง เช่น กลุ่มผู้พิการตำบลน้ำอ่าง

- ผู้พิการมีศักยภาพด้านอาชีพสูง เช่น มีสามารถ ในการเลี้ยงปลา เย็บผ้า ซ่อมรถจักรยาน และจักรยานยนต์ สามารถทำงานร่วมกับคนปกติได้จนเป็นที่ยอมรับกับบุคคลทั่วไป

2. ด้านผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุนและเป็นผู้ดูแลประสานเชื่อมโยงองค์กรในภาคีชุมชนเสริมกลุ่มผู้พิการ เป็นผู้สร้างกำลังใจ แรงให้กำลังใจ กับผู้พิการ ได้แก่

ประธาน อบ.ต. วังแดง คุณพงษ์ศักดิ์ ทองอยู่

สมาชิก อบ.ต. วังแดง หมู่ 2 คุณสุชาติ แสงทอง

สมาชิก อบ.ต. วังแดง หมู่ 1 คุณวิสิทธิ์ ต๊ะประจำ

สมาชิก อบ.ต. วังแดง หมู่ 8 คุณทวี ทำดี

ประธาน อบ.ต. ตำบลข่อยสูง คุณนิพนธ์ แก้วแสงทัศน์ และสมาชิก อบ.ต. ทุกท่าน รวมถึงผู้ใหญ่บ้านกำนัน

กลุ่มผู้พิการที่มีความเข้มแข็งและเป็นกลุ่มนำร่อง เรียงตามลำดับ ดังนี้ ตำบลวังแดง ตำบลหาดสองแคว ตำบลข่อยสูง ตำบลบ้านแก่ง และตำบลน้ำอ่าง

3. ด้านผู้ปกครอง ผู้ปกครองของผู้พิการให้การสนับสนุนสนใจ ผู้พิการร่วมเวทีเพื่อหาแนวทางช่วยเหลือผู้พิการและให้ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนากลุ่มผู้พิการ เช่น นายเบน ชิดโคตรกรวด ผู้ปกครองของ น.ส.ระเวง ชิดโคตรกรวด นำบุตรสาวที่พิการไม่สามารถเดินทางเข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและตามต้องการด้วยตนเองไม่ได้ โดยจะนำบุตรสาวขึ้นรถเข็นเพื่อเข้าร่วมเวทีและยังให้ข้อเสนอแนะหาแนวทางร่วมกัน ในการพัฒนากลุ่มผู้พิการให้มีอาชีพและรายได้ไม่เป็นภาระของสังคม และครอบครัว

จุดอ่อนของผู้พิการ

ในการทำรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการเพื่อพัฒนาอาชีพและสวัสดิการ โดยความร่วมมือของชุมชน อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี พบจุดอ่อนซึ่งมีผลต่อการดำเนินกิจกรรมกลุ่มผู้พิการ โดยแยกเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. ด้านสภาพร่างกาย ผู้พิการจะมีปัญหาเกี่ยวกับความไม่สมบูรณ์ของสภาพร่างกาย ทำให้ไม่สามารถทำกิจกรรมหรือดำเนินงานกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาในการเดินทางไปทำกิจกรรมร่วมกันผู้พิการไม่สามารถเดินทางไปด้วยตนเองได้ต้องอาศัยผู้ปกครองหรือผู้นำชุมชนในการรับส่งผู้พิการในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง และปัญหาเกี่ยวกับการรับรู้ของผู้พิการ ผู้พิการจะมีการรับรู้ช้ากว่าคนปกติอันเนื่องมาจากสภาพด้านสมองทำให้กระบวนการคิด และตีความหมายช้ากว่าคนปกติเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้และพัฒนากลุ่มผู้พิการ

2. กำลังใจของผู้พิการ ผู้พิการส่วนใหญ่จะขาดกำลังใจเกิดความท้อแท้ในชีวิตขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และคิดว่าตนเองเป็นภาระของครอบครัวและสังคม ผู้พิการจึงออกมาเปิดตัวเพื่อทำกิจกรรมร่วมกับคนปกติน้อย ส่วนใหญ่ผู้พิการจะเก็บตัวอยู่แต่บ้านของตนเองคิดว่าไม่มีความทัดเทียมกันระหว่างคนปกติกับผู้พิการสังคมยังให้อุปการะและเป็นกำลังใจแก่ผู้พิการน้อยเป็นผลทำให้เกิดความท้อแท้และมีชีวิตอยู่ไปวัน ๆ อย่างไรอนาคต.

3. ด้านข้อมูลข่าวสาร ผู้พิการยังขาดการรับรู้ด้านข้อมูลข่าวสารจากการประชาสัมพันธ์ในเรื่องสิทธิประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของผู้พิการทำให้ผู้พิการขาดที่พึ่งและหมดหวัง ถ้าผู้พิการได้รับทราบข้อมูลจากการประชาสัมพันธ์จะทำให้มีกำลังใจต่อสู้ชีวิตขึ้นอีกระดับหนึ่ง สิทธิประโยชน์ของผู้พิการมีหลายด้าน เช่น ด้านการดูแลและฟื้นฟูด้านศักยภาพร่างกาย มีการสนับสนุนจากองค์กรในการแจกเครื่องอำนวยความสะดวกในการเดินของผู้พิการที่มีปัญหา

4. ด้านการประกอบอาชีพ มีการจัดอบรมอาชีพให้กับผู้พิการ เพื่อเป็นการสร้างเสริมอาชีพและพัฒนาฝีมือแรงงานกลุ่มผู้พิการจากประชาสงเคราะห์ เช่น การนวดแผนไทย

5. ด้านการศึกษา สถานศึกษายังมีข้อจำกัดด้านการจัดการศึกษาให้ผู้พิการได้เรียนร่วมกับคนปกติตามสิทธิขั้นพื้นฐาน และไม่มีการกำหนดนโยบายให้เอื้อและเกิดประโยชน์ต่อผู้พิการ

6. **ด้านผู้นำชุมชน** ผู้นำชุมชนบางพื้นที่ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในการสนับสนุนผู้พิการ จึงไม่ได้ให้การสนับสนุนเท่าที่ควร เพราะเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรของภาครัฐ เช่น ประชาสงเคราะห์ที่จะเข้ามาสนับสนุน จึงต้องมีการปรับแนวคิดของผู้นำชุมชนในเรื่องบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่ครอบคลุมถึงกลุ่มผู้พิการ

7. **โอกาสทางสังคม** สังคมและชุมชนยังไม่เปิดโอกาสให้กับผู้พิการ และยังคงมองผู้พิการเป็นภาระของสังคม ถึงแม้ผู้พิการจะมีศักยภาพในการทำงานร่วมกับคนปกติก็ตาม ซึ่งโอกาสทางสังคมเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาอาชีพของกลุ่มผู้พิการ ถ้าสังคมเปิดกว้างและให้โอกาสผู้พิการแสดงศักยภาพของตน จะทำให้ผู้พิการเห็นคุณค่าของตนเองและมีกำลังใจในการขับเคลื่อนกลุ่มผู้พิการต่อไป

8. **ความเข้าใจของผู้ปกครอง** ผู้ปกครองของผู้พิการบางส่วนไม่เข้าใจความต้องการของผู้พิการ และไม่เข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของภาครัฐในการสนับสนุน มักมีพฤติกรรมคิดแทนทำแทนผู้พิการ ดังคำกล่าว “ จะเรียนไปทำไม เรียนไปก็ไม่ได้เป็นเจ้าคนนายคน ” จึงทำให้ผู้พิการเกิดความท้อแท้ที่ “ ครอบครัวยังไม่เห็นความสำคัญและความต้องการของตนแล้วสังคมจะเห็นความสำคัญในตัวเขาหรือ ”

ตอนที่ 2 แนวทางและกลไกการประสานความร่วมมือระหว่างผู้พิการ ชุมชน และองค์กรภาครัฐ

ในการศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดแนวทาง และกลไกความร่วมมือในการพัฒนาอาชีพ และสวัสดิการผู้พิการ ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากกลุ่มผู้พิการในการเข้าร่วมระดมความคิดร่วมกับแกนนำในตำบล และอำเภอ ในการวางกรอบและแนวการดำเนินการ โดยสามารถแยกได้เป็น 3 ประเด็นดังนี้

2.1 แนวทางการประสานความร่วมมือระหว่างผู้พิการ ชุมชนและองค์กรภาครัฐ

จากการจัดเวทีในแต่ละตำบล 5 ตำบลในอำเภอดรอน จังหวัดอุดรธานี เพื่อกำหนดแนวทางในการประสานความร่วมมือ ระหว่างผู้พิการกับชุมชน และองค์กรในการหนุนเสริมการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการของผู้พิการ ซึ่งได้จัดจากเวทีโดยกำหนดให้ผู้พิการร่วมกลุ่มเป็นเครือข่ายในระดับตำบลและระดับอำเภอ

เน้นให้ผู้พิการพึ่งตนเองโดยใช้กระบวนการ การมีส่วนร่วม มีการเลือกตัวแทนกลุ่มตั้งแต่หมู่บ้านร่วมเป็นเครือข่ายระดับตำบล และร่วมระดับตำบลเป็นเครือข่ายระดับอำเภอเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม กระตุ้นให้ผู้พิการเกิดความเชื่อมั่นในตนเองขยายผลไปในกลุ่มผู้พิการอื่นทำให้ไม่เป็นภาระของสังคม และส่วนหนึ่งจากการร่วมเครือข่ายผู้พิการจะได้ข้อมูลของเครือข่ายเพื่อประสานเชื่อมโยงสนับสนุนจากองค์กรทางภาครัฐ เช่น อบต. เทศบาลบ้านแก่ง

เทศบาลตำบลตรอน อบ.จ ประจวบคีรีขันธ์ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์พัฒนาอาชีพ ศูนย์พัฒนาอาชีพบริเวณชายแดนไทย - ลาว แรงงานจังหวัด ศูนย์การพิเศษ - สาธารณสุข โรงพยาบาลตรอน และองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น SIF พอช. ฯลฯ ซึ่งเชื่อมโยงสนับสนุน แยกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

ด้านวิชาการ องค์กรต่าง ๆ จะสนับสนุนด้านวิชาการเป็นการกระตุ้นส่งเสริม ให้ผู้พิการ เกิดความเชื่อมั่น และสร้างความสัมพันธ์ในหมู่ผู้พิการด้วยกัน และเกิดการเรียนรู้การจัดการ กลุ่มและเครือข่ายจนเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีระบบและเป็นรูปธรรม

ด้านงบประมาณ มีองค์กรเพื่อสนับสนุนงบประมาณในการประกอบอาชีพ หรือดำเนิน กิจกรรมกลุ่มเนื่องจากผู้พิการส่วนใหญ่ยากจนและไม่มีรายได้ประจำ

ด้านการศึกษา มีการเชื่อมโยงองค์กรสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนการศึกษาให้ผู้พิการ ซึ่ง ผู้พิการต้องการให้มีความรู้ขั้นพื้นฐานความสามารถอ่านออกเขียนได้เพื่อนำไปใช้ในการประกอบ อาชีพและการดำรงชีวิตในสังคม

ด้านการประกอบอาชีพ ผู้พิการมีความต้องการพัฒนาฝีมือและแรงงานเพื่อเพิ่มรายได้ และคิดการให้กับครอบครัว องค์กรในส่วนที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาอาชีพ จะเข้ามาเชื่อมโยงให้ ความรู้ พัฒนาทักษะในอาชีพให้กับผู้พิการ ส่วนให้เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้พิการและเป็นอาชีพที่ เหมาะสมกับผู้พิการในการทำกิจกรรมอยู่กับบ้านเช่น เย็บผ้า เลี้ยงปลางาม ทำดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น

ด้านสุขภาพ จะเชื่อมโยงองค์กรที่มีหน้าที่ในการดูแลรักษา เช่น สถานีอนามัย ประจำตำบล โรงพยาบาล สาธารณสุข เพื่อตรวจสุขภาพผู้พิการและฟื้นฟูศักยภาพด้านร่างกาย ให้ข้อมูลข่าวสารทางสุขภาพแก่ผู้พิการ

ส่วนการเชื่อมโยงประสานกับชุมชนนั้น เชื่อมโยงผ่านศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำ หมู่บ้านของทุกๆ หมู่บ้าน โดยสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันและใช้ เพื่อประกอบอาชีพ คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรจะมาจากตัวแทนของชาวบ้าน เช่น อบต. พระ ตัวแทนประชาชน ผู้นำกลุ่มอาชีพ มีการชี้แจงข่าวสารและแนวทางการพัฒนากลุ่ม ผู้พิการทั้งทางการประชุมหมู่บ้าน การประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายเสียงให้ชุมชนรับทราบ และ ชุมชน กลุ่มอาชีพ เปิดโอกาสให้ผู้พิการทำงานร่วม เช่น กลุ่มกล้วยกวน จะให้ผู้พิการเข้ามาบรรจุ ห่อกล้วยกวน ซึ่งเป็นงานที่ผู้พิการสามารถทำได้ และให้เป็นค่าตอบแทนแก่ผู้พิการ หรือกลุ่มโรงสี ชุมชนผู้สูงอายุ ตำบลวังแดงหมู่ 6 จะให้ผู้พิการบรรจุข้าวใส่ถุงโดยกลุ่มโรงสีชุมชนจะปันผลกำไร ให้ผู้พิการเป็นเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม อาหารสิ่งของเครื่องใช้ โดยจะปันผลให้ตามเทศกาลต่าง ๆ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ เป็นต้น

ด้านการประสานความร่วมมือระหว่างผู้พิการกับองค์กรภาครัฐและชุมชนจะเป็นการให้โอกาสแก่ผู้พิการได้แสดงความสามารถตามศักยภาพที่มีอยู่และเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้พิการโดยการสนับสนุนของบุคคลและองค์กรหลาย ๆ ฝ่าย

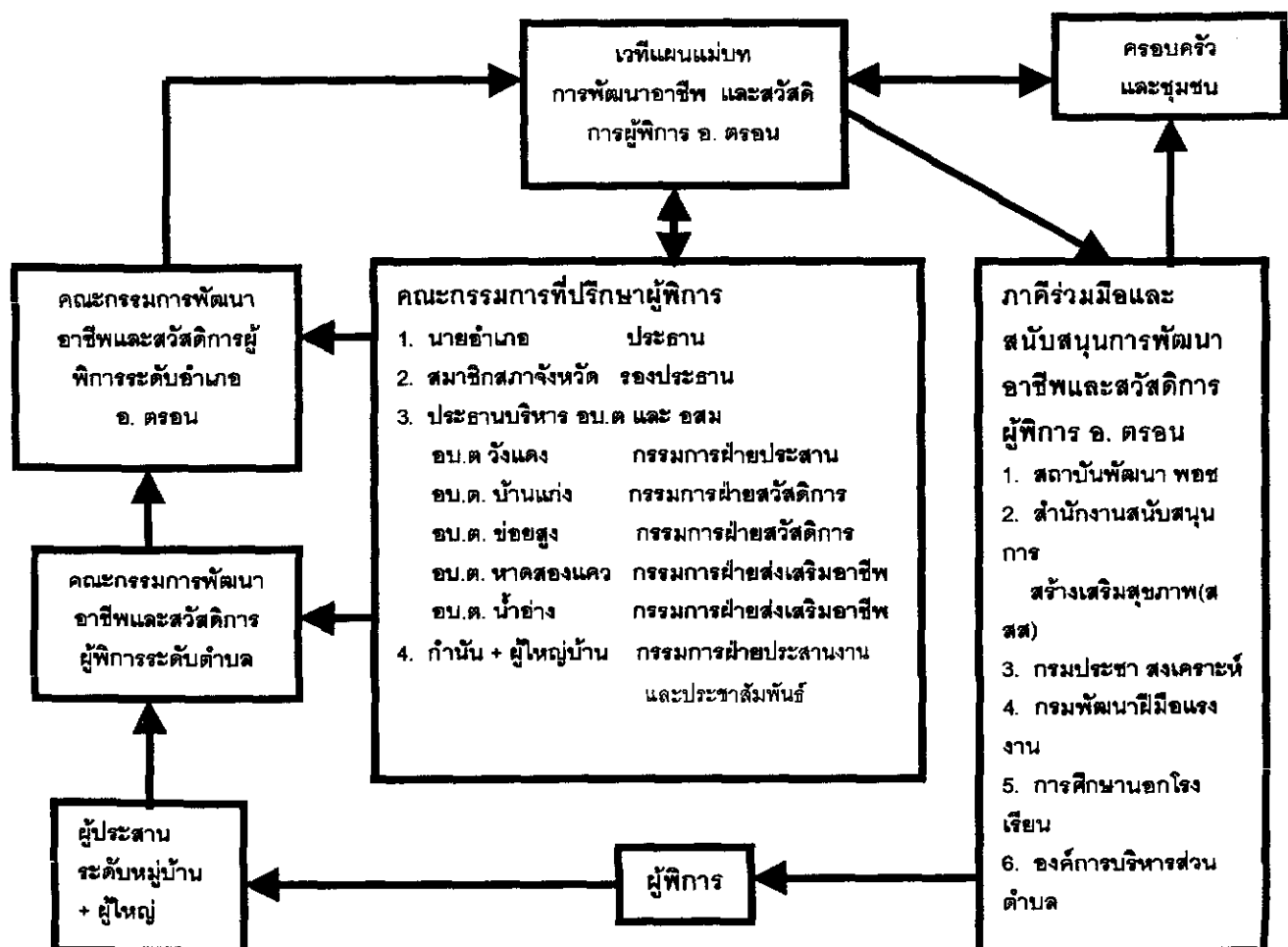
2.2 กลไกการประสานความร่วมมือระหว่างผู้พิการ ชุมชน และองค์กรภาครัฐ

กระบวนการในการประสานความร่วมมือระหว่างกลุ่มผู้พิการ ชุมชน และหน่วยงาน โดยใช้หลักการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มผู้พิการ ชุมชนท้องถิ่น และหน่วยงานในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของกลไก และการประสานงานเพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป โดยกำหนดให้มีกลไกดังต่อไปนี้

- ผู้ประสานระดับหมู่บ้าน ทำงานร่วมกับแกนนำและผู้ใหญ่บ้าน
- คณะกรรมการผู้พิการระดับตำบล ทำงานร่วมกับแกนนำตำบลและท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล(ศ.อบต)
- คณะกรรมการผู้พิการระดับอำเภอ ทำงานร่วมกับแกนนำระดับอำเภอ และคณะที่ปรึกษาระดับอำเภอ ซึ่งมีตัวแทนจากหน่วยงาน และท้องถิ่นเข้าร่วม

ซึ่งสามารถสรุปกลไกการประสานความร่วมมือระหว่างผู้พิการ ชุมชน และองค์กรภาครัฐ ได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 5 กลไกการประสานความร่วมมือระหว่างผู้พิการ ชุมชน และองค์กรภาครัฐ

3. การบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการ เพื่อการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการผู้พิการ

อำเภอตรอน

ได้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ร่วมกัน ตามกลไกกระบวนการ โดยเน้นให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ โดยมีกลุ่มผู้พิการและคณะที่ปรึกษาในการส่งเสริมอาชีพและสวัสดิการ โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้ดังนี้

3.1 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการประสานงานเพื่อการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการผู้พิการ อำเภอตรอน คือ

- ดำเนินการในการจัดประชุมผู้พิการในระดับอำเภอ
- ประสานงานผู้พิการในระดับตำบล เพื่อเข้าร่วมในการพิจารณา และวางแผนในการดำเนินงาน
 - การพัฒนาอาชีพและสวัสดิการกลุ่มผู้พิการ อำเภอตรอน
 - นำแผนงานที่ผ่านการพิจารณาร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้พิการและที่ปรึกษาระดับอำเภอ มาดำเนินการ
 - ประสานงานที่ปรึกษาในระดับอำเภอเข้าร่วมเพื่อให้คำปรึกษาในการพิจารณาและวางแผนงานในการพัฒนาอาชีพ และสวัสดิการผู้พิการอำเภอตรอน
 - จัดกิจกรรมในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกลุ่มคนพิการในชุมชน และหน่วยงานรัฐ เอกชน องค์กรปกครองท้องถิ่น
 - ประสานภาคี ในการสนับสนุน กิจกรรมในการพัฒนาอาชีพ และสวัสดิการของกลุ่มผู้พิการ อำเภอตรอน
 - ดำเนินการจัดทำทะเบียนสมาชิกกลุ่มผู้พิการระดับอำเภอ
 - ดำเนินการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพ และสวัสดิการผู้พิการ ในระดับอำเภอ

3.2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการประสานงานเพื่อการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการผู้พิการ ระดับตำบล จำนวน 5 ตำบล

- ดำเนินการในการจัดประชุมผู้พิการในระดับตำบล
- ประสานงานผู้พิการในระดับหมู่บ้าน เพื่อเข้าร่วมในการวางแผนความต้องการของผู้พิการระดับตำบล
 - ประสานงานที่ปรึกษา ในระดับตำบล เข้าร่วมเพื่อให้คำปรึกษาในการวางแผนของผู้พิการระดับตำบล
 - นำแผนงานไปเสนอ และแลกเปลี่ยนร่วมกันในเวทีระดับอำเภอเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน
 - จัดกิจกรรม ในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกลุ่มคนพิการ คนในชุมชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น

- จัดทำทะเบียนคนพิการระดับตำบล
- จัดทำข้อมูลปัญหาและความต้องการของผู้พิการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพ และ

สวัสดิการชุมชน ผู้พิการในระดับตำบล

3.3 บทบาทหน้าที่ของผู้ประสานงานผู้พิการระดับหมู่บ้าน

- ประสานงานผู้พิการในระดับหมู่บ้าน
- ทำทะเบียนข้อมูลคนพิการระดับหมู่บ้าน
- เป็นตัวแทนกลุ่มคนพิการในระดับหมู่บ้าน
- สำรวจข้อมูลปัญหาและความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการ

ผู้พิการในหมู่บ้าน

3.4 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการที่ปรึกษา กลุ่มผู้พิการเพื่อพัฒนาอาชีพ และส่งเสริม

- ให้คำปรึกษาในการจัดทำแผนงาน และการดำเนินงาน
- ช่วยประสานงานในระดับพื้นที่ และตำบล ร่วมกับแกนนำผู้พิการ
- ช่วยประสานงานในรูปแบบภาคีความร่วมมือในการดำเนินงานแผนงานหน่วยงาน

ราชการ องค์กรเอกชน องค์กรปกครองท้องถิ่น และชุมชน

- ประชาสัมพันธ์และสร้างเจตคติที่ดีระหว่างคนปกติ กับผู้พิการในการอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างมีศักดิ์ศรี

ตอนที่ 3 รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการ

ในการศึกษาเพื่อหารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการเพื่อพัฒนาอาชีพและสวัสดิการโดยความร่วมมือกับชุมชน อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี จากการศึกษาข้อมูลและการระดมความคิดร่วมกันได้โครงสร้างคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการเพื่อการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการผู้พิการระดับอำเภอ/ตำบลดังนี้

3.1 โครงสร้างคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการ เพื่อการพัฒนาอาชีพ และสวัสดิการผู้พิการระดับอำเภอ/ตำบล

การบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการจะแยกเป็นการบริหารจัดการในระดับตำบลและระดับอำเภอ ซึ่งคณะกรรมการในการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการจะได้รับการคัดเลือกจากผู้พิการในแต่ละตำบลเป็นตัวแทนของผู้พิการในการประสานประโยชน์ระหว่างชุมชนและองค์กรที่ให้การสนับสนุน เมื่อได้คณะกรรมการในระดับตำบลแล้วจะมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารและคัดเลือกคณะกรรมการบริหารในระดับอำเภอจากคณะกรรมการในระดับตำบล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวแทนผู้พิการ คือตัวแทนคนพิการที่ได้รับเลือกจากคณะกรรมการกลุ่มผู้พิการจากระดับตำบล ให้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการระดับอำเภอ จากทั้งหมด 5 ตำบล คือ ตัวแทนจากตำบลวังแดง,ตำบลข่อยสูง,ตำบลบ้านแก่ง,ตำบลหาดสองแคว,ตำบลน้ำอ่าง เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการ เพื่อการพัฒนาอาชีพ และสวัสดิการระดับอำเภอ

ที่ปรึกษา คือตัวแทนหน่วยงานในระดับอำเภอ และตำบล โดยในระดับอำเภอมีนายอำเภอเป็นประธานที่ปรึกษา ร่วมกับแกนนำองค์กรบริหารส่วนตำบลทั้ง 5 ตำบลเข้าร่วมเป็นที่ปรึกษา และผู้ใหญ่บ้าน ที่เข้าร่วมเป็นคณะปรึกษาดังแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ

● **โครงสร้างการบริหารระดับตำบล**

โครงสร้างการบริหารในระดับตำบลทั้ง 5 ตำบลมีลักษณะโครงสร้างการบริหารที่คล้ายกัน จึงยกตัวอย่างโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการใน 2 ตำบลเป็นกรณีตัวอย่างดังนี้ (กรณี ตำบลหาดสองแคว) จะประกอบไปด้วยคณะกรรมการผู้พิการ ดังนี้

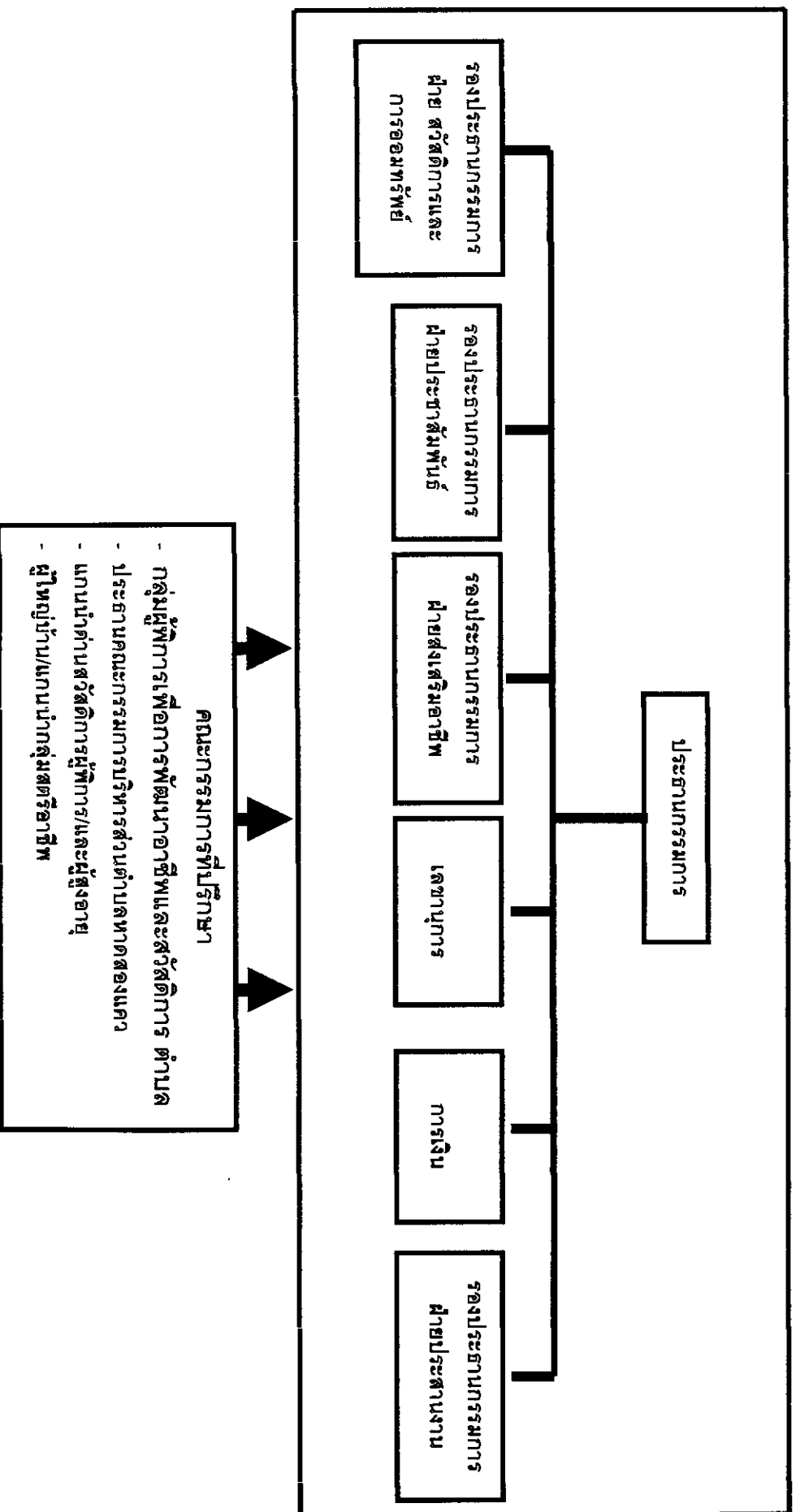
1. นายดี	พิจันทร	ประธาน
2. นายแก้ว	พุทธธรรมา	รองประธาน/ประสานงาน
3. น.ส.สมร	เที่ยงน้อย	เหรัญญิก
4. นายสุทนต์	พุดผวง	เลขา
5. นายเลียด	เมตเกลื่อน	กรรมการ/พัฒนาอาชีพ
6. นายเจริญ	น่วมเจริญ	กรรมการ/สวัสดิการ
7. นายรายวุธ	ครุฑศรี	กรรมการ/ประชาสัมพันธ์

ที่ปรึกษาระดับตำบลหาดสองแคว

1.นายพงษ์เทพ	ชัยอ่อน	ประธานคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว
2.นางรัตนะ	เสริมมา	แกนนำด้านสวัสดิการผู้พิการ/และผู้สูงอายุ
3.นางบุณนา	เอกา	ผู้ใหญ่บ้าน/แกนนำกลุ่มสตรีอาชีพ

ซึ่งสรุปเป็นโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการระดับตำบลทั้ง 5 ตำบลดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 6 โครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการเพื่อพัฒนาอาชีพและสวัสดิการระดับตำบล

จากโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการในระดับตำบลจะมีการกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการเพื่อการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการผู้พิการระดับอำเภอ ขึ้นซึ่งเป็นระดับเครือข่ายผู้พิการของอำเภอ มีลักษณะการบริหารโดยสร้างควมมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาผู้พิการจากทุกภาคส่วนในชุมชนดังจะอธิบายดังนี้

● **โครงสร้างการบริหารระดับอำเภอ** จะประกอบไปด้วยกรรมการผู้พิการ ดังนี้

1. นายลือชา ภูวนน	ประธานกรรมการ
2. น.ส.สมร เทียน้อย	เลขานุการ
3. น.ส.ปานชื่น ภูโต	การเงิน
4. นางสาวหทัย อิมสำราญ	รองประธาน ฝ่ายส่งเสริมอาชีพ
5. นายดี ผึ้งจันทร์	รองประธาน ฝ่ายประชาสัมพันธ์
6. นายชูชาติ โควาด	รองประธาน ฝ่ายสวัสดิการออมทรัพย์
7. นายอดิกร อุดเลิศ	รองประธาน ฝ่ายประสานงาน

คณะกรรมการที่ปรึกษา กลุ่มผู้พิการเพื่อการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการ

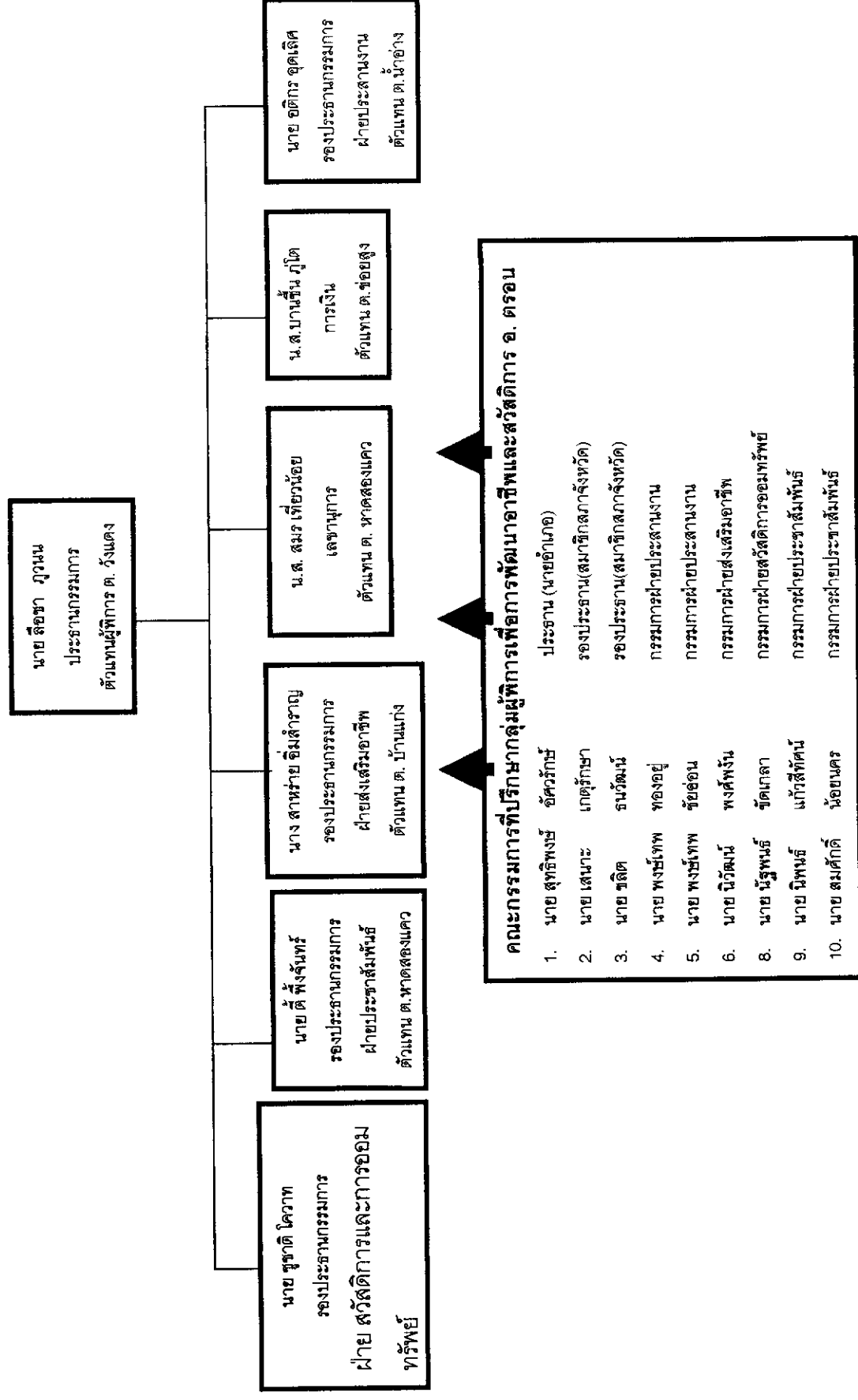
ประกอบไปด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีหน้าที่อยู่ในชุมชนทุกภาคส่วนพออธิบายได้ดังนี้

1. นายสุทธิพงษ์ อัครวัชร	ประธานที่ปรึกษา (นายอำเภอ)
2. นายเสนาะ เกตุรักษา	รองประธาน (สมาชิกสภาจังหวัด)
3. นายชลิต ชานวัฒน์	รองประธาน (สมาชิกสภาจังหวัด)
4. นายพงษ์ศักดิ์ ชัยอ่อน	กรรมการฝ่ายประสานงาน
5. นายนิวัฒน์ พงศ์พจน์	กรรมการฝ่ายประสานงาน
6. นายพงษ์เทพ ชัยอ่อน	กรรมการฝ่ายประสานงาน
7. นางรัตนะ เสริมมา	กรรมการฝ่ายส่งเสริมอาชีพ
8. นายณัฐพันธ์ ชัดเกล้า	กรรมการฝ่ายสวัสดิการออมทรัพย์
9. นายนิพนธ์ แก้วสันทัศน์	กรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์
10. นายสมศักดิ์ น้อยนคร	กรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์

คณะกรรมการที่ปรึกษา กลุ่มผู้พิการเพื่อการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการจะทำหน้าที่ให้ คำปรึกษาในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่างๆ และช่วยประสานความร่วมมือจากหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในท้องถิ่นและภายนอกท้องถิ่น

ซึ่งโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการเพื่อการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการอำเภอ ตระหนักสามารถสรุปเป็นแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิที่ 7 โครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการเพื่อพัฒนาอาชีพและสวัสดิการระดับอำเภอ

แผนภูมิที่ 8 เครือข่ายการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการ เพื่อพัฒนาอาชีพและสวัสดิการ
ผู้พิการอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ 4 ข้อค้นพบจากการดำเนินการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผู้พิการเพื่อการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการโดยความร่วมมือของชุมชน อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานีพบว่า

ด้านการศึกษา จากการวิจัยค้นพบว่าผู้พิการมีความต้องการเข้ารับการศึกษาระดับพื้นฐาน คือ การอ่านออกเขียนได้ในระดับประถมศึกษาโดยเฉพาะทางด้านอาชีพผู้พิการมีความต้องการศึกษาในวิชาชีพเพื่อการประกอบอาชีพในชุมชนครอบครัวมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาของผู้พิการเนื่องจากผู้พิการไม่ค่อยได้รับโอกาสทางการเรียนเท่าที่ควรอีกทั้งผู้พิการยังขาดความมั่นใจในการศึกษา กล่าวคือ โรงเรียนยังไม่สามารถตอบสนองต่อการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้พิการได้โดยเฉพาะการศึกษาระดับพื้นฐานในการประกอบอาชีพทำให้การศึกษาโดยส่วนใหญ่ของผู้พิการเป็นลักษณะการเรียนรู้ด้วยตัวเอง จากการพบเห็นและจากครอบครัวสอน ซึ่งมาจากสาเหตุที่โรงเรียนยังไม่ให้ความสำคัญต่อการศึกษาพิเศษอย่างถูกต้องเหมาะสมโดยเฉพาะการเรียนร่วมกันระหว่างผู้พิการกับคนปกติ เพื่อเป็นการให้เกิดประโยชน์และเคารพสิทธิคนพิการ

ด้านครอบครัว ครอบครัวผู้พิการส่วนใหญ่ใน อำเภอตรอน มีฐานะยากจน เนื่องจากประกอบอาชีพทางการเกษตรทำนา อีกทั้งคนในครอบครัวขาดความรู้ในการดูแลผู้พิการอย่างถูกวิธีเนื่องจากขาดข้อมูลข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์อย่างเข้าถึง ไม่เพียงพอ

ด้านอาชีพ ผู้พิการมีความต้องการประกอบอาชีพอิสระอยู่ในครอบครัวแต่ขาดเงินทุนและความรู้ในการประกอบอาชีพ โดยที่ผ่านมามีการอบรมวิชาชีพให้ผู้พิการน้อยมากอีกทั้งสาขาการอบรมวิชาชีพให้ผู้พิการไม่หลากหลายพอและไม่ตรงความต้องการของผู้พิการสำหรับการรวมกลุ่มนั้นผู้พิการมีความต้องการการรวมกลุ่มใน 2 ลักษณะ คือ

1. การรวมกลุ่มอาชีพกับคนปกติ
2. การรวมกลุ่มเฉพาะคนพิการ

อุปสรรคของการเข้าร่วมการอบรมอาชีพ ที่สำคัญก็คือ เงินไขของหน่วยงานที่สามารถส่งเสริมศักยภาพผู้พิการทางด้านอาชีพไม่เอื้ออำนวยต่อการเข้าร่วมในการอบรมและพัฒนาทักษะอาชีพ เช่น การตั้งกลุ่มอบรมจำนวน 25 คน เป็นต้น เนื่องจากผู้พิการอยู่กระจัดกระจาย และสภาพความพิการต่างกันทำให้การอบรมอาชีพร่วมกับคนปกติ โดยใช้อุปกรณ์ในการฝึกที่เหมือนกันทำได้ลำบาก ส่วนใหญ่เป็นลักษณะการบังคับตามลักษณะร่างกายที่พิการ เช่น กรณี การอบรมนวดแผนโบราณ ในขณะที่ผู้พิการขาดต้องการอบรมเย็บผ้า แต่ไม่มีจักรที่เอื้อต่อการฝึกเย็บผ้า เป็นต้น ภาพหลังการฝึกอบรมผู้พิการไม่มีเครื่องมือ อุปกรณ์ ในการประกอบอาชีพที่เหมาะสม

ด้านสวัสดิการ ปัจจุบันสวัสดิการที่ผู้พิการได้รับจะเป็นลักษณะเบี้ยยังชีพ และสวัสดิการที่หน่วยงานรัฐจัดสรรให้ผู้พิการ ซึ่งมีไม่เพียงพอต่อความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการ ในขณะที่ผู้พิการต้องการให้มีการจัดสวัสดิการร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ชุมชน อบต. เอกชน และผู้พิการในรูปแบบการสนับสนุนร่วมกัน เช่น การทำฌาปนกิจ การรักษาพยาบาล เป็นต้น

ตอนที่ 5 ผลการดำเนินการของกลไกความร่วมมือในการส่งเสริมอาชีพและสวัสดิการผู้พิการ

จากการนำรูปแบบความร่วมมือในการพัฒนาอาชีพ และสวัสดิการผู้พิการมาทดลองปฏิบัติ โดยใช้กลไกความร่วมมือในระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ปรากฏผลดังนี้

กลไกความร่วมมือระดับหมู่บ้าน การประสานงานและความร่วมมืออยู่ในวงจำกัดตามจำนวนผู้พิการในหมู่บ้าน เนื่องจากในหนึ่งหมู่บ้านจะมีผู้พิการเพียงไม่กี่คน และน้อยครอบครัวอยู่กระจัดกระจายกัน ชุมชนหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเข้าใจว่าการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการผู้พิการนั้นเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่เป็นประธานศูนย์ส่งเสริมอาชีพราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งต้องรอเงินจากประชาสงเคราะห์ในแต่ละปี การประสานงานระหว่างผู้พิการ และครอบครัวผู้พิการในหมู่บ้านสามารถทำได้ง่ายรวดเร็ว เพราะสามารถประสานติดต่อกันได้ง่ายที่สุด

กลไกความร่วมมือระดับตำบล การประสานงานต้องอาศัยความร่วมมือของคณะกรรมการผู้พิการระดับตำบล และที่ปรึกษาซึ่งได้แก่ประธาน อบต./สมาชิก อบต. ผู้ใหญ่ และกำนัน เข้าร่วมในการประสานงานความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาอาชีพ และสวัสดิการ การประสานงานระหว่างผู้พิการกันเองโดยตรงสามารถทำได้ และหากได้รับการสนับสนุนจากที่ปรึกษา และผู้นำในชุมชน จะสามารถมีพลังในการสร้างความร่วมมือได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่นกรณีตำบลหาดสองแคว ซึ่งได้รับความร่วมมือจากประธาน อบต. และแกนนำ ในการสนับสนุนและส่งเสริมผู้พิการในการเข้าร่วมและส่งเสริมกิจกรรมให้ผู้พิการในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง เป็นต้น หรือในกรณีตำบลวังแดง ซึ่งได้มีการจ้างเจ้าหน้าที่ประสานงานด้านการสงเคราะห์ราษฎรไว้ประจำ อบต. เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและสนับสนุนงานด้านการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการของผู้พิการโดยตรง เป็นต้น

กลไกความร่วมมือระดับอำเภอ การประสานงานต้องอาศัยบทบาทความร่วมมือในหลายๆด้าน ทั้งทางคณะกรรมการผู้พิการ ที่ต้องทำหน้าที่ประสานกับหน่วยงานทางราชการในการขอความร่วมมือในการประสานงานอย่างเป็นทางการให้ ในรูปแบบหนังสือเชิญ การประสานงานระหว่างตำบลทั้ง 5 ตำบลให้พร้อมเพรียงกัน ซึ่งทำได้ลำบาก เนื่องจากทางหน่วยงานราชการไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับผู้พิการ และหน่วยงานเองก็ให้ความสำคัญน้อยกว่างานตามหน้าที่โดยปกติของทางราชการ บวกกับช่วงเวลาระหว่างตำบลจะแตกต่างกัน กล่าวคือแต่ละตำบล

ว่างไม่ค่อยตรงกัน เนื่องจากภารกิจของแต่ละตำบลวางแผนไม่เหมือนกันนั่นเอง ในขณะที่ทางคณะกรรมการผู้พิพากษาที่มีความต้องการให้ทางหน่วยงานราชการ และองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามา มีบทบาทให้มากในระดับอำเภอ

ทางคณะวิจัย ได้ปรับปรุงแนวทางความร่วมมือ โดยหันไปเน้นกลไกความร่วมมือในระดับตำบลให้มากขึ้น จากเดิมที่เน้นกลไกระดับอำเภอ เนื่องจากกลไกความร่วมมือในระดับตำบลสามารถประสานงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และสามารถสร้างความร่วมมือของคนในชุมชนได้มากกว่าระดับอำเภอ และหมู่บ้าน สาเหตุจากจากกลไกระดับอำเภอมีความห่างไกลกับกลุ่มผู้พิพากษาเกินไป และการประสานงานพร้อมกันทั้ง 5 ตำบลทำได้ยาก เนื่องจากมีเวลาและกิจกรรมที่ไม่ตรงกัน ในขณะที่กลไกระดับหมู่บ้านมีขนาดเล็กเกินไปในการสร้างความร่วมมือ และประสานงานในการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการผู้พิพากษา

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินกิจกรรมศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารงานกลุ่มผู้พิการ เพื่อการพัฒนาอาชีพ และสวัสดิการ โดยความร่วมมือของชุมชน อำเภอตรอน โดยวิธีการลงพื้นที่เพื่อจัดเวทีระดมแนวคิด หาสาเหตุของปัญหา ศึกษาความต้องการ และค้นหาศักยภาพเดิมของกลุ่มผู้พิการในเขตพื้นที่ อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปและอภิปรายได้ดังนี้

กลไกความร่วมมือในการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการ

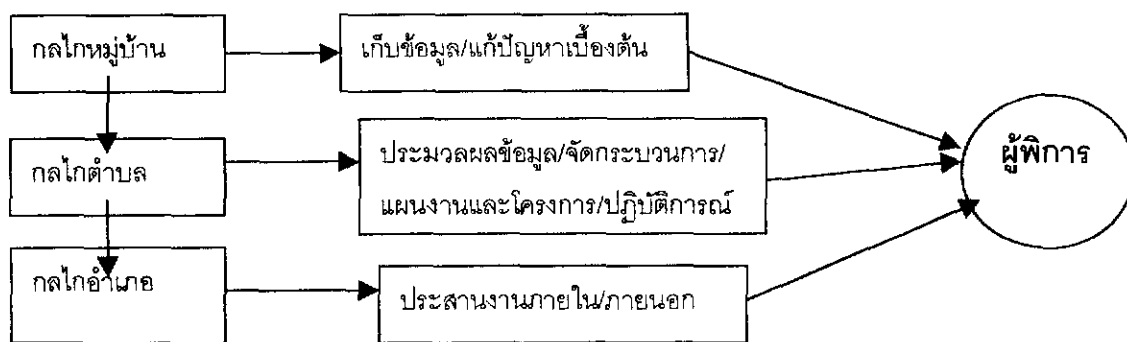
จากการวิจัยในระยะแรกสามารถได้รูปแบบความร่วมมือในการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการผู้พิการ โดยมีกลไกพื้นที่ 3 ระดับ คือ กลไกระดับอำเภอ, กลไกระดับตำบลและกลไกระดับหมู่บ้าน พบว่ากลไกทั้ง 3 ระดับมีความสัมพันธ์กันในเรื่องการประสานข้อมูลระหว่างหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ แต่กลไกที่เกิดความร่วมมือในลักษณะความเอื้ออาทรจนเจือ และใกล้ชิดปัญหามากที่สุด คือกลไกระดับตำบล ซึ่งมีบทบาทสำคัญทั้งในการประสานงานกับหน่วยงานราชการ องค์กร และตัวผู้พิการเอง ในขณะที่กลไกระดับอำเภอไม่สามารถเอื้ออำนวยความสะดวกหรือการสนับสนุนเท่าที่ควรจะเป็น เนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น ไม่มีเจ้าหน้าที่โดยตรงที่ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการการพัฒนาอาชีพ และสวัสดิการผู้พิการ ในระดับอำเภอ เช่น การประสานงานกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงานในการฝึกอบรมอาชีพในพื้นที่ให้ผู้พิการ หรือการสงเคราะห์ผู้พิการของกรมประชาสงเคราะห์ เป็นต้น การขาดระบบข้อมูลและแผนงานในการส่งเสริมของราชการในระดับอำเภอ ในการติดตามสนับสนุนอย่างเป็นระบบ การมองงานของผู้พิการเป็นลักษณะงานสงเคราะห์ หรือมองผู้พิการเป็นช่องทางเพียงด้านเดียว ก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การประสานงานกลไกระดับอำเภอมีประสิทธิภาพน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ดังอธิบายบทบาทที่ควรจะเป็นต่อไปนี้

บทบาทกลไกระดับอำเภอ ควรเป็นบทบาทในการประสานความร่วมมือภายในระหว่างตำบล คณะกรรมการผู้พิการ และประสานงานกับหน่วยงานราชการ และองค์กรที่เกี่ยวข้องภายนอก เช่น การประสานกับพัฒนาฝีมือแรงงานในเรื่องการฝึกอบรมอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพผู้พิการ การประสานกับโรงเรียน และการศึกษานอกโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนให้กับผู้พิการ ให้ได้มีโอกาสพบปะ เพื่อวางแผนทางการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้พิการอย่างเป็นระบบเป็นต้น

บทบาทกลไกระดับตำบล ซึ่งในการวิจัยพบว่าเป็นบทบาทที่สำคัญที่สุด เนื่องจากอยู่ใกล้กับผู้พิการ และมีกำลังในการพัฒนาศักยภาพมากที่สุดในการระดมความร่วมมือในการพัฒนา

ศักยภาพด้านอาชีพ และสวัสดิการผู้พิการ ซึ่งกลไกระดับตำบลสามารถทำหน้าที่ได้ทั้งส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ สามารถติดตามและสนับสนุนผู้พิการได้อย่างใกล้ชิด ทราบปัญหาและสามารถระดมความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่างๆของผู้พิการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด จะกล่าวก็คือ กลไกระดับตำบล เป็นเสมือนกลไกในการประมวลผล และกลไกในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ทั้งนี้ต้องได้รับความร่วมมืออย่างดีกับทางหน่วยงานราชการ และองค์กรที่เกี่ยวข้องด้วยในการสนับสนุนในทางวิชาการ บุคลากร และอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

บทบาทกลไกระดับหมู่บ้าน เป็นบทบาทในเชิงปฐมนิเทศ หรือบทบาทเบื้องต้น ในการรวบรวมข้อมูล ปัญหา และศักยภาพของผู้พิการ การประสานงานกับระดับตำบลในการแก้ไขปัญหาเบื้องต้น และการแก้ไขปัญหาอย่างถาวร เพื่อส่งผ่านข้อมูลที่ต้องการแม่นยำที่สุดให้กับกลไกระดับตำบลในการประมวลผลมาเป็นกระบวนการแก้ปัญหา แผนงานและโครงการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาผู้พิการได้อย่างเป็นระบบ ดังอธิบายได้ดังนี้

ปัญหาและอุปสรรค

ด้านผู้พิการและครอบครัว เนื่องจากผู้พิการอยู่กระจัดกระจายในหลายๆ ครอบครัว ในชุมชน ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ทำให้การประสานงานมีความยากลำบาก โดยเฉพาะการจัดเวทีระดับตำบล และการศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐานถึงจำนวนผู้พิการ อีกทั้งสภาพความพิการของผู้พิการไม่เอื้ออำนวยในการเดินทางมาเข้าร่วม เช่น กรณีเป็นอัมพาต แขนขาสั้นเป็นต้น ครอบครัวผู้พิการต้องอุมและพามาเข้าร่วม ผู้พิการส่วนใหญ่รับฟังและให้ผู้ปกครองเป็นผู้ช่วยในการตัดสินใจ เนื่องจากผู้ปกครองเป็นผู้ที่ใกล้ชิดมากที่สุด ในการเสนอส่วนหนึ่งจึงเป็นแนวคิดที่มาจากผู้ปกครอง ผู้ปกครองมีอาชีพทางเกษตรกรรมทำให้การนำผู้พิการมาเข้าร่วมในช่วงฤดูกาลผลิตจะจัดเวที่ยาก

ด้านผู้นำชุมชน มีผู้นำจำนวนน้อยที่ให้ความสำคัญ เพราะขาดความเข้าใจอีกทั้งผู้นำที่เคยถูกแต่งตั้งให้เป็นประธานศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ซึ่งคือผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ไม่เข้าใจบทบาทและภาระกิจในการสงเคราะห์ดูแลผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะคนพิการจากโครงสร้างกลไกเดิมที่

ถูกแต่งตั้งมาในลักษณะการรองบประมาณจากกรมประชาสงเคราะห์เท่านั้น ทำให้เกิดความเคยชินกับการรองบประมาณแต่เพียงอย่างเดียว

ด้านหน่วยงาน มีหน่วยงานทางด้านการสงเคราะห์ดูแลผู้พิการจำนวนมาก แต่ผู้พิการไม่มีโอกาสเข้าถึง เนื่องจากกลไกระดับพื้นที่ของหน่วยงานมีภารกิจหลายด้าน สำหรับภารกิจการสงเคราะห์มักจะถูกเข้าใจเป็นเพียงว่าการช่วยเหลือจะช่วยเหลือเฉพาะในช่วงเกิดเหตุเฉพาะหน้า เช่น กรณีฉุกเฉิน ไฟไหม้ แต่ไม่ให้ความสำคัญกับการดูแลอย่างต่อเนื่องเท่าใดนัก อีกทั้งไม่มีหน่วยงานหลักในพื้นที่ระดับอำเภอที่รับภาระหน้าที่โดยตรงเป็นลักษณะการฝากงานจากกรมประชาสงเคราะห์เท่านั้น

วิธีการแก้ไข

ด้านผู้พิการและครอบครัว การประสานงานผู้พิการให้มีแกนประสานในระดับพื้นที่ โดยระดับอำเภอ จะประกอบไปด้วยแกนนำผู้พิการ (ประธานอำเภอ) ร่วมกันที่ปรึกษา (คุณนิวัฒน์ พงษ์พจน์) เป็นคนประสานให้เกิดเวที โดยคำนึงถึงความสะดวกคนพิการเป็นหลัก เน้นให้ประสานผู้ปกครองเข้าร่วม โดยไม่แทรกแซงเวลาในช่วงฤดูกาลทำนา เพื่อให้เกิดความมีส่วนร่วมทั้งครอบครัวและผู้พิการ แกนประสานระดับอำเภอจะทำหน้าที่ประสานกับแกนระดับตำบลซึ่งจะประสานกับแกนนำผู้พิการระดับตำบล (ประธานตำบล) และที่ปรึกษา (อบต./ผู้ใหญ่) ในการจัดเวทีในทุกครั้ง รวมถึงการออกหนังสือในนามของแกนประสานทั้งในรูปแบบหนังสือจาก อบต. และประธานกลุ่มผู้พิการระดับตำบล และอำเภอ

ด้านผู้นำชุมชน จัดเวทีแกนนำเพื่อทำความเข้าใจถึงบทบาทภารกิจและเนื้อหางานวิจัย เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกับ อีกทั้งปรับกระบวนการจากผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการในเวทีให้เป็นแกนนำในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการเวที เพื่อสร้างความเป็นส่วนเดียวกันของชุมชน และให้แนวคิดต่างๆออกมาร่วมกันระหว่างแกนนำและผู้พิการ ให้ได้รูปแบบที่พึงพอใจร่วมกัน อีกทั้งทดลองกระจายงบประมาณให้ผู้นำและผู้พิการรับผิดชอบร่วมกันในการจัดเวที โดยผู้วิจัยมอบเงินสดให้แกนนำและผู้พิการไปจัดร่วมกัน โดยผู้วิจัยไปเข้าร่วมและให้คำปรึกษาถึงรูปแบบในการจัดเวที

ด้านหน่วยงาน หน่วยงานส่งตัวแทนมาร่วมเพียงการมาอธิบายถึงภารกิจของหน่วยงาน แต่ไม่สามารถตัดสินใจในกระบวนการตามแผนของท้องถิ่นได้ เนื่องจากแผนงานเดิมทำให้การเข้าร่วมเป็นเพียงการประชาสัมพันธ์หน่วยงาน ผู้วิจัยจึงประสานกระบวนการจากเดิมให้หน่วยงานเข้าร่วมในทุกเวที เป็นการเข้าร่วมภายหลังจากกลุ่มผู้พิการสามารถวางแผนแม่บทด้านการส่งเสริมอาชีพและสวัสดิการเรียบร้อยแล้ว จึงนำแผนที่ได้ให้หน่วยงานเพื่อรับไปหาแนวทางในการสนับสนุนต่อไป

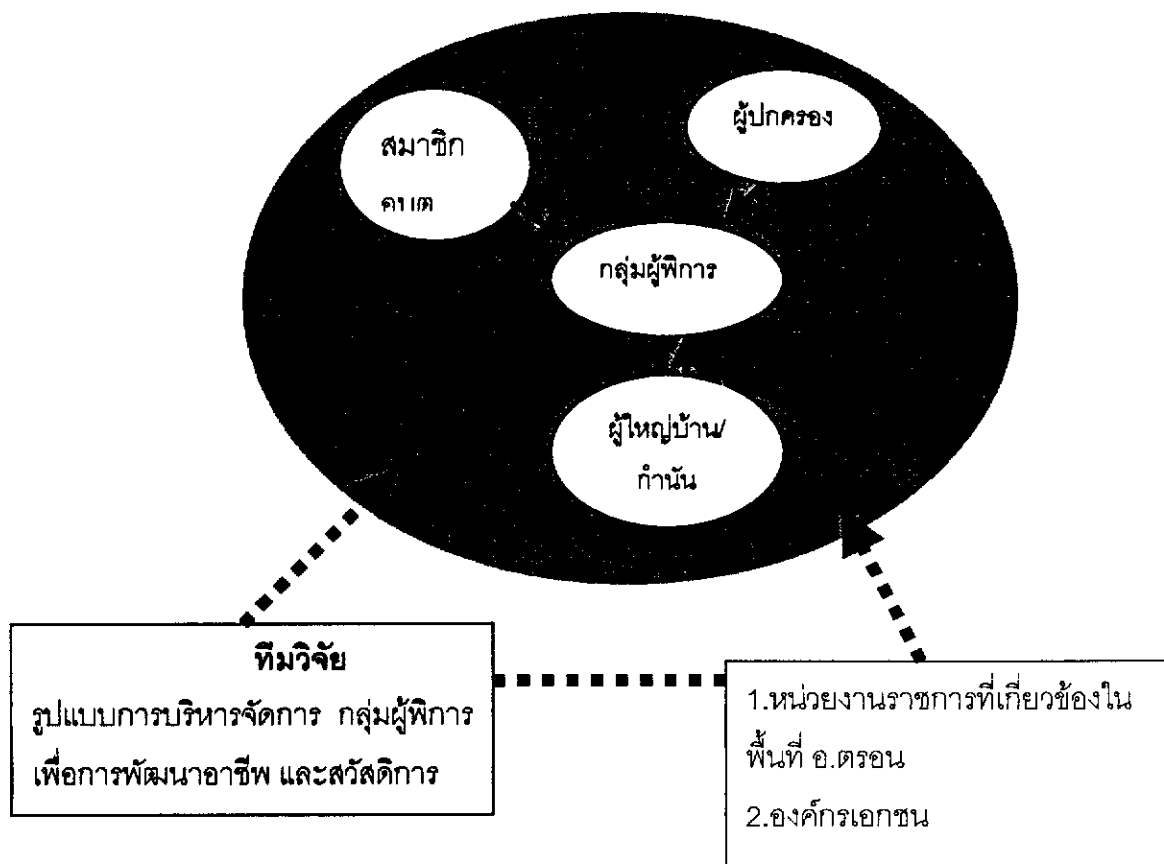
3. กระบวนการวิจัย

ทีมวิจัยจะประกอบไปด้วยผู้วิจัยและแกนนำในพื้นที่ซึ่งมีภารกิจในการรับผิดชอบประจำอยู่ในการจัดเวทีผู้พิการนั้น จำนวนเวทีที่ตั้งไว้ตามแผนงานจะมีจำนวนเวทีที่น้อยกว่าความต้องการในการดำเนินกิจกรรมเวทีของผู้พิการ เนื่องจากผู้พิการมีความต้องการให้จัดเวทีที่มากขึ้นเพื่อที่จะได้รู้และเข้าใจรายละเอียดได้ดี ในขณะที่แผนงานในการดำเนินเวทีมีจำนวนจำกัดบวกกับข้อบกพร่องในเรื่องเวลาของคณะวิจัย ซึ่งให้เวทีในการจัดเวทีน้อยกว่าความต้องการของกลุ่มผู้พิการ สาเหตุจากกลุ่มผู้พิการเห็นว่าการจัดเวทีบ่อยๆ จะเป็นการแสดงถึงความห่วงใยและเป็นการให้กำลังใจผู้พิการได้ดีกว่าการจัดเวทีน้อยครั้ง

ดังนั้น ทีมวิจัยจึงได้ปรับกระบวนการวิจัย โดยเพิ่มจำนวนเวทีมากขึ้นจากเดิม 9 เวทีเป็นจำนวนทั้งสิ้นในช่วงที่ 1 จำนวน 14 เวที โดยกระจายการบริหารจัดการงบประมาณให้แกนนำผู้พิการและแกนนำชุมชนได้มีบทบาทในการจัดการ ทั้งในเรื่องกระบวนการในเวทีการจัดการ วิทยากร การทำข้อมูล และการตั้งประเด็นในการหารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายผู้พิการในระดับอำเภอและตำบล

การวิจัยเดิม จะใช้ทีมวิจัยเป็นหลักในการจัดกระบวนการในการสร้างความเข้าใจ การระดมความคิดตามประเด็น การสอบถาม และการสังเกต ทีมวิจัยได้ปรับกระบวนการใหม่ โดยให้ผู้นำชุมชน และผู้พิการเป็นผู้ดำเนินการในเวที โดยทีมวิจัยปรับบทบาทเป็นเพียงผู้เสนอแนะ และให้ข้อมูลในเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้อง การสรุปบทเรียนและการกำหนดแนวทางแก้ไข การกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการให้เป็นหน้าที่ร่วมกันของผู้นำชุมชน โดยเฉพาะสมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และกลุ่มผู้พิการ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 10 รูปแบบกระบวนการจัดการเวทีวิจัย เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการ
กลุ่มผู้พิการ เพื่อการพัฒนาอาชีพและสวัสดิการโดยความร่วมมือของ
ชุมชน อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี

4. แนวทางทางการพัฒนาการดำเนินการ

กระบวนการวิจัย ในการศึกษาวิจัยควรจะมีการกำหนดช่วงเวลาที่สอดคล้องกับชุมชน และควรมีการกำหนดเวทีที่หลากหลายระดับ โดยเน้นจำนวนเวทีย่อย เพื่อให้ผู้พิการและแกนนำ มีโอกาสในการระดมความคิดเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเวทีอย่างเป็นทางการ ซึ่งจะจัดในระดับตำบล และอำเภอจะมีจำนวนน้อย ในขณะที่ผู้พิการต้องการให้เกิดเวทีระดับตำบลและหมู่บ้านให้มากขึ้น โดยต้องเพิ่มเนื้อหาในการศึกษาตามความต้องการของผู้พิการและชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับ ความต้องการในการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม เพราะว่าหากให้กลุ่มผู้พิการและแกนนำเป็น คนกำหนดด้วยตัวเองจะมีความเข้าใจมากกว่าการกำหนดจากทีมวิจัยเอง ซึ่งทีมวิจัยต้องทำหน้าที่ในเชิงสนับสนุนในเชิงข้อมูลและวิชาการ และดูภาพรวมของประเด็นให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ ในการวิจัย ซึ่งการวิจัยอาจมีข้อมูลหรือผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นมาได้ เช่น ผู้พิการต้องการให้เกิด กองทุนสวัสดิการและส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น หากได้รับการตอบสนองในการเพิ่มเนื้อหาในการ ระดมความคิดก็อาจจะเกิดกระบวนการและวิธีการในการจัด ตั้งกองทุนได้เป็นต้น

การส่งเสริมอาชีพและสวัสดิการผู้พิการ ควรมีการส่งเสริมข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการและการพัฒนาอาชีพให้ทั่วถึง โดยตั้งแกนนำซึ่งเป็นคนปกติเข้าร่วมกลไกในการสื่อสารข้อมูล ในระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ ควรมีการจัดทำแผนแม่บทในการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้พิการ ประสานทุกหน่วยงานองค์กรและชุมชนเข้ารวมในการวางแผนในลักษณะภาคีความร่วมมือ โดยมีการกำหนดกิจกรรมที่จะปฏิบัติให้ชัดเจนว่าในส่วนของกลุ่มผู้พิการต้องดำเนินการอะไรบ้าง ชุมชนดำเนินการอะไรบ้าง และหน่วยงานองค์กรเอกชน จะรับแผนแม่บทผู้พิการไปดำเนินการในด้านใดบ้าง เพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่ครบวงจรในการแก้ปัญหา

การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพควรทำไปพร้อมกัน เพื่อให้ผู้พิการได้รับการอบรมและพัฒนาอาชีพได้ตรงความต้องการและศักยภาพของร่างกาย โดยควรมีการระดมเพื่อจัดตั้งกองทุนในการส่งเสริมอาชีพและสวัสดิการ โดยแบบบทบาทหน้าที่และการสนับสนุนกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังอธิบายเป็นแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิที่ 11 แนวทางการส่งเสริมอาชีพและสวัสดิการผู้พิการ

